

+

Grupa Kapitałowa TARCZYŃSKI S.A.

**Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe
za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2018**

zgodne z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej w kształcie zatwierdzonym przez Unię Europejską za rok obrotowy zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku

Ujeździec Mały, 29 marca 2019

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT ORAZ POZOSTAŁYCH CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	4
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	6
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPLYWÓW PIENIĘŻNYCH	8
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITAŁE WŁASNYM	10
NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO SPORZĄDZONEGO NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2015 ROKU	12
1. Informacje ogólne	12
2. Opis Grupy Kapitałowej TARCZYŃSKI S.A.	12
3. Skład Zarządu i Rady Nadzorczej jednostki dominującej	12
4. Zatwierdzenie sprawozdania finansowego	13
5. Podstawa sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego	13
5.1. Oświadczenie o zgodności	13
5.2. Nowe standardy i interpretacje	13
6. Waluta pomiaru i waluta sprawozdań finansowych	17
7. Informacje dotyczące segmentów działalności	17
8. Stosowane istotne zasady rachunkowości	17
8.1. Kontynuacja działalności	17
8.2. Podstawa sporządzenia	18
9. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach	32
9.1. Profesjonalny osąd	32
9.2. Niepewność szacunków	32
10. Zmiana szacunków	33
11. Korekta błędów poprzednich okresów	33
12. Przychody i koszty	33
12.1. Działalność zaniechana	33
12.2. Przychody ze sprzedaży	34
12.3. Informacje o wiodących klientach	34
12.4. Przychody finansowe	34
12.5. Koszty finansowe	34
12.6. Pozostałe przychody operacyjne	35
12.7. Pozostałe koszty operacyjne	35
12.8. Koszty według rodzaju	36
12.9. Koszty świadczeń pracowniczych	37
13. Podatek dochodowy dotyczący działalności kontynuowanej	37
13.1. Podatek dochodowy ujęty w zyskach/stratach okresu	37
13.2. Efektywna stawka podatku	38
13.3. Podatek dochodowy odniesiony bezpośrednio w kapitał własny	38
13.4. Podatek dochodowy odniesiony w pozostałe całkowite dochody	38
13.5. Bieżące aktywa i zobowiązania podatkowe	38
13.6. Saldo podatku odroczonego	39
13.7. Zmiana stanu aktywa i rezerwy z tytułu podatku odroczonego	40
13.8. Nieujęte aktywa z tytułu podatku odroczonego	40
14. Rzeczowe aktywa trwałe	41
14.1. Aktywa oddane w zastaw jako zabezpieczenia	43
15. Aktywa trwałe zaklasyfikowane, jako przeznaczone do sprzedaży	43
16. Wartości niematerialne i prawne	44
16.1. Istotne aktywa niematerialne	45
17. Zapasy	46
18. Należności z tytułu dostaw i usług	46
19. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	47
20. Pozostałe aktywa	47
20.1. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	47
20.2. Pożyczki udzielone	48
21. Leasing	48
21.1. Zobowiązania z tytułu leasingu operacyjnego – Grupa jako leasingobiorca	48
21.2. Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego- Grupa jako leasingobiorca	49
22. Pozostałe zobowiązania	50
22.1. Pozostałe zobowiązania krótkoterminowe	50
22.2. Rozliczenia międzyokresowe przychodów	50
23. Świadczenia na rzecz pracowników	51
23.1. Program określonych świadczeń	51
24. Kapitał podstawowy i pozostałe kapitały	52
24.1. Kapitał podstawowy	52
24.2. Nadwyżka z emisji akcji	53
24.3. Kapitał rezerwowy	54
24.3.1 Kapitał rezerwowo o charakterze ogólnym	54
24.3.2 Kapitał rezerwowo na zabezpieczenia	54
24.4. Zyski zatrzymane oraz ograniczenia w wypłacie dywidendy	54
24.5. Zysk na akcje – zwykły i rozwodniony	55

24.6.	Dywidendy wypłacone i zaproponowane do wypłaty.....	55
25.	Rezerwy.....	55
26.	Zobowiązania inwestycyjne.....	56
27.	Zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe.....	56
28.	Rozliczenia podatkowe.....	56
29.	Informacje o podmiotach powiązanych.....	57
29.1.	Jednostka dominująca całej Grupy.....	57
29.2.	Podmioty o znaczącym wpływie na Grupę.....	57
29.3.	Jednostki współkontrolowane.....	57
29.4.	Wspólne przedsięwzięcie, w którym Spółka jest współnikiem.....	57
29.5.	Pożyczki udzielone członkom Zarządu.....	57
29.6.	Inne transakcje z udziałem członków Zarządu.....	57
29.7.	Wynagrodzenie kadry kierowniczej.....	57
29.8.	Warunki transakcji z podmiotami powiązanymi.....	58
29.9.	Nierzaliczone salda zobowiązań/należności wynikające z transakcji z podmiotami powiązanymi.....	58
29.10.	Transakcje z podmiotami powiązanymi.....	58
30.	Instrumenty finansowe.....	59
30.1.	Wartość bilansowa i wartość godziwa klas instrumentów finansowych.....	59
30.2.	Analiza poziomów wartości godziwej.....	61
30.3.	Charakterystyka instrumentów pochodnych.....	61
30.4.	Rachunkowość zabezpieczeń.....	62
30.5.	Pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w podziale na kategorie instrumentów finansowych.....	62
30.6.	Opis istotnych pozycji w ramach poszczególnych kategorii instrumentów finansowych.....	64
30.6.1	Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu.....	64
30.6.1	Kredytypożyczki.....	64
30.6.2	Naruszenie postanowień umowy kredytowej.....	68
30.6.3	Zabezpieczenie spłaty zobowiązań.....	68
31.	Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym.....	68
31.1.	Ryzyko stopy procentowej.....	69
31.2.	Ryzyko walutowe.....	70
31.3.	Ryzyko kredytowe.....	72
31.3.1	Należności z tytułu dostaw i usług.....	72
31.3.2	Lokaty, depozyty, środki pieniężne i ich ekwiwalenty.....	72
31.3.3	Odpisy aktualizujące i wiekowanie należności z tytułu dostaw i usług.....	72
31.4.	Ryzyko związane z płynnością.....	73
31.5.	Ryzyko rynkowe – analiza wrażliwości.....	75
31.5.1	Analiza wrażliwości na ryzyko walutowe.....	75
31.5.2	Analiza wrażliwości na ryzyko stopy procentowej.....	76
31.6.	Zarządzanie kapitałem.....	78
32.	Struktura zatrudnienia.....	78
33.	Wynagrodzenie biegłego rewidenta lub podmiotu uprawnionego.....	78
34.	Zdarzenia następujące po dniu bilansowym.....	79

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT ORAZ POZOSTAŁYCH CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2018

	Nr Noty	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Działalność kontynuowana			
Przychody ze sprzedaży	12.2	760 417 702,43	732 843 380,30
Koszt własny sprzedaży		(586 410 057,01)	(585 396 097,33)
Zysk brutto ze sprzedaży		174 007 645,42	147 447 282,97
Koszty sprzedaży		(99 992 812,15)	(88 096 884,26)
Koszty zarządu		(29 430 311,94)	(23 952 626,38)
Pozostałe przychody operacyjne	12.6	12 469 674,64	2 979 930,70
Pozostałe koszty operacyjne	12.7	(12 179 670,96)	(1 806 094,13)
Zysk operacyjny		44 874 525,01	36 571 608,90
Przychody finansowe	12.4	901 011,27	771 068,68
Koszty finansowe	12.5	(13 994 699,24)	(8 514 303,70)
Zysk przed opodatkowaniem		31 780 837,04	28 828 373,88
Podatek dochodowy	13	(6 084 309,18)	(5 381 838,59)
Działalność zaniechana			
Zysk (strata) netto z działalności zaniechanej		0,00	0,00
Zysk netto z działalności kontynuowanej		25 696 527,86	23 446 535,29
Zysk netto za rok obrotowy		25 696 527,86	23 446 535,29
Pozostałe całkowite dochody			
Pozycje które mogą być przeniesione do wyniku			
Zmiana wartości instrumentów zabezpieczających		2 474 354,86	(470 093,01)
Podatek dochodowy dotyczący innych całkowitych dochodów		(470 127,42)	89 317,67
Pozycje które mogą być przeniesione do wyniku razem		2 004 227,44	(380 775,34)
Pozycje które nie zostaną przeniesione do wyniku			
Przeszacowanie zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych	23.1	0,00	0,00
Podatek dochodowy dotyczący innych całkowitych dochodów		0,00	0,00
Pozycje które mogą być przeniesione do wyniku razem		2 004 227,44	-380 775,34
Pozostałe całkowite dochody netto razem		2 004 227,44	-380 775,34
Całkowite dochody za rok obrotowy razem		27 700 755,29	23 065 759,95
Zysk netto za rok obrotowy			
Przynależny akcjonariuszom jednostki dominującej	24.5	25 696 527,86	23 446 535,29
Całkowite dochody za rok obrotowy			
Przynależne akcjonariuszom jednostki dominującej	24.5	27 700 755,29	23 065 759,95
Średnioważona liczba akcji*	24.5	11 346 936,00	11 346 936,00
Zysk na jedną akcję (w złotych)	24.5		
Podstawowy z zysku za rok obrotowy przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej		2,26	2,07
Podstawowy z zysku z działalności kontynuowanej przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej		2,26	2,07

Rozwodniony z zysku za rok obrotowy przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	2,26	2,07
Rozwodniony z zysku z działalności kontynuowanej przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	2,26	2,07

* liczba akcji przyjęta do wyliczenia podstawowego i rozwodnionego zysku na jedną akcję została ustalona zgodnie z MSR 33 tj., jako średnioważona liczba akcji zwykłych występujących w danym okresie.
Liczba akcji zwykłych na dzień 31 grudnia 2018 11.346.936

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

na dzień 31 grudnia 2018 roku

NR	SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	Nr Noty	Stan na 31.12.2018	Stan na 31.12.2017
	AKTYWA			
I	Aktywa trwałe			
I.1	Rzeczowe aktywa trwałe	14	384 237 147,76	341 956 086,34
I.2	Pozostałe wartości niematerialne	16	15 401 796,29	11 848 818,64
I.3	Udziały i akcje wyceniane do wartości godziwej	20.1	80 000,00	80 000,00
I.4	Należności inne		678 918,00	0,00
I.5	Aktywa z tytułu podatku odroczonego	13.6	4 435 599,45	3 135 754,47
	Aktywa trwałe razem		404 833 461,50	357 020 659,45
II	Aktywa obrotowe			
II.1	Zapasy	17	47 178 081,01	42 185 860,46
II.2	Należności z tytułu dostaw i usług	18	94 460 325,35	85 807 659,70
II.3	Pożyczki	20.2	39 224,66	100 000,00
II.4	Bieżące aktywa podatkowe	13.5	5 561 311,00	2 075 658,00
II.5	Pozostałe aktywa	20	30 163 278,87	14 763 494,36
II.6	Pozostałe aktywa finansowe	20	1 204 750,00	1 200 000,00
II.7	Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	19	30 915 692,35	16 274 935,62
	Aktywa obrotowe razem		209 522 663,24	162 407 608,14
	AKTYWA RAZEM		614 356 124,74	519 428 267,59

NR	SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	Nr Noty	Stan na 31.12.2018	Stan na 31.12.2017
	PASYWA			
I	Kapitał własny			
I.1	Wyemitowany kapitał akcyjny	24.1	11 346 936,00	11 346 936,00
I.2	Nadwyżka ze sprzedaży akcji	24.2	37 524 777,68	37 524 777,68
I.3	Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających	24.3.2	(2 004 227,44)	0,00
I.4	Kapitał rezerwowowy	24.3	110 080 799,06	86 489 704,53
I.5	Zyski zatrzymane	24.4	29 562 765,35	27 457 332,05
I.6	Wielkości ujęte bezpośrednio w kapitale, związane ze zmianami założeń aktuarialnych		55 246,86	55 246,86
I.7	Różnice kursowe z przeliczeń konsolidacyjnych		(21 190,34)	42 710,29
	Kapitał własny razem		186 545 107,17	162 916 707,41
	<i>Kapitały przypadające akcjonariuszom jednostki dominującej</i>		<i>186 545 107,17</i>	<i>162 916 707,41</i>
	<i>Kapitały przypadające udziałom niesprawującym kontroli</i>		<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
II	Zobowiązania długoterminowe			
II.1	Długoterminowe pożyczki i kredyty bankowe	30.6	164 826 721,81	117 472 165,83
II.2	Pozostałe zobowiązania finansowe		0,00	0,00
II.3	Zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych	23	631 189,00	386 362,00
II.4	Rezerwa na podatek odroczone	13.6	13 722 507,76	12 755 698,02
II.5	Rezerwy długoterminowe	25	0,00	0,00
II.6	Przychody przyszłych okresów	22.2	20 482 369,02	21 913 114,85
II.7	Zobowiązania z tytułu leasingu	21	27 195 213,10	29 116 611,64
	Zobowiązania długoterminowe razem		226 858 000,69	181 643 952,34
III	Zobowiązania krótkoterminowe			
III.1	Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	30.5	111 475 069,36	100 981 961,89
III.2	Krótkoterminowe pożyczki i kredyty bankowe	30.5	16 208 697,68	10 453 834,04
III.3	Pozostałe zobowiązania finansowe	30.1	22 397 248,31	20 124 884,75
III.4	Bieżące zobowiązania podatkowe	13.4	0,00	0,00
III.5	Rezerwy krótkoterminowe		14 711 553,95	10 164 292,58
III.6	Przychody przyszłych okresów	22.2	1 454 053,98	1 505 458,73
III.7	Zobowiązania z tytułu leasingu	21	14 059 766,94	15 630 213,28
III.8	Pozostałe zobowiązania	22	20 646 626,66	16 006 962,57
III.9	Zobowiązania z tytułu faktoringu dostawców		0,00	0,00
	Zobowiązania krótkoterminowe razem		200 953 016,88	174 867 607,84
	PASYWA RAZEM		614 356 124,74	519 428 267,59

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPLYWÓW PIENIĘŻNYCH

za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2018

LP	Sprawozdanie z przepływów środków pieniężnych	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
I.	Przeplwy pieniężne z działalności operacyjnej		
I.01	Zysk brutto za rok obrotowy	31 780 837,04	28 828 373,88
I.02	Korekty:		
I.03	Amortyzacja	28 477 218,69	28 909 210,48
I.04	(Dodatnie) / ujemne różnice kursowe netto	(3 539,61)	40 934,98
I.05	Koszty finansowe ujęte w rachunku zysków i strat	8 864 048,92	7 809 795,15
I.06	Zysk/(strata) ze sprzedaży lub zbycia składników rzeczowych aktywów trwałych	(9 106 318,70)	(34 503,50)
I.07	Zysk / (strata) z aktualizacji wyceny nieruchomości inwestycyjnych ujęta w rachunku zysków i strat	0,00	0,00
I.08	Zysk / (strata) ze zbycia udziałów	0,00	0,00
I.09	Zmiany w kapitale obrotowym:		
I.10	(Zwiększenie) / zmniejszenie stanu zapasów	(4 992 220,55)	3 297 105,97
I.11	(Zwiększenie) / zmniejszenie salda należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałych należności	(28 665 277,61)	1 118 173,97
I.12	Zwiększenie / (zmniejszenie) salda zobowiązań z tytułu dostaw i usług oraz pozostałych zobowiązań	20 295 876,89	24 482 023,35
I.13	Zwiększenie / (zmniejszenie) rezerw	0,00	0,00
I.14	Zwiększenie przychodów przyszłych okresów	(1 482 150,58)	(1 527 794,60)
I.15	Podatek zapłacony	(11 508 528,00)	(4 523 551,00)
I.16	Inne korekty	(2 123 349,12)	433 028,94
	Środki pieniężne wygenerowane na działalności operacyjnej	31 536 597,37	88 832 797,62
II.	Przeplwy pieniężne z działalności inwestycyjnej		
II.01	Płatności z tytułu nabycia aktywów finansowych	0,00	0,00
II.02	Wpływy ze sprzedaży aktywów finansowych	0,00	0,00
II.03	Otrzymane odsetki	0,00	0,00
II.04	Pozostałe wpływy	110 775,34	2 400 000,00
II.05	Dywidendy otrzymane	632,00	583,00
II.06	Płatności za rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne i prawne	(76 150 015,13)	(49 791 009,94)
II.07	Wpływy z tytułu zbycia składników rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych i prawnych	28 516 194,69	34 503,50
II.08	Udzielenie pożyczek	(50 000,00)	(1 550 000,00)
II.09	Płatności za nieruchomości inwestycyjne	0,00	0,00
II.10	Wpływy ze sprzedaży nieruchomości inwestycyjnych	0,00	0,00
II.11	Pozostałe wydatki	230 785,16	11 988,36
	Środki pieniężne wygenerowane na działalności inwestycyjnej	(47 341 627,94)	(48 893 935,08)
III.	Przeplwy pieniężne z działalności finansowej		
III.01	Wpływy z tytułu emisji akcji kapitałowych	0,00	0,00
III.02	Płatności z tytułu kosztów emisji/umorzenia akcji	0,00	0,00
III.03	Wpływy z pożyczek	64 957 108,17	136 688 511,80
III.04	Wpływy z dotacji	0,00	0,00
III.05	Splata pożyczek	(10 404 051,73)	(116 051 519,27)
III.06	Splata zobowiązań z tytułu leasingu	(17 132 542,45)	(18 440 467,47)
III.07	Dywidendy wypłacone na rzecz właścicieli	0,00	(7 375 508,40)
III.08	Odsetki zapłacone	(8 864 680,92)	(7 810 378,15)
III.09	Inne wpływy finansowe - faktoring należności	1 886 414,62	0,00
III.10	Splata zobowiązań z tytułu faktoringu	0,00	(28 630 576,94)
	Środki pieniężne wygenerowane na działalności finansowej	30 442 247,69	(41 619 938,43)

IV.	Zwiększenie/(zmniejszenie) netto środków pieniężnych i ich ekwiwalentów	14 637 217,12	(1 681 075,89)
V.	Wpływ zmian kursów walut na saldo środków pieniężnych w walutach obcych	3 539,61	(40 934,98)
VI.	Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek roku obrotowego	16 274 935,62	17 996 946,49
VII.	Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec roku obrotowego	30 912 152,74	16 315 870,60

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku

	Kapitał podstawowy	Nadwyżka z emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej	Pozostały kapitał rezerwowy	Kapitał rezerwowy na zabezpieczenia	Wielkości ujęte bezpośrednio w kapitale, związane ze zmianami założeń aktuarialnych	Zyski zatrzymane	Różnice kursowe z przeliczeń konsolidacyjnych	Kapitały własne ogółem
Stan na 1 stycznia 2018	11 346 936,00	37 524 777,68	86 489 704,53	(0,00)	55 246,86	27 457 332,05	42 710,29	162 916 707,41
								0,00
Nadwyżka ze sprzedaży akcji	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Emisja akcji	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Koszty emisji akcji	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Przekazanie wypracowanego zysku na kapitał rezerwowy	0,00	0,00	23 591 094,53	0,00	0,00	(23 591 094,53)	0,00	0,00
Wypłata dywidendy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Inne całkowite dochody ogółem	0,00	0,00	0,00	(2 004 227,44)	0,00	0,00	0,00	(2 004 227,44)
Zysk roku bieżącego	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	25 696 527,86	0,00	25 696 527,86
Różnice kursowe z przeliczeń konsolidacyjnych	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	(63 900,63)	(63 900,63)
Stan na 31 grudnia 2018	11 346 936,00	37 524 777,68	110 080 799,06	(2 004 227,44)	55 246,86	29 562 765,35	(21 190,34)	186 545 107,17

za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2017 roku

	Kapitał podstawowy	Nadwyżka z emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej	Pozostały kapitał rezerwowy	Kapitał rezerwowy na zabezpieczenia	Wielkości ujęte bezpośrednio w kapitale, związane ze zmianami założeń aktuarialnych	Zyski zatrzymane	Różnice kursowe z przeliczeń konsolidacyjnych	Kapitały własne ogółem
Stan na 1 stycznia 2017	11 346 936,00	37 524 777,68	82 699 262,14	(380 775,34)	55 246,86	15 176 747,55	571,85	146 422 766,74
Nadwyżka ze sprzedaży akcji	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Emisja akcji	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Koszty emisji akcji	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Przekazanie wypracowanego zysku na kapitał rezerwowy	0,00	0,00	3 790 442,39	0,00	0,00	(3 790 442,39)	0,00	0,00
Wyplata dywidendy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	(7 375 508,40)	0,00	(7 375 508,40)
Inne całkowite dochody ogółem	0,00	0,00	0,00	380 775,34	0,00	0,00	0,00	380 775,34
Zysk roku bieżącego	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	23 446 535,29	0,00	23 446 535,29
Różnice kursowe z przeliczeń konsolidacyjnych	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	42 138,44	42 138,44
Stan na 31 grudnia 2017	11 346 936,00	37 524 777,68	86 489 704,53	(0,00)	55 246,86	27 457 332,05	42 710,29	162 916 707,41

NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO SPORZĄDZONEGO NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2018 ROKU

1. Informacje ogólne

Grupa Kapitałowa Tarczyński S.A. („Grupa”, „Grupa Kapitałowa”, „Grupa Tarczyński”) składa się ze Spółki Tarczyński S.A. („jednostka dominująca”, „spółka dominująca”, „Spółka”) i jej Spółki zależnej: Tarczyński Deutschland GmbH („Spółka zależna”). Tarczyński S.A. - Spółka dominująca prowadzi działalność w formie spółki akcyjnej, związanej aktem notarialnym w dniu 8 grudnia 2004, przed notariuszem Beatą Baranowską – Seweryn we Wrocławiu (Rep. Nr A 10056/2004), w wyniku przekształcenia spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w spółkę akcyjną. Do dnia 9 listopada 2005 roku Spółka działała pod nazwą Zakład Przetwórstwa Mięsnego Tarczyński S.A.

Jednostka dominująca jest wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy, dla Wrocławia Fabrycznej, IX Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS 0000225318.

Jednostce dominującej nadano numer statystyczny REGON 932003793.

Siedzibą jednostki dominującej oraz głównym miejscem prowadzenia działalności jest Ujeździec Mały 80, 55-100 Trzebnica.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy obejmuje okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku oraz zawiera dane porównawcze za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2017 roku.

Czas trwania jednostki dominującej oraz jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej jest nieoznaczony.

Podstawowym przedmiotem działalności Tarczyński S.A. jest produkcja i przetwórstwo mięsne.

Przedmiotem działalności Spółki Tarczyński Deutschland GmbH jest dystrybucja produktów Tarczyński S.A. na terenie Niemiec i Austrii.

W dniu 31 grudnia 2018 roku postanowieniem Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej, VI Wydział Gospodarczy nastąpiło połączenie Spółki Tarczyński Marketing Sp. z o.o. Ujeździec Wielki 45, 55-100 Trzebnica w trybie z art.492 par.1 pkt 1 KSH poprzez przeniesienie całego majątku Spółki : Tarczyński Marketing Sp. z o.o. na spółkę Tarczyński S.A., bez wydawania akcji Tarczyński S.A. jednemu wspólnikowi Tarczyński Marketing Sp. z o.o. z uwagi na fakt, że Tarczyński S.A. posiada 100 % udziałów w kapitale zakładowym Tarczyński Marketing Sp. z o.o. Rozliczenie i ujęcie w księgach rachunkowych dokonano metodą łączenia udziałów.

2. Opis Grupy Kapitałowej TARCZYŃSKI S.A.

Grupa Kapitałowa Tarczyński S.A. składa się ze Spółki Tarczyński S.A. i jej Spółki zależnej: Tarczyński Deutschland GmbH, w której Tarczyński S.A. posiada 100% udziałów. Jednostka dominująca sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Tarczyński. Tarczyński Deutschland GmbH konsolidowany jest metodą pełną.

3. Skład Zarządu i Rady Nadzorczej jednostki dominującej

Skład **Zarządu** na dzień 31 grudnia 2018 roku przedstawiał się następująco:

–	Jacek Tarczyński	–	Prezes Zarządu,
–	Marek Piątkowski	–	Wiceprezes Zarządu,
–	Radosław Chmurak	–	Wiceprezes Zarządu,

W okresie od 31 grudnia 2018 roku do dnia 29 marca 2019 roku wystąpiły zmiany w składzie Zarządu.

Uchwałą Nr 225/12/2018 z dnia 14.12.2018r. w oparciu o wniosek Prezesa Zarządu, Rady Nadzorczej powołuje do Zarządu Spółki z dniem 02.01.2019r. Dawida Tarczyńskiego powierzając mu stanowisko „Wiceprezesa Zarządu” Spółki.

Z dniem 31.01.2019r. została złożona rezygnacja przez Marka Piątkowskiego z Wiceprezesa Zarządu. Pan Marek Piątkowski jako powód rezygnacji podał planowane podjęcie nowych zobowiązań zawodowych.

Skład **Zarządu** na dzień publikacji 29 marca 2019 roku przedstawiał się następująco:

–	Jacek Tarczyński	–	Prezes Zarządu,

– Dawid Tarczyński	–	Wiceprezes Zarządu,
– Radosław Chmurak	–	Wiceprezes Zarządu,

W skład **Rady Nadzorczej** na dzień 31 grudnia 2018 roku wchodziły następujące osoby:

– Krzysztof Wachowski	–	Przewodniczący Rady Nadzorczej,
– Edmund Bienkiewicz	–	Wiceprzewodnicząca Rady Nadzorczej,
– Elżbieta Tarczyńska	–	Członek Rady Nadzorczej,
– Tadeusz Trziszka	–	Członek Rady Nadzorczej,
– Piotr Łyskawa	–	Członek Rady Nadzorczej,
– Jacek Osowski	–	Członek Rady Nadzorczej.

W dniu 15 stycznia 2018 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie powołało na Członka Rady Nadzorczej Spółki Pana Andrzeja Soldek.

W dniu 8 maja 2018 roku Członek Rady Nadzorczej Pan Andrzej Soldek złożył rezygnację z chwilą rozpoczęcia Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Tarczyński S.A., jednak nie później niż 30 czerwca 2018 r. Pan Andrzej Soldek jako powód rezygnacji podał planowane podjęcie nowych zobowiązań zawodowych.

W dniu 3 sierpnia 2018 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie ustaliło, iż Rada Nadzorcza Spółki liczyć będzie 6 członków i powołało w skład Rady Nadzorczej następujące osoby : Elżbietę Tarczyńską, Jacka Osowskiego, Edmunda Bienkiewicza, Krzysztofa Wachowskiego, Tadeusza Trziszkę, Piotra Łyskawę .

W okresie od 31 grudnia 2018 roku do dnia zatwierdzenia do publikacji raportu za 2018 rok nie wystąpiły zmiany w składzie Rady Nadzorczej.

4. Zatwierdzenie sprawozdania finansowego

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd w dniu 29 marca 2019 roku.

5. Podstawa sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego

5.1. Oświadczenie o zgodności

Niniejsze zbadane Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy („Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe”) zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowym Standardami Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”) oraz związanymi z nimi interpretacjami ogłoszonymi w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej.

5.2. Nowe standardy i interpretacje

Efekt zastosowania nowych standardów rachunkowości i zmian polityki rachunkowości

Zasady (polityka) rachunkowości zastosowane do sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok kończący się 31 grudnia 2018 r. są spójne z tymi, które zastosowano przy sporządzeniu rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego za poprzedni rok obrotowy, z wyjątkiem zmian opisanych poniżej.

Zastosowano takie same zasady dla okresu bieżącego i porównywalnego.

▪ Zmiany wynikające ze zmian MSSF

Od początku roku obrotowego obowiązują następujące nowe lub zmienione standardy oraz interpretacje wydane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) lub Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej.

- Zmiany do różnych standardów wynikające z corocznego przeglądu Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (*Annual Improvements 2014-2016*)

W dniu 8 grudnia 2016 roku w wyniku dokonanego przeglądu MSSF wprowadzono drobne poprawki do następujących 3 standardów:

- MSSF 1 *Śródroczna sprawozdawczość finansowa*, w zakresie usunięcia kilku zwolnień przewidzianych w tym standardzie, które nie mają już zastosowania,
- MSR 28 *Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach*, w zakresie momentu, w którym jednostki o charakterze inwestycyjnym (np. venture capital) mogą zdecydować o wyborze sposobu wyceny udziałów w jednostkach stowarzyszonych lub wspólnych przedsięwzięciach w wartości godziwej, a nie metodą praw własności.

Mają one zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 r. (za wyjątkiem poprawek do MSSF 12, które obowiązują dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2017 r. lub później) lub później.

- Zmiany w MSSF 2: *Klasyfikacja i wycena transakcji płatności na bazie akcji*

Zmiany w MSSF 2 zostały opublikowane w dniu 20 czerwca 2016 roku i mają one zastosowanie do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później. Celem zmian w standardzie było doprecyzowanie sposobu ujmowania niektórych rodzajów transakcji płatności na bazie akcji.

- Zmiany w MSSF 4: *Zastosowanie MSSF 9 "Instrumenty finansowe" w MSSF 4 "Umowy ubezpieczeniowe"* opublikowane w dniu 12 września 2016 roku.

Mają one zastosowanie do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później.

- KIMSF 22 *Transakcje w walucie obcej a wynagrodzenie zaliczkowe*

Nowa interpretacja została opublikowana w dniu 8 grudnia 2016 roku i ma zastosowanie do okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później. Celem interpretacji jest wskazanie w jaki sposób określić datę transakcji dla celów ustalenia właściwego kursu (do przeliczeń) transakcji zawartej w walucie obcej w sytuacji, gdy jednostka płaci lub otrzymuje zaliczkę w walucie obcej.

- Zmiana w MSR 40 *Przeniesienie nieruchomości inwestycyjnych*

Zmiana w MSR 40 została opublikowana w dniu 8 grudnia 2016 roku i ma zastosowanie do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później. Jej celem jest doprecyzowanie, że przeniesienie nieruchomości z lub do nieruchomości inwestycyjnych może nastąpić wtedy, i tylko wtedy, gdy nastąpiła zamiana sposobu użytkowania nieruchomości.

- MSSF 9 *Instrumenty finansowe*

Nowy standard został opublikowany w dniu 24 lipca 2014 roku i roku i ma zastosowanie do okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później. Celem standardu jest uporządkowanie klasyfikacji aktywów finansowych oraz wprowadzenie jednolitych zasad podejścia do oceny utraty wartości dotyczących wszystkich instrumentów finansowych. Standard wprowadza również nowy model rachunkowości zabezpieczeń w celu ujednoczenia zasad ujmowania w sprawozdaniach finansowych informacji o zarządzaniu ryzykiem.

- MSSF 15 *Przychody z umów z klientami*

Nowy ujednoczony standard został opublikowany w dniu 28 maja 2014 roku i ma zastosowanie do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później i dozwolone jest jego wcześniejsze zastosowanie. Standard ustanawia jednolite ramy ujmowania przychodów i zawiera zasady, które zastępują większość szczegółowych wytycznych w zakresie ujmowania przychodów istniejących obecnie w MSSF, w szczególności, w MSR 18 *Przychody*, MSR 11 *Umowy o usługę budowlaną* oraz związanych z nimi interpretacjach.

- Doprecyzowanie zapisów MSSF 15: *Przychody z umów z klientami*

Doprecyzowanie zapisów MSSF 15 zostało opublikowane w dniu 12 kwietnia 2016 roku i ma ono zastosowanie do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później (zgodnie z datą rozpoczęcia obowiązywania całego standardu). Celem zmian w standardzie było wyjaśnienie wątpliwości pojawiających się w trakcie analiz przedwdrożeniowych odnośnie: identyfikacji zobowiązania do spełnienia świadczenia (performance obligation), wytycznych stosowania standardu w kwestii identyfikacji zleceniodawcy/agenta oraz przychodów z licencji dotyczących własności intelektualnej, czy wreszcie okresy przejściowego przy pierwszym zastosowaniu nowego standardu.

▪ Zmiany wprowadzone samodzielnie przez Grupę

Grupa nie dokonała korekty prezentacyjnej danych porównywalnych za rok kończący się 31 grudnia 2017 r.

Standardy nieobowiązujące (Nowe standardy i interpretacje)

W niniejszym sprawozdaniu finansowym Grupa nie zdecydowała o wcześniejszym zastosowaniu opublikowanych standardów lub interpretacji przed ich datą wejścia w życie.

Następujące standardy i interpretacje zostały wydane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości lub Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej, a nie weszły jeszcze w życie na dzień bilansowy:

- MSSF 14 *Regulatory Deferral Accounts*

Nowy standard został opublikowany w dniu 30 stycznia 2014 roku i ma zastosowanie do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub później. Nowy standard ma charakter przejściowy w związku z toczącymi się pracami RMSR nad uregulowaniem sposobu rozliczania operacji w warunkach regulacji cen. Standard wprowadza zasady ujmowania aktywów i zobowiązań powstałych w związku z transakcjami o cenach regulowanych w przypadku gdy jednostka podejmie decyzję o przejściu na MSSF.

Grupa zastosuje nowy standard nie wcześniej niż z dniem ustalonym przez Unię Europejską jako data wejścia w życie tego standardu. Ze względu na przejściowy charakter standardu Komisja Europejska postanowiła nie rozpoczynać formalnej procedury zatwierdzenia standardu i poczekać na docelowy standard.

- MSSF 16 *Leasing*

Nowy standard został opublikowany w dniu 13 stycznia 2016 roku i ma zastosowanie do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później i dozwolone jest jego wcześniejsze zastosowanie (ale pod warunkiem równoczesnego zastosowania MSSF 15). Standard zastępuje dotychczasowe regulacje dotyczące leasingu (m.in. MSR 17) i diametralnie zmienia podejście do umów leasingowych o różnym charakterze, nakazując leasingobiorcą wykazywanie w bilansach aktywów i zobowiązań z tytułu zawartych umów leasingowych, niezależnie od ich rodzaju.

Grupa zastosuje nowy standard od 1 stycznia 2019 roku.

- MSSF 17 *Umowy ubezpieczeniowe*

Nowy standard został opublikowany w dniu 18 maja 2017 roku i ma zastosowanie do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2021 roku lub później. Dozwolone jest jego wcześniejsze zastosowanie (pod warunkiem równoczesnego zastosowania MSSF 15 i MSSF 9). Standard zastępuje dotychczasowe regulacje dotyczące umów ubezpieczeniowych (MSSF 4).

- Zmiany w MSSF 10 i MSR 28: *Sprzedaż lub wniesienie aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem*

Zmiany w MSSF 10 i MSR 28 zostały opublikowane w dniu 11 września 2014 roku i mają zastosowanie do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub później (termin wejścia w życie obecnie został odroczone bez wskazania daty początkowej). Zmiany doprecyzowują rachunkowość transakcji, w których jednostka dominująca traci kontrolę nad jednostką zależną, która nie stanowi „biznesu” zgodnie z definicją określoną w MSSF 3 „Połączenia jednostek”, w drodze sprzedaży wszystkich lub części udziałów w tej jednostce zależnej do jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia ujmowanego metodą praw własności.

Grupa zastosuje zmiany w standardach nie wcześniej niż z dniem ustalonym przez Unię Europejską jako data wejścia w życie tego standardu. Aktualnie Komisja Europejska postanowiła odroczyć formalną procedurę zatwierdzenia zmienionych standardów.

- KIMSF 23 *Niepewność w zakresie sposobów ujmowania podatku dochodowego*

Nowa interpretacja została opublikowana w dniu 7 czerwca 2017 roku i ma zastosowanie do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później. Celem interpretacji jest wskazanie w jaki sposób ująć w sprawozdaniach finansowych podatek dochodowy w przypadkach, gdy istniejące przepisy podatkowe mogą pozostawiać pole do interpretacji i różnicy zdań pomiędzy jednostką i organami podatkowymi.

Grupa zastosuje nową interpretację od 1 stycznia 2019 roku.

- Zmiana w MSSF 9: *Przedpłaty z ujemną rekompensatą*

Zmiana w MSSF 9 została opublikowana w dniu 12 października 2017 roku i ma zastosowanie do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później. Jej celem jest wskazanie zasad wyceny dla aktywów finansowych, które mogą zostać spłacone wcześniej na podstawie warunków umownych i, formalnie, mogłyby nie spełniać wymogów testu „płatność wyłącznie kapitału i odsetek”, co wykluczałoby ich wycenę w zamortyzowanym koszcie lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Grupa zastosuje zmieniony standard od 1 stycznia 2019 roku.

- Zmiana w MSR 28: *Długoterminowe udziały w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach*

Zmiana w MSR 28 została opublikowana w dniu 12 października 2017 roku i ma zastosowanie do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później. Jej celem jest wskazanie zasad wyceny dla udziałów w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach w sytuacji, gdy nie są one wyceniane metodą praw własności.

Grupa zastosuje zmieniony standard od 1 stycznia 2019 roku.

- Zmiany do różnych standardów wynikające z corocznego przeglądu Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (*Annual Improvements 2015-2017*)

W dniu 12 grudnia 2017 roku w wyniku dokonanego przeglądu MSSF wprowadzono drobne poprawki do następujących standardów:

- MSSF 3 *Połączenia jednostek*, w zakresie doprecyzowania, że w momencie objęcia kontroli jednostka ponownie wycenia posiadane udziały we wspólnym działaniu,

- MSSF 11 *Wspólne ustalenia umowne*, w zakresie doprecyzowania, że w momencie objęcia współkontroli jednostka nie wycenia ponownie posiadanych udziałów we wspólnym działaniu,

- MSR 12 *Podatek dochodowy*, wskazując, że wszelkie podatkowe konsekwencje wypłat dywidend należy ujmować w taki sam sposób,

- MSR 23 *Koszty finansowania zewnętrznego*, nakazując zaliczać do źródeł finansowania o charakterze ogólnym również te kredyty i pożyczki, które pierwotnie służyły finansowaniu powstających aktywów – od momentu, gdy aktywa są gotowe do wykorzystania zgodnie z zamierzonym celem (użytkowanie lub sprzedaż).

Mają one zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 r. lub później.

Grupa zastosuje zmienione standardy od 1 stycznia 2019 roku.

- Zmiany w MSR 19: *Zmiana, ograniczenie lub rozliczenie programu*

Zmiany w MSR 19 zostały opublikowane w dniu 7 lutego 2018 roku i mają zastosowanie do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później. Zmiany dotyczą sposobu ponownej wyceny programów zdefiniowanych świadczeń w przypadku, gdy ulegają one zmianie. Zmiany w standardzie oznaczają, że w przypadku ponownej wyceny aktywa/zobowiązania netto z tytułu danego programu należy zastosować zaktualizowane założenia w celu określenia bieżącego kosztu zatrudnienia i kosztów odsetek dla okresów po zmianie programu. Do tej pory, MSR 19 tego nie wyjaśniał precyzyjnie.

Grupa zastosuje zmieniony standard od 1 stycznia 2019 roku.

- Zmiana w MSSF 3 *Połączenia jednostek*

Zmiana w MSSF 3 została opublikowana w dniu 22 października 2018 roku i ma zastosowanie do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2020 roku lub później.

Celem zmiany było doprecyzowanie definicji przedsięwzięcia (ang. *business*) i łatwiejsze odróżnienie przejęć „przedsięwzięć” od grup aktywów dla celów rozliczenia połączeń.

- Zmiany w MSR 1 i MSR 8: *Definicja określenia „istotny”*

Zmiany w MSR 1 i MSR 8 zostały opublikowane w dniu 31 października 2018 roku i mają zastosowanie do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2020 roku lub później.

Celem zmian było doprecyzowanie definicji „istotności” i ułatwienie jej stosowania w praktyce.

Grupa zastosuje zmieniony standard od 1 stycznia 2020 roku.

MSSF w kształcie zatwierdzonym przez UE nie różnią się obecnie w znaczący sposób od regulacji przyjętych przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR), z wyjątkiem poniższych standardów, interpretacji oraz zmian do nich, które na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego do publikacji nie zostały przyjęte do stosowania przez kraje UE:

- MSSF 14 *Regulatory Deferral Accounts* opublikowany w dniu 30 stycznia 2014 roku (wstrzymany proces przyjęcia do stosowania przez kraje UE),
- MSSF 17 *Umowy ubezpieczeniowe*, opublikowany w dniu 18 maja 2017 roku,
- Zmiany w MSSF 10 i MSR 28: *Sprzedaż lub wniesienie aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem* opublikowane w dniu 11 września 2014 roku (wstrzymany proces przyjęcia do stosowania przez kraje UE),
- Zmiana w MSSF 3 *Połączenia jednostek* opublikowana w dniu 22 października 2018 roku,
- Zmiany w MSR 1 i MSR 8: *Definicja określenia „istotny”* opublikowane w dniu 31 października 2018 roku.

WPŁYW ZASTOSOWANIA NOWYCH STANDARDÓW NA SPRAWOZDANIE FINANSOWE W 2018 ROKU

Od 1 stycznia 2018 roku Grupa wprowadziła zmiany do stosowanych zasad rachunkowości w związku z wejściem w życie nowych standardów rachunkowości: MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” oraz MSSF 9 „Instrumenty finansowe”.

MSSF 15 „Przychody z umów z klientami”

Począwszy od 1 stycznia 2018 roku Grupa stosuje MSSF 15 Przychody z umów z klientami oraz zmiany do MSSF 15 precyzujące zasady wzajemnych świadczeń wynikające z umów z klientami. Specyfika branży i stosowane w Grupie umowy z klientami nie rodzą konieczności dokonania zmiany ujęcia czy wyceny posiadanych należności czy zobowiązań wynikających z umów z klientami. Wpływ zastosowania MSSF 15 na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy w stosunku do wcześniej obowiązujących przepisów MSR 11 i MSR 18 jest nieistotny.

MSSF 9 „Instrumenty finansowe”

Grupa kwalifikuje aktywa finansowe począwszy od 1 stycznia 2018 roku do kategorii:

- wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody,
- wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- wyceniane w zamortyzowanym koszcie,
- instrumenty finansowe zabezpieczające.

W momencie początkowego ujęcia Grupa zaklasyfikowała instrumenty kapitałowe tj. akcje i udziały w jednostkach pozostałych do kategorii instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Jako aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu grupa zaklasyfikowała należności handlowe, pożyczki udzielone, pozostałe należności finansowe, środki pieniężne i ich równowartość.

Grupa zaklasyfikowała do aktywów wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy instrumenty pochodne dla których nie jest zastosowana rachunkowość zabezpieczeń jak również te instrumenty zabezpieczające, które podlegają wycenie przez wynik zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń.

Grupa kwalifikuje zobowiązania finansowe począwszy od 1 stycznia 2018 roku do kategorii:

- wyceniane w zamortyzowanym koszcie,
- wycenianie w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- instrumenty finansowe zabezpieczające.

Do kategorii zobowiązań wycenianych w zamortyzowanym koszcie Grupa zaklasyfikowała zobowiązania handlowe, kredyty, pożyczki oraz obligacje. Zobowiązania z tytułu instrumentów pochodnych do których nie jest stosowana rachunkowość zabezpieczeń Grupa klasyfikuje jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Instrumenty finansowe zabezpieczające wycenia się i prezentuje zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń.

Wpływ na zmianę klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych począwszy od 1 stycznia 2018 roku:

Klasa instrumentu	Zgodnie z MSR 39 klasyfikacja i wycena	Zgodnie z MSSF 9 klasyfikacja i wycena
-------------------	---	---

Akcje i udziały poza podporządkowanymi	Dostępne do sprzedaży	Wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody
Pożyczki udzielone	Pożyczki i należności	Wyceniane w zamortyzowanym koszcie
Należności handlowe i pozostałe należności	Pożyczki i należności	Wyceniane w zamortyzowanym koszcie
Instrumenty pochodne poza rachunkowością zabezpieczeń	Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy
Instrumenty pochodne zabezpieczające przepływy pieniężne	Instrumenty finansowe zabezpieczające	Instrumenty finansowe zabezpieczające
Środki pieniężne i ich równowartość	Pożyczki i należności	Wyceniane w zamortyzowanym koszcie

Grupa dokonała analizy wartości poszczególnych klas instrumentów finansowych zgodnie z MSR 39 obowiązującym na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz zgodnie z MSSF 9 obowiązującym od dnia 1 stycznia 2018 roku. Wdrożenie MSSF 9 od dnia 1 stycznia 2018 r. nie wpłynęło na wycenę instrumentów finansowych posiadanych przez Spółkę na ten dzień.

Utrata wartości

Zgodnie z MSSF 9 Grupa wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe w kwocie równej 12 -miesięcznym oczekiwanym stratom kredytowym bądź oczekiwanym stratom kredytowym w okresie życia instrumentu finansowego. W przypadku należności z tytułu dostaw i usług, Grupa zastosuje uproszczone podejście i wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe w kwocie równej oczekiwanym stratom kredytowym w całym okresie życia należności z tego tytułu.

Grupa ocenia, że w związku z charakterem należności z tytułu dostaw i usług, sposób kalkulacji odpisu z tytułu utraty wartości nie uległ istotnej zmianie.

Rachunkowość zabezpieczeń

Ze względu na decyzję o dalszym stosowaniu MSR 39 w zakresie instrumentów zabezpieczających, wejście w życie MSSF 9 nie miało wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.

MSSF 16 „Leasing”

Grupa dokonała analizy obecnie występujących umów nieujmowanych dotychczas jako leasing, a mogących spełnić warunki definicji leasingu zgodnie z MSSF 16 na dzień 31 grudnia 2018r. Wejście w życie MSSF 16 nie ma istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.

6. Waluta pomiaru i waluta sprawozdań finansowych

Walutą pomiaru jednostki dominującej uwzględnionych w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jest złoty polski wraz z groszami (PLN), o ile przy wybranych informacjach nie podano inaczej. Walutą pomiaru spółki Tarczyński Deutschland GmbH jest euro (EUR) wraz z centami przeliczone na potrzeby niniejszego sprawozdania wg. kursów podanych w nocie 8.2.

Walutą sprawozdawczą niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest złoty polski wraz z groszami (PLN), o ile przy wybranych informacjach nie podano inaczej.

7. Informacje dotyczące segmentów działalności

Działalność Grupy na terenie Polski nie wykazuje istotnego regionalnego zróżnicowania. W związku z powyższym Grupa nie wykazuje danych finansowych dotyczących segmentów operacyjnych.

Również ze względu na fakt, że działalność Grupy Kapitałowej z punktu widzenia rodzaju sprzedawanych produktów i towarów jest jednolita, w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym nie wykazuje się danych finansowych dotyczących segmentów operacyjnych ze względu na rodzaj sprzedawanych produktów lub towarów.

8. Stosowane istotne zasady rachunkowości

8.1. Kontynuacja działalności

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej zostało sporządzone przy założeniu kontynuacji działalności przez Grupę Kapitałową w dającej się przewidzieć przyszłości. Na dzień sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie istnieją żadne okoliczności wskazujące na zagrożenie kontynuacji działalności gospodarczej przez Grupę.

8.2. Podstawa sporządzenia

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z koncepcją kosztu historycznego, z wyjątkiem niektórych instrumentów finansowych, które są wyceniane według wartości godziwej na koniec każdego okresu sprawozdawczego zgodnie z określoną poniżej polityką rachunkowości.

Koszt historyczny ustalany jest co do zasady na bazie wartości godziwej dokonanej zapłaty za dobra lub usługi.

Za wartość godziwą uznaje się cenę, którą można uzyskać przy sprzedaży składnika aktywów lub zapłaconą w celu przeniesienia zobowiązania w zwyczajowej transakcji w głównym (lub najkorzystniejszym) rynku w dniu wyceny i na obecnych warunkach rynkowych, niezależnie od tego, czy cena jest bezpośrednio obserwowalna czy oszacowana przy użyciu innej techniki wyceny. W wycenie do wartości godziwej składnika aktywów lub zobowiązania, Grupa bierze pod uwagę właściwości danego składnika aktywów lub zobowiązań, jeżeli uczestnicy rynku podejmują te cechy pod uwagę przy wycenie aktywów lub zobowiązań na dzień wyceny. Wartość godziwą dla celów wyceny i / lub ujawniania informacji w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy ustala się na w/w podstawie, z wyjątkiem transakcji płatności w formie akcji, które są objęte zakresem MSSF 2, transakcji leasingowych, które są objęte zakresem MSR 17 jak i wycen, które mają pewne podobieństwa do wartości godziwej, ale nie są wartościami godziwymi, takie jak cena sprzedaży netto zgodnie z MSR 2 czy wartość użytkowa zgodnie z MSR 36.

Ponadto, dla celów sprawozdawczości finansowej, wyceny w wartości godziwej są skategoryzowane według trzech poziomów w zależności od stopnia, w jakim dane wsadowe do pomiarów wartości godziwej są obserwowalne i od znaczenia danych wsadowych do wyceny w wartości godziwej jako całości. Poziomy te kształtują się w następujący sposób:

- Poziom 1: danymi wsadowymi są ceny notowane (nieskorygowane) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów lub zobowiązań, do których jednostka ma dostęp w dniu wyceny.
- Poziom 2: danymi wsadowymi są dane inne niż ceny notowane zaliczane do Poziomu 1, które są obserwowalne dla składnika aktywów lub zobowiązań, bezpośrednio lub pośrednio.
- Poziom 3: danymi wsadowymi są nieobserwowalne dane do wyceny składnika aktywów lub zobowiązań.

Skonsolidowany rachunek zysków i strat, jako element skonsolidowanego sprawozdania z całkowitych dochodów, został sporządzony w wariantach kalkulacyjnym.

Tarczyński S.A., jako podmiot dominujący, sporządza sprawozdanie skonsolidowane dla całej Grupy Kapitałowej. Jest ono przechowywane w siedzibie podmiotu dominującego oraz podlega publikacji na stronie internetowej www.grupatarczynski.pl.

Sprawozdanie jednostek zależnych objętych konsolidacją, sporządzane jest za ten sam okres sprawozdawczy, co sprawozdanie jednostki dominującej.

Polskie spółki Grupy prowadzą swoje księgi rachunkowe zgodnie z zasadami (polityką) rachunkowości określonymi przez ustawę z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości („Ustawa”) z późniejszymi zmianami i wydanymi na jej podstawie przepisami („polskie standardy rachunkowości”). Spółka Tarczyński Deutschland prowadzi swoje księgi rachunkowe zgodnie z regulacjami niemieckimi.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zawiera korekty niezawarte w księgach rachunkowych jednostek Grupy, wprowadzone w celu doprowadzenia sprawozdań finansowych tych jednostek do zgodności z MSSF.

Z posiadanych przez Spółkę i Grupę informacji nie wynika, aby istniał jakikolwiek akcjonariusz Spółki, który byłby zobowiązany do sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania, w skład którego weszłaby Grupa Kapitałowa Tarczyński.

Najważniejsze zasady rachunkowości stosowane przez Grupę przedstawione zostały poniżej.

Inwestycje w jednostki zależne

Przez jednostki zależne rozumie się jednostki kontrolowane przez jednostkę dominującą (co obejmuje także jednostki specjalnego przeznaczenia). Uznaje się, że kontrola występuje wówczas, gdy jednostka dominująca ma możliwość wpływania na politykę finansową i operacyjną podległej jednostki w celu osiągnięcia korzyści z jej działalności.

Wyniki finansowe jednostek zależnych nabytych lub sprzedanych w ciągu roku ujmuje się w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym od/do momentu ich efektywnego nabycia lub zbycia.

W stosownych przypadkach w sprawozdaniach finansowych jednostek zależnych dokonuje się korekt mających na celu ujednoczenie zasad rachunkowości stosowanych przez daną jednostkę z zasadami stosowanymi przez pozostałe jednostki Grupy.

Wszelkie transakcje, salda, przychody i koszty zachodzące między podmiotami powiązаныmi objętymi konsolidacją podlegają pełnej eliminacji konsolidacyjnej.

Udziały niesprawujące kontroli prezentowane są odrębnie od kapitału własnego Grupy. Udziały niesprawujące kontroli mogą być początkowo wyceniane albo w wartości godziwej albo w proporcji do udziału w wartości godziwej nabywanych aktywów netto. Wybór jednej z w/w metod jest dostępny dla każdego połączenia jednostek gospodarczych. W okresach kolejnych wartość udziałów niesprawujących kontroli obejmuje wartość rozpoznaną początkowo, skorygowaną o zmiany wartości kapitału jednostki w proporcji do posiadanych udziałów. Całkowity dochód jest alokowany do udziałów niesprawujących kontroli, nawet wtedy, gdy powoduje powstanie ujemnej wartości tych udziałów.

Zmiany w udziale w jednostce zależnej niepowodujące utraty kontroli ujmowane są jako transakcje kapitałowe. Wartości księgowe udziału Grupy jak i udziały niesprawujące kontroli są odpowiednio modyfikowane w celu odzwierciedlenia zmian w strukturze udziału. Różnica pomiędzy wartością o jaką modyfikowana jest wartość udziałów mniejszości oraz wartością godziwą płatności otrzymanej lub przekazanej ujmowana jest bezpośrednio w kapitale własnym Grupy.

W sytuacji utraty kontroli nad jednostką zależną, zysk lub strata na zbyciu jest ustalana jako różnica pomiędzy: (i) łączną wartością godziwą otrzymanej zapłaty i wartością godziwą udziałów jednostki pozostających w Grupie oraz (ii) wartością księgową aktywów (łącznie z wartością firmy), zobowiązań i udziałów niesprawujących kontroli. Kwoty ujęte w stosunku do zbywanej jednostki, w innych składnikach całkowitego dochodu podlegają reklasyfikacji do rachunku zysków i strat. Wartość godziwa udziałów w jednostkach pozostających w Grupie po zbyciu, uznawana jest za początkową wartość godziwą dla celów późniejszego ich ujmowania zgodnie z MSSF 9, lub początkowy koszt udziałów w jednostkach stowarzyszonych lub wspólnych przedsięwzięciach.

Przeliczanie pozycji wyrażonych w walutach obcych

Transakcje wyrażone w walutach innych niż polski złoty są przeliczane na moment początkowego ujęcia na złote polskie przy zastosowaniu kursu obowiązującego w dniu zawarcia transakcji. Na dzień bilansowy:

- pozycje pieniężne są przeliczane przy zastosowaniu kursu zamknięcia (za kurs zamknięcia przyjmuje się kurs średni ustalony dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski na ten dzień),
- pozycje niepieniężne wyceniane według kosztu historycznego w walucie obcej przelicza się przy zastosowaniu kursu wymiany z dnia pierwotnej transakcji (kurs banku, z którego korzysta jednostka),
- pozycje niepieniężne wyceniane w wartości godziwej w walucie obcej przelicza się przy zastosowaniu kursu wymiany z dnia ustalenia wartości godziwej.

Powstałe z przeliczenia różnice kursowe ujmowane są odpowiednio w pozycji przychodów (kosztów) finansowych lub, w przypadkach określonych zasadami (polityką) rachunkowości, kapitalizowane w wartości aktywów. Aktywa i zobowiązania niepieniężne ujmowane według kosztu historycznego wyrażonego w walucie obcej są wykazywane po kursie historycznym z dnia transakcji. Różnice kursowe powstałe na pozycjach niepieniężnych, takich jak instrumenty kapitałowe wyceniane w wartości godziwej przez zysk lub stratę, ujmują się jako element zmian wartości godziwej.

Następujące kursy zostały przyjęte dla potrzeb wyceny bilansowej:

Waluta	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
EUR	4,3000	4,1709
USD	3,7597	3,4813
GBP	4,7895	4,7001

Informacja o segmentach działalności

Grupa prowadzi swoją działalność w przeważającej części na terenie kraju. Zaprezentowane w nocie 12.2 przychody ze sprzedaży produktów w obrocie eksportowym stanowią 17,9% ogólnej kwoty przychodów netto ze sprzedaży produktów.

Działalność spółek Grupy na terenie Polski nie wykazuje istotnego regionalnego zróżnicowania w zakresie ryzyka i poziomu zwrotu z poniesionych nakładów inwestycyjnych. W związku z powyższym Grupa nie wykazuje danych finansowych dotyczących segmentów operacyjnych.

Również ze względu na fakt, że działalność Grupy Kapitałowej z punktu widzenia rodzaju sprzedawanych produktów i towarów jest jednolita, w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym nie wykazuje się danych finansowych dotyczących segmentów operacyjnych ze względu na rodzaj sprzedawanych produktów lub towarów.

Ujęcie przychodów

Przychody ze sprzedaży ujmowane są w wartości godziwej zapłaty otrzymanej lub należnej, po pomniejszeniu o przewidywane rabaty, zwroty klientów i podobne pomniejszenia, w tym podatek od towarów i usług VAT oraz inne podatki związane ze sprzedażą. Do przychodów zalicza się kwoty należne za sprzedane wyroby gotowe, towary, materiały oraz pozostałe usługi dotyczące działalności podstawowej ustalone w oparciu o cenę netto, po skorygowaniu o udzielone rabaty i upusty oraz o podatek akcyzowy. Przy ujmowaniu przychodów obowiązują również kryteria przedstawione poniżej.

Sprzedaż produktów i towarów

Przychody ze sprzedaży produktów i towarów ujmowane są po spełnieniu wszystkich następujących warunków:

- przeniesienia z Grupy na nabywcę znaczącego ryzyka i korzyści wynikających z prawa własności towarów,
- Grupa przestaje być trwale zaangażowana w zarządzanie sprzedawanymi dobrami w stopniu w jakim zazwyczaj funkcję taką realizuje się wobec dóbr do których ma się prawo własności ani też nie sprawuje się nad nimi efektywnej kontroli,
- możliwości dokonania wiarygodnej wyceny kwoty przychodów,
- wystąpienia prawdopodobieństwa, że jednostka otrzyma korzyści ekonomiczne związane z transakcją,
- możliwości wiarygodnej wyceny kosztów poniesionych lub przewidywanych w związku z transakcją.

Przychody z tytułu wynajmu

Przychody z tytułu wynajmu ujmowane są metodą liniową przez okres wynajmu w stosunku do otwartych umów.

Dotacje rządowe

Dotacji nie ujmuje się do chwili uzyskania uzasadnionej pewności, że Grupa spełni konieczne warunki i otrzyma takie dotacje.

Korzyści wynikające z otrzymania pożyczki rządowej poniżej oprocentowania rynkowego, traktowane są jako dotacje i mierzone są jako różnica pomiędzy wartością otrzymanej pożyczki i wartością godziwą pożyczki ustaloną z zastosowaniem odpowiedniej rynkowej stopy procentowej.

Dotacje których zasadniczym warunkiem jest nabycie lub wytworzenie przez Grupę aktywów trwałych, ujmuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji rozliczeń międzyokresowych i odnosi w zyski/straty okresu systematycznie przez przewidywany okres użytkowania ekonomicznego tych aktywów.

Pozostałe dotacje ujmowane są systematycznie w przychodach, w okresie niezbędnym do skompensowania kosztów, które te dotacje miały w zamierzeniu kompensować. Dotacje należne jako rekompensata kosztów lub strat już poniesionych lub jako forma bezpośredniego wsparcia finansowego dla Grupy bez ponoszenia przyszłych kosztów ujmowane są w zysku/stracie okresu, w którym są należne.

Zasady właściwe dla rozliczenia dotacji do aktywów trwałych stosuje się także w przypadku transakcji nieodpłatnego otrzymania aktywów trwałych.

Ujęcie kosztów

Koszt własny sprzedaży

Do kosztu własnego sprzedaży zalicza się:

- koszt wytworzenia produktów poniesiony w danym okresie sprawozdawczym, skorygowany o zmianę stanu produktów (wyrobów gotowych, półproduktów oraz produkcji w toku) oraz skorygowany o koszt wytworzenia produktów na własne potrzeby,
- wartość sprzedanych towarów i materiałów wg cen nabycia;

Koszty wytworzenia, które można bezpośrednio przyporządkować przychodom osiągniętym przez jednostki, wpływają na wynik finansowy jednostek za ten okres sprawozdawczy, w którym przychody te wystąpiły. Koszty wytworzenia, które można jedynie w sposób pośredni przyporządkować przychodom lub innym korzyściom osiąganym przez jednostki, wpływają na wynik finansowy jednostek w części, w której dotyczą danego okresu

sprawozdawczego, zapewniając ich współmierność do przychodów lub innych korzyści ekonomicznych z uwzględnieniem zasad wyceny środków trwałych oraz zapasów.

Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Do pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zaliczane są w szczególności pozycje związane:

- ze zbyciem rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych,
- z utworzeniem i rozwiązaniem rezerw, z wyjątkiem rezerw związanych z operacjami finansowymi lub odnoszonymi w koszty operacyjne,
- z przekazaniem lub otrzymaniem nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny aktywów, w tym także środków pieniężnych,
- utworzeniem i rozwiązaniem odpisów aktualizujących wartość należności,
- z odszkodowaniami, karami i grzywnami oraz innymi kosztami niezwiązanymi ze zwykłą działalnością.

Przychody i koszty finansowe

Przychody i koszty finansowe obejmują w szczególności przychody i koszty dotyczące:

- zbycia aktywów finansowych,
- aktualizacji wartości instrumentów finansowych, z wyłączeniem aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody, których skutki przeszacowania odnoszone są na kapitał z aktualizacji wyceny,
- przychodów z tytułu udziału w zyskach innych jednostek,
- odsetek,
- zmian w wysokości rezerwy wynikających z faktu przybliżania się terminu poniesienia kosztu (efekt odwracania dyskonta),
- różnic kursowych będących wynikiem operacji wykonywanych w ciągu okresu sprawozdawczego oraz wycen bilansowych aktywów i zobowiązań na koniec okresu sprawozdawczego, z wyjątkiem różnic kursowych ujętych w wartości początkowej środka trwałego, w stopniu w jakim są uznawane za korektę kosztów odsetek,
- pozostałych pozycji związanych z działalnością finansową.

Jednostki kompensują przychody i koszty z tytułu różnic kursowych, jeżeli wynikają one z podobnych transakcji. Jeżeli różnice kursowe są istotne, a nie wynikają z podobnych transakcji, to jednostka analizuje, czy prezentować je oddzielnie.

Przychody i koszty z tytułu odsetek są ujmowane sukcesywnie w miarę ich narastania z uwzględnieniem metody efektywnej stopy procentowej w stosunku do wartości bilansowej netto danego instrumentu finansowego przy uwzględnieniu zasady istotności.

Dywidendy są ujmowane w momencie ustalenia praw akcjonariuszy lub udziałowców do ich otrzymania.

Koszty finansowania zewnętrznego

Koszty finansowania zewnętrznego bezpośrednio związanego z nabyciem lub wytworzeniem składników majątku wymagających dłuższego czasu w celu doprowadzenia ich do użytkowania, zalicza się do kosztów wytworzenia takich aktywów aż do momentu, w którym aktywa te są zasadniczo gotowe do zamierzonego użytkowania lub sprzedaży.

Przychody z inwestycji uzyskane w wyniku krótkoterminowego inwestowania pozyskanych środków zewnętrznych przeznaczonych bezpośrednio na finansowanie nabycia lub wytworzenia składników majątku, pomniejszają wartość kosztów finansowania zewnętrznego podlegających kapitalizacji.

Wszelkie pozostałe koszty finansowania zewnętrznego są odnoszone bezpośrednio w rachunek zysków i strat w okresie, w którym zostały poniesione.

Koszty świadczeń pracowniczych

Świadczenia po okresie zatrudnienia w formie programów określonych świadczeń (odprawy emerytalne) oraz inne długoterminowe świadczenia (renty inwalidzkie itp.) ustalane są przy użyciu metody prognozowanych uprawnień jednostkowych, z wyceną aktuarialną przeprowadzaną na każdy dzień bilansowy. Zyski i straty aktuarialne ujmowane są w całości w pozostałych całkowitych dochodach. Koszty przeszłego zatrudnienia rozpoznawane są natychmiast i odnoszone w zysk/stratę okresu.

Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych ujmowane są jako koszt, chyba że stanowią koszt wytworzenia składników aktywów.

Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy ujmuje się jako zobowiązanie i koszt, gdy Grupa jest zdecydowana w możliwy do udowodnienia sposób:

- rozwiązać stosunek pracy z pracownikiem lub grupą pracowników przed osiągnięciem przez nich wieku emerytalnego,
- zapewnić świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy w następstwie złożonej przez siebie propozycji zachęcającej ich do dobrowolnego rozwiązania stosunku pracy.

Opodatkowanie

Podatek dochodowy jednostki obejmuje podatek bieżący do zapłaty oraz podatek odroczony.

Podatek bieżący

Bieżące obciążenie podatkowe jest obliczane na podstawie wyniku podatkowego (podstawy opodatkowania) danego roku obrotowego. Zysk (strata) podatkowa różni się od księgowego zysku (straty) netto w związku z wyłączeniem przychodów niepodlegających opodatkowaniu i kosztów niestanowiących kosztów uzyskania przychodów oraz pozycji kosztów i przychodów, które nigdy nie będą podlegały opodatkowaniu. Obciążenia podatkowe są wyliczane w oparciu o stawki podatkowe obowiązujące w danym roku obrotowym.

Podatek odroczony

Podatek odroczony jest wyliczany metodą bilansową, jako podatek podlegający zapłaceniu lub zwrotowi w przyszłości w oparciu o różnicę pomiędzy wartościami bilansowymi aktywów i pasywów, a odpowiadającymi im wartościami podatkowymi wykorzystywanymi do wyliczenia podstawy opodatkowania.

Rezerwa na podatek odroczony jest tworzona od wszystkich dodatnich różnic przejściowych podlegających opodatkowaniu, natomiast składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego jest rozpoznawany do wysokości w jakiej jest prawdopodobne, że będzie można pomniejszyć przyszłe zyski podatkowe o rozpoznane ujemne różnice przejściowe oraz straty podatkowe bądź ulgi podatkowe jakie Grupa może wykorzystać. Pozycja aktywów lub rezerwy na podatek odroczony nie powstaje, jeśli różnica przejściowa powstaje z tytułu pierwotnego ujęcia wartości firmy lub z tytułu pierwotnego ujęcia innego składnika aktywów lub zobowiązania w transakcji, która nie ma wpływu ani na wynik podatkowy ani na wynik księgowy.

Wartość składników aktywów z tytułu podatku odroczonego podlega analizie na każdy dzień bilansowy, a w przypadku gdy spodziewane przyszłe zyski podatkowe nie będą wystarczające dla realizacji składnika aktywów lub jego części, następuje jego odpis.

Podatek odroczony jest wyliczany przy użyciu stawek podatkowych, które będą obowiązywać w momencie, gdy pozycja aktywów zostanie zrealizowana lub zobowiązanie stanie się wymagalne. W sprawozdaniu z sytuacji finansowej podatek dochodowy wykazywany jest po dokonaniu kompensaty w zakresie w jakim wynika ze zobowiązania jakie płatne jest do tego samego urzędu podatkowego.

Podatek bieżący i odroczony za bieżący okres obrachunkowy

Podatek bieżący i odroczony wykazuje się w kosztach lub przychodach w zysku/stracie okresu, z wyjątkiem przypadku, gdy dotyczy on pozycji uznających lub obciążających bezpośrednio kapitał własny, bo wtedy także podatek jest odnoszony bezpośrednio w kapitał własny (inne całkowite dochody w sprawozdaniu z całkowitych dochodów), lub gdy wynika on z początkowego rozliczenia połączenia jednostek gospodarczych. W przypadku połączenia jednostek gospodarczych konsekwencje podatkowe uwzględnia się przy obliczaniu wartości firmy lub określaniu wartości udziału jednostki przejmującej w wartości godziwej netto dających się zidentyfikować aktywów, zobowiązań i zobowiązań warunkowych jednostki przejmowanej przewyższających koszt przejęcia.

Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe obejmują środki trwałe i nakłady na środki trwałe w budowie, które jednostka zamierza wykorzystywać w swojej działalności oraz na potrzeby administracyjne w okresie dłuższym niż 1 rok, które w przyszłości spowodują wpływ korzyści ekonomicznych do jednostki. Nakłady na środki trwałe obejmują poniesione nakłady inwestycyjne jak również poniesione wydatki na przyszłe dostawy maszyn, urządzeń i usług związanych z wytworzeniem środków trwałych (przekazane zaliczki). Środki trwałe obejmują istotne specjalistyczne części zamienne które funkcjonują jako element środka trwałego.

Środki trwałe oraz środki trwałe w budowie ujmowane są pierwotnie w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia. Jako odrębne pozycje środków trwałych ujmowane są także istotne komponenty.

Jako składnik rzeczowych aktywów trwałych Grupa ujmuje grunty.

Środki trwałe w budowie powstające dla celów produkcyjnych lub administracyjnych prezentowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej po koszcie wytworzenia pomniejszonym o ujęte odpisy z tytułu utraty wartości. Koszt wytworzenia obejmuje opłaty oraz, dla odpowiednich aktywów, koszty finansowania zewnętrznego skapitalizowane zgodnie z zasadami rachunkowości Grupy. Amortyzacja dotycząca tych aktywów trwałych rozpoczyna się w momencie rozpoczęcia ich użytkowania, zgodnie z zasadami dotyczącymi aktywów trwałych Grupy.

Amortyzacja środków trwałych w tym komponentów odbywa się według stawek odzwierciedlających przewidywany okres ich użytkowania. Szacunki okresu użytkowania rewidowane są corocznie. Dla celów amortyzacji środków trwałych stosowana jest metoda amortyzacji liniowej. Okresy użytkowania dla poszczególnych składników środków trwałych są następujące:

Budynki i budowle	od 22 do 40 lat
Maszyny i urządzenia	od 3 do 33 lat
Środki transportu	od 5 do 10 lat
Pozostałe środki trwałe	od 5 do 20 lat

Metoda amortyzacji, stawka amortyzacyjna oraz wartość rezydualna środków trwałych podlegają weryfikacji co najmniej na koniec każdego roku finansowego. Wszelkie zmiany wynikające z przeprowadzonej weryfikacji ujmuje się jako zmianę szacunków. Odpis amortyzacyjny ujmuje się w zysku lub stracie w ciężar tej kategorii kosztów, która odpowiada funkcji danego składnika aktywów trwałych.

Dana pozycja rzeczowych aktywów trwałych może zostać usunięta ze sprawozdania z sytuacji finansowej po dokonaniu jej zbycia lub w przypadku, gdy nie są spodziewane żadne ekonomiczne korzyści wynikające z dalszego użytkowania takiego składnika aktywów.

Środki trwałe oraz środki trwałe w budowie poddawane są testowi na utratę wartości jeśli istnieją przesłanki wskazujące na występowanie utraty wartości, przy czym dla środków trwałych w budowie w okresie ich realizacji ewentualna utrata wartości określana jest na każdy dzień bilansowy. Skutki utraty wartości środków trwałych oraz środków trwałych w budowie odnoszone są w koszty działalności podstawowej.

Aktywa utrzymywane na podstawie umowy leasingu finansowego amortyzuje się przez okres ich przewidywanego użytkowania ekonomicznego na takich samych zasadach jak aktywa własne, nie dłużej jednak niż okres trwania leasingu.

Środki trwałe oraz środki trwałe w budowie spełniające kryteria zakwalifikowania ich jako przeznaczone do sprzedaży, lub ujęte w grupie do zbycia wycenia się zgodnie z zasadami zawartymi w punkcie *Aktywa trwałe przeznaczone do zbycia*.

Zyski lub straty wynikłe ze sprzedaży / likwidacji lub zaprzestania użytkowania pozycji rzeczowych aktywów trwałych określa się jako różnicę między przychodami ze sprzedaży a wartością bilansową tych pozycji i ujmuje się je w rachunku zysków i strat.

Leasing

Leasing klasyfikuje się jako leasing finansowy, gdy w ramach zawartej umowy zasadniczo całe potencjalne korzyści oraz ryzyko wynikające z posiadania przedmiotu leasingu przenoszone jest na leasingobiorcę. Wszelkie pozostałe rodzaje leasingu traktowane są jako leasing operacyjny.

Grupa jako leasingobiorca

Aktywa użytkowane na podstawie umowy leasingu finansowego traktuje się jak aktywa Grupy i wycenia w wartości godziwej w momencie ich nabycia, nie wyższej jednak niż wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych. Powstające z tego tytułu zobowiązanie wobec leasingodawcy jest prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji pozostałych zobowiązań.

Płatności leasingowe dzielone są na część odsetkową i zmniejszenie zobowiązania z tytułu leasingu. Część stanowiąca koszt finansowania jest przypisywana do poszczególnych okresów w czasie trwania umowy leasingu przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej.

Koszty finansowe odnosi się bezpośrednio w wynik finansowy, chyba że można je bezpośrednio przyporządkować do odpowiednich aktywów – wówczas są one kapitalizowane zgodnie z zasadami rachunkowości Grupy dotyczącymi kosztów obsługi zadłużenia, przedstawionymi w punkcie koszty finansowania zewnętrznego. Płatności warunkowe z tytułu leasingu ujmuje się w kosztach w okresie ich ponoszenia.

Płatności z tytułu leasingu operacyjnego odnosi się w wynik finansowy metodą liniową przez okres trwania leasingu, z wyjątkiem przypadków, kiedy inna, systematyczna podstawa rozliczenia jest bardziej reprezentatywna dla wzorca czasowego rządzącego konsumpcją korzyści ekonomicznych wypływających z leasingu danego składnika aktywów. Płatności warunkowe z tytułu leasingu operacyjnego ujmuje się w kosztach w okresie ich ponoszenia.

Wartości niematerialne

Do wartości niematerialnych Grupa zalicza możliwe do zidentyfikowania niepieniężne składniki aktywów, nieposiadające postaci fizycznej, takie jak:

- nabyte przez jednostkę, zaliczane do aktywów trwałych, prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, przeznaczone do używania na potrzeby własne, w szczególności:
- autorskie lub pokrewne prawa majątkowe, koncesje, licencje (w tym dotyczące programów komputerowych),
- prawa do wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych oraz zdobniczych, programy komputerowe,
- know-how, tzn. wartość stanowiącą równowartość uzyskanych informacji związanych z wiedzą w dziedzinie przemysłowej, handlowej, naukowej lub organizacyjnej,
- koszty prac rozwojowych,
- wartość firmy z wyłączeniem wartości firmy wytworzonej przez jednostkę we własnym zakresie,
- inne wartości niematerialne rozpoznane na nabyciu w ramach połączenia jednostek gospodarczych.

Do wartości niematerialnych i prawnych zalicza się także:

- obce wartości niematerialne przyjęte w odpłatne używanie na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub innej umowy o podobnym charakterze, jeżeli umowa kwalifikowana jest do leasingu finansowego zgodnie z MSR 17 Leasing,
- prawa majątkowe oddane innym jednostkom w używanie na podstawie umów najmu, dzierżawy, leasingu lub innej umowy o podobnym charakterze, jeżeli umowa zaliczana jest do leasingu operacyjnego zgodnie z MSR 17 Leasing.

Na dzień początkowego ujęcia składnik wartości niematerialnych wycenia się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia w przypadku prac rozwojowych. Po ujęciu początkowym, wartości niematerialne są wykazywane w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Nakłady poniesione na wartości niematerialne wytworzone we własnym zakresie, z wyjątkiem aktywowanych nakładów poniesionych na prace rozwojowe, nie są aktywowane i są ujmowane w kosztach okresu, w którym zostały poniesione.

Grupa ocenia, czy okres użytkowania składnika wartości niematerialnych jest określony czy nieokreślony oraz, jeśli jest określony, oszacowuje długość tego okresu lub wielkość produkcji lub inną miarę będącą podstawą do określenia okresu użytkowania.

Wartości niematerialne o ograniczonym okresie użytkowania są amortyzowane przez szacowany okres użytkowania oraz poddawane testom na utratę wartości każdorazowo, gdy istnieją przesłanki wskazujące na utratę ich wartości.

Okres i metoda amortyzacji wartości niematerialnych o ograniczonym okresie użytkowania są weryfikowane przynajmniej na koniec każdego roku bilansowego. Zmiany w oczekiwanym okresie użytkowania lub oczekiwanym sposobie konsumowania korzyści ekonomicznych pochodzących z danego składnika aktywów są ujmowane prospektywnie poprzez zmianę odpowiednio okresu lub metody amortyzacji, i traktowane jak zmiany wartości szacunkowych.

Odpis amortyzacyjny składników wartości niematerialnych o ograniczonym okresie użytkowania ujmuje się w zysku lub stracie w ciężar tej kategorii, która odpowiada funkcji danego składnika wartości niematerialnych.

Wartości niematerialne o nieokreślonym okresie użytkowania oraz te, które nie są użytkowane, są corocznie poddawane testowi na utratę wartości.

Nakłady poniesione na prace rozwojowe wykonane w ramach danego przedsięwzięcia są przenoszone na kolejny okres, jeżeli można uznać, że zostaną one w przyszłości odzyskane.

Z wyjątkiem kosztów prac rozwojowych wszystkie wartości niematerialne wytworzone przez Grupę nie podlegają aktywowaniu i ujmowane są w zysku lub stracie okresu, w którym dotyczące ich koszty zostały poniesione.

Wartość niematerialną powstałą w wyniku prac rozwojowych ujmuje się wtedy i tylko wtedy, gdy można udowodnić:

- możliwość, z technicznego punktu widzenia, ukończenia składnika wartości niematerialnych tak, aby nadawał się do użytkowania lub sprzedaży,
- zamiar ukończenia składnika wartości niematerialnych oraz jego użytkowania lub sprzedaży,
- zdolność do użytkowania lub sprzedaży składnika wartości niematerialnych,
- sposób, w jaki składnik wartości niematerialnych będzie wytwarzał prawdopodobne przyszłe korzyści ekonomiczne,
- dostępność stosownych środków technicznych, finansowych i innych, które mają służyć ukończeniu prac rozwojowych oraz użytkowaniu lub sprzedaży składnika wartości niematerialnych,
- możliwość wiarygodnego ustalenia nakładów poniesionych w czasie prac rozwojowych, które można przyporządkować temu składnikowi wartości niematerialnych.

Do prac rozwojowych zalicza się:

- opracowanie receptur do produkcji wyrobów mięsnych (przed ich wdrożeniem do produkcji),
- projektowanie narzędzi, przyrządów, form i matryc z wykorzystaniem nowej technologii,
- projektowanie, wykonanie i testowanie wybranych rozwiązań w zakresie nowych i udoskonalonych materiałów, urządzeń, produktów.

Do pozycji wartości niematerialnych Grupa zalicza także wydatki poniesione na nabycie prawa wieczystego użytkowania gruntu. Wieczyste użytkowanie gruntu traktowane jest jako leasing operacyjny, w związku z czym nie ujmuje się jego przedmiotu jako aktywów Grupy. Jednakże wydatki na nabycie takich praw na rynku wtórnym (od innych podmiotów) oraz wydatki związane z nadaniem takich praw przez właściwe urzędy państwowe, ujmowane są jako wartości niematerialne i amortyzowane w okresie umownym w jakim Grupa może te prawa wykorzystywać.

Amortyzacja wartości niematerialnych odbywa się według stawek odzwierciedlających przewidywany okres ich użytkowania. Szacunki okresu użytkowania weryfikowane są corocznie. Grupa nie posiada wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania. Dla celów amortyzacji wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania stosowana jest metoda amortyzacji liniowej. Okresy użytkowania dla poszczególnych składników wartości niematerialnych są następujące:

Licencje na oprogramowanie	3 lata
Znaki towarowe	5 lat.

Wartości niematerialne poddawane są testowi na utratę wartości jeśli istnieją przesłanki wskazujące na występowanie utraty wartości, przy czym dla wartości niematerialnych w okresie ich realizacji ewentualna utrata wartości określana jest na każdy dzień bilansowy. Skutki utraty wartości, wartości niematerialnych jak również ich amortyzacji odnoszone są w koszty działalności podstawowej.

Wartości niematerialne utrzymywane na podstawie umowy leasingu finansowego amortyzuje się przez okres ich przewidywanego użytkowania ekonomicznego na takich samych zasadach jak aktywa własne, nie dłużej jednak niż okres trwania leasingu.

Wartości niematerialne spełniające kryteria zakwalifikowania ich jako przeznaczonych do sprzedaży, lub ujęte w grupie do zbycia wycenia się zgodnie z zasadami zawartymi w punkcie *Aktywa trwałe przeznaczone do zbycia*.

Zyski lub straty wynikłe ze sprzedaży / likwidacji lub zaprzestania użytkowania pozycji wartości niematerialnych określa się jako różnicę między przychodami ze sprzedaży a wartością bilansową tych pozycji i ujmuje się je w zysku/stracie okresu.

Utrata wartości rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych oprócz wartości firmy

Na każdy dzień bilansowy Grupa dokonuje przeglądu wartości bilansowych posiadanego majątku trwałego i wartości niematerialnych w celu stwierdzenia, czy nie występują przesłanki wskazujące na utratę ich wartości. Jeżeli stwierdzono istnienie takich przesłanek, szacowana jest wartość odzyskiwalna danego składnika aktywów, w celu ustalenia potencjalnego odpisu z tego tytułu. W sytuacji, gdy składnik aktywów nie generuje przepływów pieniężnych, które są w znacznym stopniu niezależne od przepływów generowanych przez inne aktywa, analizę przeprowadza się dla grupy aktywów generujących przepływy pieniężne, do której należy dany składnik aktywów. Jeśli możliwe jest wskazanie wiarygodnej i jednolitej podstawy alokacji, składniki majątku trwałego Grupy alokowane są do poszczególnych jednostek generujących przepływy pieniężne lub do najmniejszych grup jednostek generujących takie przepływy, dla których można wyznaczyć wiarygodne i jednolite podstawy alokacji.

Wartość odzyskiwalna ustalana jest jako wyższa spośród dwóch wartości: wartość godziwa pomniejszona o koszty sprzedaży lub wartość użytkowa. Ta ostatnia wartość odpowiada wartości bieżącej szacunku przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy użyciu stopy dyskonta przed opodatkowaniem uwzględniającej aktualną rynkową wartość pieniądza w czasie oraz ryzyko specyficzne dla danego składnika aktywów.

Jeżeli wartość odzyskiwalna jest niższa od wartości bilansowej składnika aktywów (lub jednostki generującej przepływy pieniężne), wartość bilansową tego składnika lub jednostki pomniejsza się do wartości odzyskiwalnej. Stratę z tytułu utraty wartości ujmuje się niezwłocznie jako koszt okresu, w którym wystąpiła.

Jeśli strata z tytułu utraty wartości ulega następnie odwróceniu, wartość netto składnika aktywów (lub jednostki generującej przepływy pieniężne) zwiększana jest do nowej oszacowanej wartości odzyskiwalnej, nieprzekraczającej jednak wartości bilansowej tego składnika aktywów jaka byłaby ustalona, gdyby w poprzednich latach nie ujęto straty z tytułu utraty wartości składnika aktywów jednostki generującej przepływy pieniężne. Odwrócenie straty z tytułu utraty wartości ujmuje się w zysku/stracie okresu.

Likwidacja rzeczowych składników aktywów trwałych

Zyski lub straty wynikłe ze sprzedaży / likwidacji lub zaprzestania użytkowania pozycji rzeczowych aktywów trwałych określa się, jako różnicę między przychodami ze sprzedaży a wartością bilansową tych pozycji i ujmuje się je w zysku/stracie okresu.

Aktywa trwale przeznaczone do zbycia

Aktywa trwale i grupy do zbycia klasyfikuje się jako przeznaczone do sprzedaży, jeśli ich wartość bilansowa zostanie odzyskana raczej w wyniku transakcji sprzedaży niż w wyniku ich dalszego użytkowania. Warunek ten uznaje się za spełniony wyłącznie wówczas, gdy wystąpienie transakcji sprzedaży jest bardzo prawdopodobne, a składnik aktywów (lub grupa do zbycia) jest dostępny do natychmiastowej sprzedaży w swoim obecnym stanie. Klasyfikacja składnika aktywów jako przeznaczonego do zbycia zakłada zamiar kierownictwa spółki do dokonania transakcji sprzedaży w ciągu roku od momentu zmiany klasyfikacji.

Aktywa trwale (i grupy do zbycia) sklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży wycenia się po niższej spośród dwóch wartości: pierwotnej wartości bilansowej lub wartości godziwej, pomniejszonej o koszty związane ze sprzedażą.

W sprawozdaniu z sytuacji finansowej aktywa przeznaczone do zbycia (lub grupa do zbycia) prezentowane są w osobnej pozycji aktywów obrotowych. Jeżeli z grupą do zbycia związane są zobowiązania jakie będą przekazane w transakcji sprzedaży łącznie z grupą do zbycia, zobowiązania te prezentowane są jako osobna pozycja zobowiązań krótkoterminowych.

Zapasy

Zapasy są aktywami, przeznaczonymi do sprzedaży w toku zwykłej działalności gospodarczej, będące w trakcie produkcji przeznaczonej na sprzedaż oraz mające postać materiałów lub surowców zużywanych w procesie produkcyjnym lub w trakcie świadczenia usług. Zapasy obejmują materiały, towary, produkty gotowe oraz produkcję w toku.

Materiały i towary wycenia się pierwotnie w cenach nabycia. Na dzień bilansowy wycena materiałów i towarów odbywa się z zachowaniem zasady ostrożnej wyceny, tzn. kategorie te wyceniane są według ceny nabycia lub ceny sprzedaży możliwej do uzyskania w zależności od tego która z nich jest niższa.

Produkty gotowe oraz produkty w toku wycenia się pierwotnie na poziomie rzeczywistego kosztu wytworzenia. Na dzień bilansowy wycena produktów gotowych i produkcji w toku odbywa się z zachowaniem zasad ostrożnej wyceny.

Zapasy towarów, materiałów i produktów gotowych obejmowane są odpisem aktualizującym według indywidualnej oceny ceny możliwej do uzyskania na dzień bilansowy.

Rozchód zapasów odbywa się według metody FIFO. Odpisy aktualizujące dotyczące zapasów, wynikające z ostrożnej wyceny oraz odpisy aktualizujące dla pozycji zalegających, jak i ich odwrócenia, odnoszone są w koszty wytworzenia produktów.

Pozostałe aktywa niefinansowe

Pozostałe należności obejmują w szczególności zaliczki przekazane z tytułu przyszłych zakupów zapasów i usług. Jako aktywa niepieniężne zaliczki nie podlegają dyskontowaniu.

Instrumenty finansowe

Inne niż pochodne instrumenty finansowe obejmują inwestycje kapitałowe, dłużne papiery wartościowe, należności z tytułu dostaw i usług i pozostałe należności, środki pieniężne i ich ekwiwalenty, kredyty i pożyczki oraz zobowiązania z tytułu dostaw i usług i pozostałe zobowiązania, oraz pochodne instrumenty finansowe.

Aktywa finansowe

Zgodnie z MSSF 9, Grupa kwalifikuje aktywa finansowe do jednej z kategorii:

- wyceniane w zamortyzowanym koszcie: Grupa do wyceny aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie stosuje metodę efektywnej stopy procentowej; są to należności z tytułu dostaw i usług, pożyczki udzielone, pozostałe należności finansowe oraz środki pieniężne i ich ekwiwalenty. Należności z tytułu dostaw i usług po początkowym ujęciu wycenia się w wysokości zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej, z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości, przy czym należności z tytułu dostaw i usług z datą zapadalności poniżej 12 miesięcy od dnia powstania (tj. niezawierające elementu finansowania) i nieprzekazywane do faktoringu, nie podlegają dyskontowaniu i są wyceniane w wartości nominalnej;

- wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody: zyski i straty na składniku aktywów finansowych stanowiącym instrument kapitałowy, dla którego zastosowano opcję wyceny do wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody ujmuje się w pozostałych całkowitych dochodach, za wyjątkiem przychodów z tytułu otrzymanych dywidend;

- wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy: zyski lub straty wynikające z wyceny składnika aktywów finansowych, kwalifikowanego jako wyceniany według wartości godziwej przez wynik finansowy, ujmuje się w wyniku finansowym w okresie, w którym powstały; są to głównie instrumenty pochodne niewyznaczone dla celów rachunkowości zabezpieczeń. Zyski lub straty wynikające z wyceny pozycji wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy obejmują również przychody z tytułu odsetek i dywidendy.

- instrumenty finansowe zabezpieczające: Instrumenty finansowe zabezpieczające podlegają wycenie zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń.

Grupa kwalifikuje dłużne aktywa finansowe do odpowiedniej kategorii w zależności od modelu biznesowego zarządzania aktywami finansowymi oraz od charakterystyki umownych przepływów pieniężnych dla danego składnika aktywów finansowych.

Utrata wartości aktywów finansowych

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

MSSF 9 wprowadza nowe podejście do szacowania utraty wartości aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody (za wyjątkiem inwestycji w aktywa kapitałowe oraz aktywa kontraktowe). Model utraty wartości bazuje na kalkulacji strat oczekiwanych w odróżnieniu od dotychczas stosowanego modelu wynikającego z MSR 39, który bazował na koncepcji strat poniesionych. Najistotniejszą pozycją aktywów finansowych w sprawozdaniu finansowym Grupy, która podlega nowym zasadom kalkulacji oczekiwanych strat kredytowych są pożyczki i należności handlowe z tytułu dostaw i usług.

Zgodnie z MSSF 9 Grupa wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe w kwocie równej 12 -miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym bądź oczekiwany stratom kredytowym w okresie życia instrumentu finansowego. W przypadku należności z tytułu dostaw i usług, Grupa zastosuje uproszczone podejście i wyceni odpis na oczekiwane straty kredytowe w kwocie równej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia.

Grupa stosuje model uproszczony do wyznaczania odpisów z tytułu utraty wartości dla należności z tytułu dostaw i usług. W modelu uproszczonym Grupa nie monitoruje zmian poziomu ryzyka kredytowego w trakcie życia instrumentu oraz szacuje oczekiwaną stratę kredytową w horyzoncie do terminu zapadalności instrumentu. Dla celów oszacowania oczekiwanej straty kredytowej Grupa wykorzystuje matrycę rezerw oszacowaną na podstawie historycznych poziomów spłacalności oraz odzysków z należności od kontrahentów. Oczekiwana strata kredytowa jest kalkulowana w momencie ujęcia należności w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz jest aktualizowana na każdy kolejny dzień kończący okres sprawozdawczy, w zależności od ilości dni przeterminowania danej należności.

Zobowiązania finansowe obejmują zaciągnięte kredyty i pożyczki, inne rodzaje finansowania, kredyty na rachunkach bieżących, zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, zabezpieczające instrumenty pochodne, zobowiązania handlowe, zobowiązania wobec dostawców środków trwałych.

Aktywa i zobowiązania finansowe są ujmowane i wyceniane zgodnie z MSSF 9 „Instrumenty finansowe”.

Zarząd klasyfikuje aktywa lub zobowiązania finansowe do odpowiedniej kategorii w momencie ich początkowego ujęcia.

Ujmowanie i wycena aktywów finansowych

W momencie początkowego ujęcia, aktywa finansowe są wyceniane w wartości godziwej powiększonej – w przypadku inwestycji, które nie są wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat – o koszty transakcji bezpośrednio do nich przyporządkowane.

a. Pożyczki udzielone i należności z tytułu dostaw i usług

Pożyczki udzielone i należności z tytułu dostaw i usług są aktywami finansowymi niebędącymi instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku. Obejmują one należności handlowe, pozostałe pożyczki i należności. Po początkowym ich ujęciu w wartości godziwej, powiększonej o bezpośrednie koszty transakcji, są one wyceniane według zamortyzowanego kosztu przy użyciu efektywnej stopy procentowej. Należności krótkoterminowe o nieokreślonym oprocentowaniu wyceniane są w kwocie pierwotnie zafakturowanej, o ile zastosowanie dyskonta nie wpłynie w istotny sposób na uzyskany wynik.

Przepływy pieniężne z tytułu pożyczek udzielonych i należności z tytułu dostaw i usług o zmiennym oprocentowaniu są okresowo poddawane wycenie, w celu uwzględnienia ewentualnych zmian w rynkowych stopach procentowych.

Na każdy dzień bilansowy Spółka ocenia, czy istnieją jakiegokolwiek obiektywne przesłanki wskazujące na to, iż wartość pożyczek udzielonych lub należności z tytułu dostaw i usług uległa obniżeniu. W przypadku wystąpienia takich przesłanek, ustalana jest wartość odzyskiwalna składnika

aktywów. Jeżeli jest ona mniejsza niż wartość księgowa składnika aktywów, wówczas odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości jest ujmowany w zysku/stracie okresu.

Należności handlowe, które są jednorodne i charakteryzują się podobnym ryzykiem kredytowym, są testowane na utratę wartości łącznie. Szacując przewidywane ryzyko kredytowe Spółka korzysta z danych historycznych w celu określenia zmniejszenia szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych z grupy aktywów, które mogą wystąpić po początkowym ujęciu tych aktywów w bilansie.

Obliczając wartość odzyskiwalną należności, które indywidualnie są znaczące i niejednorodne Spółka bierze pod uwagę znaczące trudności finansowe dłużnika lub prawdopodobieństwo upadłości albo reorganizacji finansowej dłużnika.

W przypadku utraty wartości, wartość bilansowa pożyczek udzielonych i należności z tytułu dostaw i usług jest zmniejszana przy wykorzystaniu oddzielnego konta odpisów aktualizujących. Nieodzyskiwalne należności, na które był utworzony odpis aktualizujący, są spisywane poprzez wykorzystanie konta odpisów aktualizujących.

W przypadku gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wartość należności jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie należności w związku z upływem czasu jest ujmowane jako przychody finansowe.

b. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych są utrzymywane głównie w celu zaspokojenia krótkoterminowego zapotrzebowania Spółki na środki pieniężne, a nie dla celów inwestycyjnych lub innych.

Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych obejmują środki pieniężne na rachunkach bankowych, środki pieniężne w kasie oraz płynne instrumenty, które mogą zostać w sposób natychmiastowy zamienione na środki pieniężne w znanej kwocie i które są przedmiotem nieznacznych zmian wartości.

Saldo środków pieniężnych i ich ekwiwalentów wykazane w rachunku przepływów pieniężnych składa się z określonych powyżej środków pieniężnych i ich ekwiwalentów.

Ujmowanie i wycena zobowiązań finansowych

a. Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek oraz inne zobowiązania finansowe są początkowo ujmowane w wartości godziwej, a następnie są wyceniane według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej. Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu są prezentowane w bilansie w pozycjach „Zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek (długo i krótkoterminowe) i „Zobowiązania z tytułu dostaw i usług”.

Koszty transakcji, bezpośrednio związane z nabyciem lub emisją zobowiązania finansowego, pomniejszają wartość bilansową tego zobowiązania, ponieważ w momencie początkowego ujęcia składnik zobowiązań ujmuje się w wartości godziwej kwot zapłaconych lub otrzymanych w zamian za zobowiązanie. Następnie koszty te są amortyzowane przez okres trwania zobowiązania, przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej.

Efektywna stopa procentowa jest stopą, która dyskontuje oszacowany strumień przyszłych płatności pieniężnych dokonywanych przez oczekiwany okres do upływu terminu wymagalności instrumentu finansowego, a w uzasadnionych przypadkach do momentu następnej korekty oprocentowania, do wartości bilansowej netto zobowiązania finansowego. Wyliczenie obejmuje wszystkie opłaty i koszty płacone lub otrzymywane przez strony umowy.

Ujmowanie i wycena instrumentów pochodnych

Spółka używa pochodnych instrumentów finansowych do zabezpieczenia ryzyka kursowego i ryzyka zmiany stóp procentowych. Wbudowane instrumenty pochodne są wydzielane z umowy zasadniczej i wykazywane oddzielnie, jeśli cechy ekonomiczne i ryzyka umowy zasadniczej i wbudowanego instrumentu pochodnego nie są blisko powiązane.

Instrumenty pochodne są wykazywane w bilansie i wyceniane w wartości godziwej. Instrumenty pochodne wykorzystywane przez Spółkę nie są przedmiotem aktywnego rynku i ich wartość godziwa jest obliczana przy zastosowaniu standardowych modeli wyceny. Wartość godziwa jest obliczana na podstawie bieżącej wartości netto przyszłych przepływów pieniężnych związanych z tymi instrumentami finansowymi, kwotowanych rynkowych terminowych stóp procentowych, kwotowanych rynkowych terminowych kursów wymiany walut lub jeżeli kwotowane rynkowe terminowe kursy wymiany walut nie są dostępne, na podstawie kursów terminowych obliczanych w oparciu o bieżące kursy walutowe z wykorzystaniem metody parytetu stóp procentowych.

Z wyjątkiem zysków i strat na zabezpieczających instrumentach pochodnych (patrz poniżej), zyski i straty powstałe z tytułu zmian wartości godziwej instrumentów finansowych klasyfikowanych jako aktywa lub zobowiązania wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat są ujmowane bezpośrednio w zysku/stracie okresu. Składnik odsetek powstający z wyceny instrumentów pochodnych przeznaczonych do obrotu jest prezentowany jako koszt odsetkowy w ramach kosztów finansowych. Składnik różnic kursowych powstały z wyceny instrumentów pochodnych przeznaczonych do obrotu, stanowiących zabezpieczenie ekonomiczne transakcji handlowych lub finansowych, jest prezentowany odpowiednio jako zysk / (strata) z tytułu różnic kursowych w ramach pozostałych przychodów / kosztów operacyjnych lub jako koszty finansowe, w zależności od treści danej transakcji. Składnik różnic kursowych powstały z wyceny pozostałych instrumentów pochodnych przeznaczonych do obrotu jest prezentowany jako zysk / (strata) z tytułu różnic kursowych w ramach kosztów finansowych.

Spółka traktuje instrument pochodny jako pojedynczy element księgowy i prezentuje go jako krótkoterminowy lub długoterminowy w zależności od daty ostatnich przepływów pieniężnych, które mogą nastąpić w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub w okresie powyżej 12 miesięcy od dnia bilansowego.

b. Instrumenty zabezpieczające

Instrumenty pochodne mogą zostać zakwalifikowane jako instrumenty zabezpieczające wartość godziwą lub instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne.

Zabezpieczanie wartości godziwej

Zabezpieczenie wartości godziwej jest zabezpieczeniem przed zagrożeniem zmianami w wartości godziwej ujętego aktywa, zobowiązania lub wyodrębnionej jego części, które przypisać można do konkretnego rodzaju ryzyka – szczególnie ryzyka stopy procentowej lub ryzyka walutowego i które może wpłynąć na wykazywany zysk lub stratę netto,

Zabezpieczanie przepływów pieniężnych

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych jest zabezpieczeniem przed zagrożeniem zmiennością przepływów pieniężnych, które można przypisać do konkretnego rodzaju ryzyka związanego z ujętym aktywem, zobowiązaniem lub wysoce prawdopodobną prognozowaną transakcją (taką jak przyszły zakup lub sprzedaż) oraz które może wpłynąć na wykazywany zysk lub stratę netto.

Rachunkowość zabezpieczeń

Powiązania zabezpieczające podlegają rachunkowości zabezpieczeń jeśli:

- w momencie ustanowienia transakcji zabezpieczającej formalnie wyznaczono oraz udokumentowano powiązanie zabezpieczające,
- w momencie ustanowienia transakcji zabezpieczającej oraz w okresach następnym oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce efektywne w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka w okresie stosowania zabezpieczenia (tj. rzeczywista efektywność transakcji zabezpieczającej jest w przedziale 80-125 procent),
- w przypadku zabezpieczeń przepływów pieniężnych, planowana transakcja będąca przedmiotem zabezpieczenia, musi być wysoce prawdopodobna oraz musi podlegać zagrożeniu zmianami przepływów pieniężnych, które w rezultacie mogą wpływać na rachunek zysków i strat,
- efektywność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić, tj. wartość godziwa lub przepływy pieniężne związane z pozycją zabezpieczaną wynikające z zabezpieczanego ryzyka oraz wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego, mogą być wiarygodnie wycenione,
- zabezpieczenie jest na bieżąco oceniane i stwierdza się jego wysoką efektywność we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zabezpieczenie zostało ustanowione.

Skutki zastosowania rachunkowości zabezpieczeń

Skutki zastosowania rachunkowości zabezpieczeń są następujące:

- dla zabezpieczeń wartości godziwej ujętego aktywa lub zobowiązania, zmiana wartości godziwej zabezpieczonej części aktywa lub zobowiązania, wynikająca z zabezpieczanego ryzyka, koryguje wartość bilansową tego aktywa lub zobowiązania. Zysk lub stratę z tytułu zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej ujmuje się w rachunku zysków i strat bieżącego okresu. Zysk lub strata ta podlega kompensacji z efektywną częścią zysku lub straty z tytułu przeszacowania instrumentu zabezpieczającego do wartości godziwej. Jeśli nieujęte uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie jest wyznaczone jako pozycja zabezpieczana, następujące kumulowane zmiany wartości godziwej uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania wynikające z zabezpieczanego ryzyka ujmuje się jako składnik aktywów lub zobowiązania, a powstające zyski lub straty ujmuje się w rachunku wyników. Początkowa wartość bilansowa składnika aktywów lub zobowiązania powstałego w wyniku wypełnienia przez jednostkę uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, jest korygowana o skumulowane zmiany wartości godziwej uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania wynikające z zabezpieczanego ryzyka, które były ujęte w bilansie. Korekta wartości bilansowej zabezpieczanego instrumentu podlega amortyzacji, a dokonane odpisy ujmuje się w rachunku wyników. Amortyzacja rozpoczyna się od najwcześniejszej możliwej daty a nie od momentu, kiedy pozycja

zabezpieczana przestała być korygowana o zmianę wartości godziwej, wynikającą z zabezpieczanego ryzyka. Korektę rozlicza się za pomocą efektywnej stopy procentowej przeliczonej na dzień rozpoczęcia amortyzacji,

- dla zabezpieczeń przepływów pieniężnych, część zysku lub straty na instrumencie zabezpieczającym, którą uznano za efektywne zabezpieczenie, ujmowana jest bezpośrednio w innych całkowitych dochodach, natomiast część zysku lub straty uznana za nieefektywne zabezpieczenie jest ujmowana w rachunku zysków i strat. Kwoty, które zostały ujęte bezpośrednio w innych całkowitych dochodach, są ujmowane w rachunku zysków i strat w tym samym okresie albo w okresach, w których zabezpieczone transakcje wpływają na rachunek zysków i strat. W momencie, kiedy zabezpieczana transakcja skutkuje ujęciem niefinansowego składnika aktywów lub zobowiązań, zyski i straty odroczone uprzednio w innych całkowitych dochodach uwzględnia się w wartości początkowej danego składnika aktywów lub zobowiązań.

W przypadku, gdy instrument zabezpieczający lub powiązanie zabezpieczające ulega wygaśnięciu lub rozwiązaniu, lecz oczekuje się zrealizowania transakcji zabezpieczanej, skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na kapitał własny przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmują się dalej w odrębnej pozycji w kapitale własnym, aż do momentu zajścia planowanej transakcji. Gdy realizacja transakcji zabezpieczanej nie jest prawdopodobna, skumulowany zysk lub strata wykazywane dotychczas w kapitale własnym odnoszone są bezpośrednio do rachunku zysków lub strat danego okresu.

Wyłączenie z bilansu aktywów i zobowiązań finansowych

a. Aktywa finansowe

Składnik aktywów finansowych (albo część składnika aktywów finansowych lub grupy podobnych aktywów finansowych) jest wyłączany z bilansu wówczas, gdy:

- prawa do uzyskiwania przepływów pieniężnych z tytułu tego składnika aktywów wygasły,
- Spółka zachowała prawo do uzyskiwania przepływów pieniężnych z tytułu tego składnika aktywów, ale jednocześnie zaciągnęła zobowiązanie do ich wypłaty w całości i bez znaczącej zwłoki na rzecz strony trzeciej,
- Spółka przeniosła swoje prawa do uzyskiwania przepływów pieniężnych z tytułu składnika aktywów na inny podmiot i albo (a) przeniosła na ten podmiot zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści wynikające z posiadania tego aktywa, albo (b) ani nie przeniosła na inny podmiot, ani nie zatrzymała przy sobie zasadniczo całego ryzyka oraz wszystkich korzyści wynikających z posiadania aktywa, ale przekazała innemu podmiotowi kontrolę nad tym aktywem.

b. Zobowiązania finansowe

Zobowiązanie finansowe jest wyłączane z bilansu w momencie wypełnienia, umorzenia lub wygaśnięcia związanego z nim obowiązku.

W sytuacji, gdy zobowiązanie finansowe zostało zastąpione innym zobowiązaniem wobec tego samego wierzyciela zaciągniętym na znacząco odmiennych warunkach lub gdy warunki zobowiązania finansowego zostały znacząco zmienione, zastąpienie lub zmiana ujmowane jest jako wygaśnięcie pierwotnego zobowiązania finansowego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego, zaś różnica między wartością bilansową starego i nowego zobowiązania odnoszona jest na rachunek zysków i strat.

Kapitał podstawowy

Kapitał podstawowy w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wykazuje się w wysokości określonej w statucie i wpisanej w rejestrze sądowym jednostki dominującej. Zadeklarowane, lecz niewniesione wkłady kapitałowe ujmują się jako należne wkłady na poczet kapitału – jako wielkość ujemną. Akcje własne ujmują się jako odrębną kategorię kapitału własnego ze znakiem ujemnym.

Zysk netto na jedną akcję

Zysk netto na akcję dla każdego okresu jest obliczony poprzez podzielenie zysku netto Grupy oraz zysku netto przypadającego akcjonariuszom jednostki dominującej za dany okres przez średnią ważoną liczbę akcji w danym okresie sprawozdawczym.

Zysk rozwodniony przypadający na jedną akcję oblicza się poprzez podzielenie zysku netto za okres przypadającego na zwykłych akcjonariuszy Spółki dominującej (po potrąceniu odsetek od umarzalnych akcji uprzywilejowanych zamiennych na akcje zwykłe) przez średnią ważoną liczbę wyemitowanych akcji zwykłych występujących w ciągu okresu (skorygowaną o wpływ opcji rozwadniających oraz rozwadniających umarzalnych akcji uprzywilejowanych zamiennych na akcje zwykłe).

Rezerwy

Grupa tworzy rezerwy wówczas, gdy ciąży na niej istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu korzyści ekonomicznych oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania. Jeżeli Grupa spodziewa się, że koszty objęte rezerwą zostaną zwrócone, na przykład na mocy umowy ubezpieczenia, wówczas zwrot ten jest ujmowany jako odrębny składnik aktywów, ale tylko wtedy, gdy jest rzeczą praktycznie pewną, że zwrot ten rzeczywiście nastąpi. Koszty dotyczące danej rezerwy są wykazane w zysku lub stracie po pomniejszeniu o wszelkie zwroty.

Utworzone rezerwy zalicza się odpowiednio do kosztów operacyjnych, pozostałych kosztów operacyjnych, kosztów finansowych, zależnie od okoliczności, z którymi przyszłe zobowiązania się wiążą.

Jeżeli skutek zmiany wartości pieniądza w czasie jest istotny, kwota rezerwy odpowiada bieżącej wartości nakładów, które, jak się oczekuje, będą niezbędne do wypełnienia tego obowiązku. Stopę dyskontową ustala się przed opodatkowaniem, czyli odzwierciedla ona bieżącą ocenę rynku odnośnie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko związane konkretnie z danym składnikiem zobowiązań. Stopy dyskontowej nie obciąża ryzyko, o które skorygowano szacunki przyszłych przepływów pieniężnych. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie rezerwy w związku z upływem czasu jest ujmowane jako koszty finansowe.

W szczególności Grupa utworzyła następujące tytuły rezerw:

Rezerwy na świadczenia pracownicze po okresie zatrudnienia

Zgodnie z zakładowymi systemami wynagradzania pracownicy spółek Grupy mają prawo do następujących świadczeń:

- odpraw emerytalno-rentowych – wypłacanych jednorazowo, w momencie przejścia na emeryturę/rentę,
- odpraw pośmiertnych.

Wartość bieżąca tych zobowiązań na każdy dzień bilansowy jest obliczana przez niezależnego aktuariusza (przed rokiem 2010 Spółka nie korzystała z wyliczeń powyższych rezerw przez niezależnego aktuariusza). Naliczone zobowiązania są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia i dotyczą okresu do dnia bilansowego. Informacje demograficzne oraz informacje o rotacji zatrudnienia oparte są o dane historyczne. Stopę dyskontową otrzymuje się na podstawie rynkowej stopy zwrotu z obligacji Skarbu Państwa na dzień bilansowy. Zobowiązanie z tytułu odpraw emerytalnych ujmowane jest proporcjonalnie do przewidywanego okresu świadczenia pracy przez danego pracownika.

Czynności procesowe

Rezerwa na roszczenia przeciwko Spółce (czynności procesowe) jest tworzona, gdy w związku z toczącym się sporem sądowym lub pozasądowym istnieje prawdopodobieństwo powstania zobowiązania na skutek niekorzystnego dla Spółki rozstrzygnięcia sądu lub innego właściwego organu. Przy tworzeniu rezerwy uwzględnia się zarówno przyszłe zobowiązanie, łącznie z ewentualnymi odsetkami, jak i koszty prowadzenia procesu.

Pozostałe zobowiązania niefinansowe

Pozostałe zobowiązania niefinansowe obejmują w szczególności zobowiązania z tytułu podatku od towarów i usług, inne zobowiązania o charakterze publicznoprawnym (z wyjątkiem zobowiązań z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych ujmowanego w odrębnej pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej), nadwyżkę zobowiązań nad aktywami ZFŚS oraz zobowiązania z tytułu otrzymanych zaliczek, które będą rozliczone poprzez dostawę towarów, usług lub środków trwałych. Pozostałe zobowiązania niefinansowe ujmowane są w kwocie wymagającej zapłaty.

Rozliczenia międzyokresowe przychodów

Jako rozliczenia międzyokresowe przychodów ujmowane są w szczególności otrzymane dotacje na wytworzenie lub nabycie składników majątku trwałego. Ujmowanie przychodów z tych tytułów następuje równoległe do amortyzacji powiązanych z nimi składników majątkowych. W pozycji rozliczenia międzyokresowe przychodów wykazywane są również programy lojalnościowe funkcjonujące w Spółce.

Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych

Ustawa z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych z późniejszymi zmianami stanowi, że Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych („Fundusz”) tworzą pracodawcy zatrudniający powyżej 20 pracowników na pełne etaty. Jednostki wchodzące w skład Grupy skompensowały aktywa Funduszu ze swoimi zobowiązaniami wobec Funduszu, ponieważ aktywa te nie stanowią oddzielnych aktywów Grupy. Grupa tworzy taki fundusz i dokonuje okresowych odpisów. Celem Funduszu jest subsydiowanie działalności socjalnej Grupy, pożyczek udzielonych jej pracownikom oraz pozostałych kosztów socjalnych.

Zobowiązania i należności warunkowe

Przez zobowiązania warunkowe rozumie się obowiązek wykonania świadczenia, którego powstanie jest uzależnione od zaistnienia określonych zdarzeń. Zobowiązania warunkowe, których prawdopodobieństwo nie jest wyższe niż 50%, nie są wykazywane w bilansie, jednakże ujawnia się informację o zobowiązaniu warunkowym, chyba, że prawdopodobieństwo wypływu środków uosabiających straty ekonomiczne jest znikome. W przypadku oceny prawdopodobieństwa na powyżej 50%, zobowiązanie zostaje ujęte w pasywach bilansu.

Należności warunkowe nie są wykazywane w bilansie, jednakże ujawnia się informację o należności warunkowej, jeżeli wpływ środków uosabiających korzyści ekonomiczne jest prawdopodobny.

Rachunek przepływów pieniężnych

Rachunek przepływów pieniężnych sporządzany jest metodą pośrednią.

9. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach

W procesie stosowania polityki rachunkowości wobec zagadnień podanych poniżej największe znaczenie, oprócz szacunków księgowych, miał profesjonalny osąd kierownictwa, który wpływa na wielkości wykazywane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, w tym w dodatkowych notach objaśniających. Założenia tych szacunków opierają się na najlepszej wiedzy Zarządu odnośnie bieżących i przyszłych działań i zdarzeń w poszczególnych obszarach.

Szacunki i związane z nimi założenia podlegają bieżącej weryfikacji. Zmiana szacunków księgowych jest ujęta w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku lub w okresach bieżącym i przyszłych, jeżeli dokonana zmiana szacunku dotyczy zarówno okresu bieżącego, jak i okresów przyszłych.

Poniżej omówiono podstawowe założenia dotyczące przyszłości i inne kluczowe źródła niepewności występujące na dzień bilansowy, z którymi związane jest istotne ryzyko znaczącej korekty wartości bilansowych aktywów i zobowiązań w następnym roku finansowym.

9.1. Profesjonalny osąd

Zastosowanie stopy dyskonta w celu wyliczenia wartości bilansowej zobowiązań z tytułu określonych świadczeń Grupy

Rezerwy na świadczenia pracownicze (rezerwa na odprawy emerytalne, rentowe, pośmiertne) zostały oszacowane na podstawie metod aktuarialnych przez niezależnego aktuarium. Przyjęte w tym celu założenia zostały przedstawione w notce 23. Zobowiązania z tytułu określonych świadczeń Grupy są dyskontowane według stawki określonej przez odniesienie do warunków rynkowych obligacji skarbowych na koniec okresu sprawozdawczego.

Składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego

Aktywa z tytułu podatku odroczonego są wyceniane przy zastosowaniu stawek podatkowych, które będą stosowane na moment przewidywanego zrealizowania składnika aktywów, przyjmując za podstawę przepisy podatkowe, które obowiązywały na dzień bilansowy. Grupa rozpoznaje składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego, bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty zysk podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie to stałoby się nieuzasadnione.

9.2. Niepewność szacunków

Poniżej przedstawiono podstawowe założenia dotyczące przyszłości oraz inne podstawy szacunku niepewności na dzień bilansowy, mające znaczący wpływ na ryzyko istotnych korekt wartości bilansowej aktywów i zobowiązań w następnym roku obrotowym.

Możliwość odzyskania aktywów niematerialnych wytwarzanych we własnym zakresie

W ciągu roku zarząd zweryfikował możliwość odzyskania aktywów niematerialnych wytwarzanych w zakresie własnym w toku rozwoju działalności Grupy.

Zarząd jest przekonany, że wartość bilansowa składnika aktywów zostanie w pełni odzyskana, nawet w przypadku zmniejszenia zysków. Sytuacja jest ściśle monitorowana, a w przyszłości dokona się korekt, jeśli sytuacja na rynku da podstawy do stwierdzenia, że korekty takie są konieczne.

Okresy ekonomicznego użytkowania rzeczowych aktywów trwałych

Wysokość stawek oraz odpisów amortyzacyjnych jest ustalana na podstawie przewidywanego okresu ekonomicznego użytkowania danego składnika rzeczowych aktywów trwałych lub wartości niematerialnych oraz szacunków dotyczących wartości rezydualnej środków trwałych. Grupa corocznie dokonuje weryfikacji przyjętych okresów ekonomicznej użyteczności na podstawie bieżących szacunków. W przypadku, gdy okres korzystania ze składnika aktywów wynika z tytułów umownych okres użytkowania odpowiada okresowi wynikającemu z tych tytułów umownych. W sytuacji, gdy szacowany okres użytkowania jest krótszy niż okres wynikający z tytułów umownych przyjmuje się szacowany okres użytkowania.

Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwą instrumentów finansowych, dla których nie istnieje aktywny rynek, wycenia się, wykorzystując odpowiednie techniki wyceny. Przy wyborze odpowiednich metod i założeń Grupa kieruje się profesjonalnym osądem.

Zarząd dokonuje osądu wybierając odpowiednią metodę wyceny instrumentów finansowych nienotowanych na aktywnym rynku. Stosuje się metody wyceny stosowane powszechnie przez praktyków rynkowych. W przypadku finansowych instrumentów pochodnych, założenia opiera się o notowane stopy rynkowe skorygowane o określone cechy instrumentu. Pozostałe instrumenty finansowe wycenia się przy użyciu zdyskontowanych przepływów pieniężnych w oparciu o założenia potwierdzone, na ile to możliwe, dającymi się zaobserwować cenami czy stopami rynkowymi. Szczegóły dotyczące zastosowanych założeń i wyników analizy wrażliwości tych założeń przedstawiono w notce 31.5

Odpisy aktualizujące wartość należności oraz zapasów

Na dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika należności, grupy należności oraz zapasów. Jeżeli wartość możliwa do odzyskania składnika aktywów jest niższa od jego wartości bilansowej, dana jednostka dokonuje odpisu aktualizującego do poziomu bieżącej wartości planowanych przepływów pieniężnych.

Subiektywna ocena

W przypadku, gdy dana transakcja nie jest uregulowana w żadnym standardzie bądź interpretacji, Zarząd, kierując się subiektywną oceną, określa i stosuje polityki rachunkowości, które zapewnią, iż Sprawozdanie Finansowe będzie zawierać właściwe i wiarygodne informacje oraz będzie:

- prawidłowo, jasno i rzetelnie przedstawiać sytuację majątkową i finansową Grupy, wyniki jej działalności i przepływy pieniężne,
- odzwierciedlać treść ekonomiczną transakcji,
- obiektywne,
- sporządzone zgodnie z zasadą ostrożnej wyceny,
- kompletne we wszystkich istotnych aspektach.

Utrata wartości rzeczowych aktywów

Grupa ocenia na każdy dzień bilansowy, czy istnieją przesłanki utraty wartości aktywów niefinansowych. Oszacowanie wartości użytkowej polega na ustaleniu przyszłych przepływów pieniężnych generowanych przez ośrodek wypracowujący środki pieniężne i wymaga ustalenia stopy dyskontowej do zastosowania w celu obliczenia bieżącej wartości tych przepływów.

10. Zmiana szacunków

W okresie 12 miesięcy 2018 roku nie nastąpiły istotne zmiany w zakresie zagadnień, wobec których zastosowanie miał profesjonalny osąd kierownictwa.

W okresie 12 miesięcy 2018 roku nie nastąpiły istotne zmiany w zakresie pozycji, które obarczone są istotną niepewnością zmiany szacunków w okresie najbliższych 12 miesięcy.

11. Korekta błędów poprzednich okresów

W okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2018 roku, jak i w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2017 roku nie wystąpiły zdarzenia, które powodowałyby, że Spółka musiałaby ująć w sprawozdaniu finansowym korekty błędów podstawowego.

12. Przychody i koszty

12.1. Działalność zaniechana

W ciągu 12 miesięcy zakończonych 31 grudnia 2018 roku, jak i w ciągu 12 miesięcy zakończonych 31 grudnia 2017 roku w Grupie nie wystąpiła działalność zaniechana.

12.2. Przychody ze sprzedaży

Analiza przychodów ze sprzedaży Grupy za bieżący oraz poprzedni rok dla działalności kontynuowanej przedstawia się następująco:

Działalność kontynuowana	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Przychody ze sprzedaży wyrobów	751 921 160,31	725 145 726,47
Przychody ze sprzedaży towarów	8 496 542,12	7 697 653,83
RAZEM	760 417 702,43	732 843 380,30

Podział przychodów ze sprzedaży na sprzedaż krajową i eksportową przedstawiono w poniższej tabeli:

Działalność kontynuowana	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Sprzedaż krajowa	624 477 431,33	602 284 958,35
Sprzedaż eksportowa	135 940 271,10	130 558 421,95
RAZEM	760 417 702,43	732 843 380,30

Działalność Grupy na terenie Polski nie wykazuje istotnego regionalnego zróżnicowania. W związku z powyższym Grupa nie wykazuje danych finansowych dotyczących segmentów operacyjnych.

Również ze względu na fakt, że działalność Grupy Kapitałowej z punktu widzenia rodzaju sprzedawanych produktów i towarów jest jednolita, w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym nie wykazuje się danych finansowych dotyczących segmentów operacyjnych ze względu na rodzaj sprzedawanych produktów lub towarów.

12.3. Informacje o wiodących klientach

W przychodach z tytułu sprzedaży wyrobów uwzględniono przychody ze sprzedaży w wysokości ok. 135,6 mln zł (w 2017 roku 165,3 mln zł) z tytułu sprzedaży do największego klienta Grupy. Żaden inny pojedynczy klient nie odpowiadał za więcej niż 10% przychodów ze sprzedaży zarówno w 2018 jak i w 2017 roku.

12.4. Przychody finansowe

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Przychody z tytułu instrumentów finansowych, w tym:		
Przychody odsetkowe	104 681,64	36 220,49
Otrzymane odsetki od należności z tytułu dostaw i usług	15 234,40	187 881,63
Różnice kursowe	0,00	0,00
Zysk ze zbycia inwestycji	0,00	0,00
Inne	781 095,23	546 966,56
Razem przychody finansowe	901 011,27	771 068,68

Do przychodów finansowych klasyfikowane są przychody z tytułu otrzymanych dywidend, odsetki od działalności lokacyjnej i inwestycyjnej w różnego rodzaju formy instrumentów finansowych. Do działalności finansowej zaliczane są także zyski z tytułu różnic kursowych.

12.5. Koszty finansowe

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Koszty z tytułu instrumentów finansowych, w tym:	(8 330 555,07)	(7 020 549,88)
Koszty odsetkowe - kredyty bankowe	(5 379 857,39)	(3 853 926,61)
Koszty odsetkowe - zobowiązania z tytułu leasingu oraz faktoringu	(2 124 858,91)	(2 510 844,85)
Rozliczenie instrumentów zabezpieczających	0,00	0,00
Różnice kursowe	(313 980,35)	(146 994,13)
Prowizje od kredytów bankowych	(511 858,42)	(508 784,29)
Strata ze zbycia inwestycji		
Minus: kwoty ujęte w kosztach aktywów spełniających warunki kapitalizacji	0,00	0,00
Pozostałe koszty finansowe:	(5 664 144,17)	(1 493 753,82)
Koszty faktoringu	(1 359 976,62)	(1 445 606,69)
Odsetki od zobowiązań	(4 268 792,34)	(25 049,85)
Inne koszty finansowe	(35 375,21)	(23 097,28)
Razem koszty finansowe	(13 994 699,24)	(8 514 303,70)

Do kosztów finansowych klasyfikowane są koszty z tytułu wykorzystywania zewnętrznych źródeł finansowania, odsetki płatne z tytułu umów leasingu finansowego jakich Grupa jest stroną oraz inne koszty finansowe. Do działalności finansowej zaliczane są także straty z tytułu różnic kursowych.

12.6. Pozostałe przychody operacyjne

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Zysk ze zbycia aktywów:	9 106 318,70	34 503,50
Zysk ze sprzedaży majątku trwałego	9 106 318,70	34 503,50
Rozwiązane rezerwy:	0,00	0,00
Spory sądowe	0,00	0,00
Odwrocenie odpisów aktualizujących należności	155 285,55	78 577,48
Rozwiązanie rezerw	155 285,55	579 203,13
Dotacje	1 414 097,32	1 432 899,36
Pozostałe przychody operacyjne:	1 638 687,52	854 747,23
Przychody z tytułu najmu	369 180,63	306 900,75
Odszkodowania od ubezpieczycieli	0,00	0,00
Rozliczenie leasingu zwrotnego	94 895,26	94 895,24
Refundacja	56 342,80	31 838,81
Pozostałe	1 118 268,83	421 112,43
Razem pozostałe przychody operacyjne	12 469 674,64	2 979 930,70

Do pozostałych przychodów operacyjnych klasyfikowane są przychody i zyski niezwiązane w sposób bezpośredni z działalnością operacyjną Grupy. Do tej kategorii zaliczane są otrzymane dotacje, zyski z tytułu sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych, otrzymane odszkodowania związane ze zwrotem kosztów sądowych, nadpłaconych zobowiązań podatkowych, za wyjątkiem podatku dochodowego od osób prawnych oraz otrzymane odszkodowania z tytułu strat w majątku Grupy, który objęty był ubezpieczeniem.

Do pozostałych przychodów operacyjnych zaliczane są także odwrócenia odpisów aktualizujących wartość należności.

12.7. Pozostałe koszty operacyjne

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Straty ze zbycia aktywów:	0,00	0,00
Strata z likwidacji majątku trwałego	0,00	0,00
Utworzenie odpisów aktualizujących wartość należności handlowych	0,00	0,00
Pozostałe koszty operacyjne:	(12 179 670,96)	(1 806 094,13)
Wypłacone odszkodowania	0,00	0,00
Naprawy powypadkowe	0,00	0,00
Darowizny	(161 807,00)	(475 518,32)
Kary, składki cechowe	(3 322,65)	(1 970,05)
Odpisane należności nieściągalne	(301 301,07)	(524 915,91)
Odsetki od zobowiązań	0,00	0,00
Vat od należności nieściągalnych	0,00	0,00
Rezerwy bilansowe	(10 537 868,94)	0,00
Wartość zlikwidowanych zapasów	0,00	0,00
Pozostałe	(1 175 371,30)	(803 689,85)
Razem pozostałe koszty operacyjne	(12 179 670,96)	(1 806 094,13)

Do pozostałych kosztów operacyjnych zaliczane są koszty i straty niezwiązane w sposób bezpośredni z działalnością operacyjną Grupy. Kategoria ta obejmuje straty na sprzedaży składników rzeczowego majątku trwałego, przekazane darowizny tak w formie rzeczowej jak i pieniężnej na rzecz innych jednostek, w tym jednostek pożytku publicznego.

Do pozostałych kosztów operacyjnych zaliczane są także koszty odpisów aktualizujących wartość należności.

12.8. Koszty według rodzaju

Koszty według rodzaju	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Amortyzacja środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych	(28 477 218,69)	(28 909 210,48)
Zużycie materiałów i energii	(446 503 662,34)	(453 687 424,61)
Usługi obce	(155 932 597,89)	(128 108 556,01)
Koszty świadczeń pracowniczych	(77 411 641,82)	(79 470 014,35)
Podatki i opłaty	(2 528 249,42)	(2 293 232,28)
Odpis aktualizujący zapasy	0,00	0,00
Pozostałe koszty	(5 308 917,12)	(4 856 927,77)
Razem koszty według rodzaju	(716 162 287,28)	(697 325 365,50)
Zmiana stanu zapasów i rozliczeń międzyokresowych	2 850 325,32	354 038,15
Koszt wytworzenia produktów na własne potrzeby	5 185 346,79	6 164 040,19
Koszty sprzedaży	99 992 812,15	88 096 884,26
Koszty ogólnego zarządu	29 430 311,94	23 952 626,38
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	(7 706 565,93)	(6 638 320,81)
Koszt własny sprzedaży	(586 410 057,01)	(585 396 097,33)

12.9. Koszty świadczeń pracowniczych

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Wynagrodzenia	(64 762 457,74)	(66 138 481,79)
Koszty ubezpieczeń społecznych	(11 384 859,08)	(12 194 686,03)
Utworzenie/rozwiązanie rezerwy na niewykorzystane urlopy	(161 374,91)	13 218,84
Utworzenie/rozwiązanie rezerwy na świadczenia emerytalne i podobne - programy określonych świadczeń	0,00	0,00
Utworzenie/rozwiązanie rezerwy na pozostałe świadczenia pracownicze	0	0
Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych	(1 264 325,00)	(1 369 530,00)
Pozostałe świadczenia pracownicze		
Koszty świadczeń pracowniczych	(77 573 016,73)	(79 689 478,98)
Pozycje ujęte w koszcie własnym sprzedaży	(57 412 810,53)	(58 125 468,25)
Pozycje ujęte w kosztach sprzedaży i ogólnego zarządu	(20 160 206,20)	(21 564 010,73)
Zmiana stanu produktów	0	0
Pozycje ujęte w koszcie wytworzenia świadczeń na potrzeby własne jednostki	0	0

13. Podatek dochodowy dotyczący działalności kontynuowanej

13.1. Podatek dochodowy ujęty w zyskach/stratach okresu

Główne składniki obciążenia podatkowego za rok zakończony 31 grudnia 2018 oraz za rok zakończony 31 grudnia 2017 przedstawiają się następująco:

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Bieżący podatek dochodowy:	(5 947 217,00)	(2 438 398,00)
Bieżące obciążenie podatkowe	(5 947 217,00)	(2 438 398,00)
Korekty wykazane w bieżącym roku w odniesieniu do podatku z lat ubiegłych	0,00	0,00
Odroczony podatek dochodowy:	(137 092,18)	(2 943 440,59)
Odroczony podatek dochodowy związany z powstaniem i odwróceniem różnic przejściowych	(137 092,18)	(2 943 440,59)
Podatek odroczony przeniesiony z kapitału własnego		
Koszt/(dochód) podatkowy ogółem ujęty w roku bieżącym w działalności kontynuowanej	(6 084 309,18)	(5 381 838,59)

Bieżące obciążenie podatkowe jest obliczane na podstawie obowiązujących przepisów podatkowych. Zastosowanie tych przepisów różnicuje zysk (stratę) podatkową od księgowego zysku (straty) brutto w związku z wyłączeniem przychodów niepodlegających opodatkowaniu i kosztów niestanowiących kosztów uzyskania przychodów oraz pozycji kosztów i przychodów, które nigdy nie będą podlegały opodatkowaniu. Obciążenia podatkowe są wyliczane w oparciu o stawki podatkowe obowiązujące w danym roku obrotowym.

W zakresie podatku dochodowego Grupa podlega przepisom ogólnym. Grupa nie stanowi podatkowej grupy kapitałowej, jak również nie prowadzi działalności w Specjalnej Strefie Ekonomicznej, co różnicowałoby zasady określania obciążeń podatkowych w stosunku do przepisów ogólnych w tym zakresie. Rok podatkowy jak i bilansowy pokrywają się z rokiem kalendarzowym.

13.2. Efektywna stawka podatku

Różnice pomiędzy nominalną a efektywną stawką podatkową przedstawiają się następująco:

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Zysk brutto przed opodatkowaniem z działalności kontynuowanej	31 780 837,04	28 828 373,88
Zysk brutto przed opodatkowaniem	31 780 837,04	28 828 373,88
Podatek według ustawowej stawki podatkowej	(6 038 359,00)	(5 477 391,00)
Korekty wykazane w bieżącym roku w odniesieniu do podatku z lat ubiegłych	0,00	0,00
Korekta konsolidacyjna, różnica między wartością podatkową a bilansową znaku towarowego	0,00	0,00
Efekt podatkowy kosztów/przychodów trwale niepodatkowych	(45 950,18)	95 552,41
Koszt podatku dochodowego ujęty w rachunku zysków i strat	(6 084 309,18)	(5 381 838,59)
Efektywna stawka podatku	19%	19%

13.3. Podatek dochodowy odniesiony bezpośrednio w kapitał własny

Na dzień 31 grudnia 2018 roku, jak i na dzień 31 grudnia 2017 roku nie wystąpił podatek bieżący oraz odroczony, który dotyczył pozycji, które zmniejszyły lub zwiększyły bezpośrednio kapitał własny.

13.4. Podatek dochodowy odniesiony w pozostałe całkowite dochody

Rok zakończony 31 grudnia 2018 roku	Wartość przed podatkiem	Podatek	Wartość po podatku
Dotyczący instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	2 474 354,86	(470 127,42)	2 004 227,44
Dotyczący zmianami założeń aktuarialnych w zakresie świadczeń pracowniczych	0,00	0,00	0,00
Razem	2 474 354,86	(470 127,42)	2 004 227,44

Rok zakończony 31 grudnia 2017 roku	Wartość przed podatkiem	Podatek	Wartość po podatku
Dotyczący instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	(470 093,01)	89 317,67	(380 775,34)
Dotyczący zmianami założeń aktuarialnych w zakresie świadczeń pracowniczych	0,00	0,00	0,00
Razem	(470 093,01)	89 317,67	(380 775,34)

13.5. Bieżące aktywa i zobowiązania podatkowe

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Bieżące aktywa podatkowe	5 561 311,00	2 075 658,00
Należny zwrot podatku	5 561 311,00	2 075 658,00
Bieżące zobowiązania podatkowe	0,00	0,00
Podatek dochodowy do zapłaty	0,00	0,00

13.6. Saldo podatku odroczonego

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Odpisy aktualizujący należności netto	579 331,15	570 716,14
Rezerwy na urlopy	76 871,86	107 537,02
Rezerwa na odprawy emerytalne	119 925,91	89 182,58
Koszty marketingowe	1 019 577,69	757 427,39
Rezerwy operacyjne	1 673 943,68	959 669,86
Rezerwy Gazetki	24 802,02	90 807,53
Niezrealizowane różnice kursowe - wycena należności	0,00	33 469,40
Niezrealizowane różnice kursowe - wycena zobowiązań	45 631,84	0,00
Niezrealizowane różnice kursowe - rachunki walutowe	0,00	7 939,70
ST/ leasing zwrotny	18 363,07	36 393,17
Wynagrodzenia i ZUS	386 147,92	409 682,91
Strata podatkowa	0,00	0,00
Inne korekty konsolidacyjne	11 436,53	(2 543,46)
Rezerwa na odsetki bankowe	263,14	38,00
Korekta konsolidacyjna, różnica między wartością podatkową a bilansową znaku towarowego	0,00	54 733,52
Wycena transakcji forward	0,00	11 523,50
ZFŚS odpis	0,00	0,00
Przeterminowane zobowiązania	9 177,21	9 177,21
Wycena instrumentów zabezpieczających	470 127,42	0,00
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego - RAZEM	4 435 599,45	3 135 754,47

Rezerwa z tytułu podatku odroczonego	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Od różnicy pomiędzy wartością podatkową a bilansową środków trwałych - leasingowe	7 032 310,95	5 880 896,62
Różnica wart.pod.a bil.środków trw.-różnica w stawkach amortyzacyjnych	4 549 692,78	4 698 690,28
Niezrealizowane różnice kursowe - wycena należności	1 820,56	0,00
Niezrealizowane różnice kursowe - wycena zobowiązań	902,50	47 850,78
Niezrealizowane różnice kursowe - wycena środków pieniężnych	672,53	0,00
Odsetki naliczone od należności	102 310,17	44 357,10
Spisane jednorazowo wyposażenie	1 172 061,12	1 323 586,01
Nieotrzymane premie od dostawców	790 537,16	688 117,23
Pozosałe	72 200,00	72 200,00
Wycena instrumentów zabezpieczających	0,00	0,00
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego - RAZEM	13 722 507,76	12 755 698,02

13.7. Zmiana stanu aktywa i rezerwy z tytułu podatku odroczonego

Zmiana w stanie aktywa z tytułu podatku odroczonego	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Bilans otwarcia na dzień 1 stycznia	3 135 754,47	3 663 390,43
Zwiększenia	1 299 844,98	571 218,33
w korespondencji z wynikiem finansowym	829 717,56	571 218,33
w korespondencji z kapitałami	470 127,42	0,00
Zmniejszenia	0,00	(1 098 854,29)
w korespondencji z wynikiem finansowym	0,00	(1 005 962,02)
w korespondencji z kapitałami	0,00	(92 892,27)
Bilans zamknięcia na dzień 31 grudnia	4 435 599,45	3 135 754,47

Zmiana w stanie rezerwy z tytułu podatku odroczonego	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Bilans otwarcia na dzień 1 stycznia	12 755 698,02	10 250 574,72
Zwiększenia	966 809,74	2 519 016,46
w korespondencji z wynikiem finansowym	966 809,74	2 519 016,46
w korespondencji z kapitałami	0,00	0,00
Zmniejszenia	0,00	(13 893,15)
w korespondencji z wynikiem finansowym	0,00	(10 318,56)
w korespondencji z kapitałami	0,00	(3 574,59)
Bilans zamknięcia na dzień 31 grudnia	13 722 507,76	12 755 698,02

13.8. Nieujęte aktywa z tytułu podatku odroczonego

Grupa ujęła aktywa z tytułu podatku odroczonego od wszystkich różnic przejściowych zarówno na dzień 31 grudnia 2018 roku jak i na dzień 31 grudnia 2017 roku.

14. Rzeczowe aktywa trwałe

Rok zakończony 31 grudnia 2018 roku

	Grunty	Budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu	Inne środki trwałe	Środki trwałe razem	Środki trwałe w budowie	Rzeczowe aktywa trwałe razem
WARTOŚĆ BRUTTO								
Bilans otwarcia	3 283 615,32	157 458 008,98	254 060 327,69	6 971 409,74	32 797 496,87	454 570 858,60	55 191 501,54	509 762 360,14
Zwiększenia	929 008,00	2 327 941,05	19 561 786,93	2 313 991,33	3 048 574,27	28 181 301,58	63 969 080,12	92 150 381,70
aktualizacja wyceny	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
przyjęcie ze środków trwałych w budowie	0,00	1 538 173,45	3 264 413,91	0,00	0,00	4 802 587,36	0,00	4 802 587,36
zakup środków trwałych	929 008,00	789 767,60	4 963 786,01	228 615,67	313 215,30	7 224 392,58	0,00	7 224 392,58
nakłady na środki trwałe w budowie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	56 145 506,94	56 145 506,94
przemieszczenia w ramach grup środków trwałych	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
inne - leasing	0,00	0,00	11 333 587,01	2 085 375,66	2 735 358,97	16 154 321,64	7 823 573,18	23 977 894,82
Zmniejszenia	(55 546,50)	(15 632 595,67)	(23 837 404,63)	(1 104 205,65)	(812 807,62)	(41 442 560,07)	(4 802 587,36)	(46 245 147,43)
aktualizacja wyceny	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
sprzedaż	(55 546,50)	(15 632 595,67)	(23 837 404,63)	(1 104 205,65)	(812 807,62)	(41 442 560,07)	0,00	(41 442 560,07)
likwidacja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
nieodpłatne przekazanie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
przekazanie na środki trwałe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	(4 802 587,36)	(4 802 587,36)
przekazanie na aktywa przeznaczone do sprzedaży	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bilans zamknięcia	4 157 076,82	144 153 354,36	249 784 709,99	8 181 195,42	35 033 263,52	441 309 600,11	114 357 994,30	555 667 594,41
SKUMULOWANA AMORTYZACJA (UMORZENIE)								
Bilans otwarcia	0,00	(27 445 339,05)	(115 564 545,73)	(4 370 387,08)	(20 426 001,94)	(167 806 273,80)	0,00	(167 806 273,80)
Zwiększenia	0,00	(4 567 994,42)	(16 225 543,61)	(767 038,98)	(4 201 279,92)	(25 761 856,93)	0,00	(25 761 856,93)
amortyzacja za okres	0,00	(4 567 994,42)	(16 225 543,61)	(767 038,98)	(4 201 279,92)	(25 761 856,93)	0,00	(25 761 856,93)
odpisy aktualizujące	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
inne - amortyzacja zakładu Trzebnica	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zmniejszenia	0,00	4 888 845,10	15 639 131,78	1 038 191,00	571 516,20	22 137 684,08	0,00	22 137 684,08
sprzedaż	0,00	4 888 845,10	15 639 131,78	1 038 191,00	571 516,20	22 137 684,08	0,00	22 137 684,08
likwidacja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
nieodpłatne przekazanie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
przekazanie na aktywa przeznaczone do sprzedaży	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bilans zamknięcia	0,00	(27 124 488,37)	(116 150 957,56)	(4 099 235,06)	(24 055 765,66)	(171 430 446,65)	0,00	(171 430 446,65)
WARTOŚĆ NETTO NA POCZĄTEK OKRESU	3 283 615,32	130 012 669,93	138 495 781,96	2 601 022,66	12 371 494,93	286 764 584,80	55 191 501,54	341 956 086,34
WARTOŚĆ NETTO NA KONIEC OKRESU	4 157 076,82	117 028 865,99	133 633 752,43	4 081 960,36	10 977 497,86	269 879 153,46	114 357 994,30	384 237 147,76

Rok zakończony 31 grudnia 2017 roku

	Grunty	Budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu	Inne środki trwałe	Środki trwałe razem	Środki trwałe w budowie	Rzeczowe aktywa trwałe razem
WARTOŚĆ BRUTTO								
Bilans otwarcia	3 283 615,32	152 633 707,79	222 671 461,93	6 426 149,01	26 288 093,56	411 303 027,61	24 435 496,34	435 738 523,95
Zwiększenia	0,00	4 824 301,19	32 068 177,33	648 785,32	6 509 403,31	44 050 667,15	37 490 351,78	81 541 018,93
aktualizacja wyceny	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
przyjęcie ze środków trwałych w budowie	0,00	3 853 138,94	2 507 227,04	0,00	373 980,60	6 734 346,58	0,00	6 734 346,58
zakup środków trwałych		971 162,25	4 969 084,58	338 618,04	541 992,58	6 820 857,45	0,00	6 820 857,45
nakłady na środki trwałe w budowie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	25 610 721,30	25 610 721,30
przemieszczenia w ramach grup środków trwałych	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
inne - leasing	0,00	0,00	24 591 865,71	310 167,28	5 593 430,13	30 495 463,12	11 879 630,48	42 375 093,60
Zmniejszenia	0,00	0,00	(679 311,57)	(103 524,59)	0,00	(782 836,16)	(6 734 346,58)	(7 517 182,74)
aktualizacja wyceny	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
sprzedaż	0,00	0,00	(679 311,57)	(103 524,59)	0,00	(782 836,16)	0,00	(782 836,16)
likwidacja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
nieodpłatne przekazanie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
przekazanie na środki trwałe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	(6 734 346,58)	(6 734 346,58)
przekazanie na aktywa przeznaczone do sprzedaży	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bilans zamknięcia	3 283 615,32	157 458 008,98	254 060 327,69	6 971 409,74	32 797 496,87	454 570 858,60	55 191 501,54	509 762 360,14
SKUMULOWANA AMORTYZACJA (UMORZENIE)								
Bilans otwarcia	0,00	(22 872 556,96)	(100 381 426,47)	(3 767 844,07)	(15 541 046,37)	(142 562 873,87)	0,00	(142 562 873,87)
Zwiększenia	0,00	(4 572 782,09)	(15 664 816,08)	(706 067,60)	(4 884 955,57)	(25 828 621,34)	0,00	(25 828 621,34)
amortyzacja za okres	0,00	(4 572 782,09)	(15 664 816,08)	(706 067,60)	(4 884 955,57)	(25 828 621,34)	0,00	(25 828 621,34)
odpisy aktualizujące	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
inne - amortyzacja zakładu Trzebnica	0,00	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	0,00
Zmniejszenia	0,00	0,00	481 696,82	103 524,59	0,00	585 221,41	0,00	585 221,41
sprzedaż	0,00	0,00	481 696,82	103 524,59		585 221,41	0,00	585 221,41
likwidacja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
nieodpłatne przekazanie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
przekazanie na aktywa przeznaczone do sprzedaży	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bilans zamknięcia	0,00	(27 445 339,05)	(115 564 545,73)	(4 370 387,08)	(20 426 001,94)	(167 806 273,80)	0,00	(167 806 273,80)
WARTOŚĆ NETTO NA POCZĄTEK OKRESU	3 283 615,32	129 761 150,83	122 290 035,46	2 658 304,94	10 747 047,19	268 740 153,74	24 435 496,34	293 175 650,08
WARTOŚĆ NETTO NA KONIEC OKRESU	3 283 615,32	130 012 669,93	138 495 781,96	2 601 022,66	12 371 494,93	286 764 584,80	55 191 501,54	341 956 086,34

Wykazywane w bilansie środki trwałe w budowie na dzień 31 grudnia 2018 roku w łącznej kwocie 114,3 mln zł (na dzień 31 grudnia 2017 roku w łącznej kwocie 55,2 mln zł) dotyczą przede wszystkim rozbudowy zakładu produkcyjnego.

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2018 roku, jak i w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2017 roku Grupa nie dokonywała odpisów aktualizujących rzeczowe aktywa trwałe.

14.1. Aktywa oddane w zastaw jako zabezpieczenia

Następujące aktywa (podano wartość bilansową), należące do Grupy, stanowią zabezpieczenie spłaty kredytów:

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Nieruchomości	121 185 942,81	133 401 285,25
Urządzenia techniczne i maszyny, pozostałe środki trwałe	78 761 637,46	75 450 643,93
Zapasy	47 178 081,01	42 185 860,46
Należności z tytułu dostaw i usług	94 460 325,35	85 807 659,70
RAZEM wartość aktywów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań	341 585 986,63	336 845 449,34

Ponadto zobowiązania Grupy wynikające z leasingu finansowego (patrz Nota 21) zostały zabezpieczone tytułem własności leasingodawcy do aktywów wynajmowanych w ramach leasingu (maszyny i urządzenia produkcyjne) o wartość bilansowej 63,2 mln zł (w 2017 71,5 mln zł).

Grupa nie posiada żadnych zobowiązań umownych, których przedmiotem jest nabycie rzeczowych aktywów trwałych, a które nie byłyby ujęte w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

15. Aktywa trwałe zaklasyfikowane, jako przeznaczone do sprzedaży

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Grupa nie posiada aktywów które spełniałyby definicję aktywów przeznaczonych do sprzedaży.

16. Wartości niematerialne i prawne

Rok zakończony 31 grudnia 2018 roku

	Prawo wieczystego użytkowania gruntu	Koncesje i patenty	Wytworzone we własnym zakresie	Inne	Razem wartości niematerialne i prawne
WARTOŚĆ BRUTTO					
Bilans otwarcia	105 000,00	15 339 899,96	10 676 739,82	1 973 256,00	28 094 895,78
Zwiększenia	0,00	8 362 865,37	764 719,35	0,00	9 127 584,72
nabycie	0,00	8 362 865,37	0,00	0,00	8 362 865,37
wytworzenie	0,00	0,00	764 719,35	0,00	764 719,35
przemieszczenia w ramach grup środków trwałych	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zmniejszenia	(105 000,00)	(1 809 211,82)	0,00	0,00	(1 914 211,82)
sprzedaż	(105 000,00)		0,00	0,00	(105 000,00)
inne	0,00	(1 809 211,82)	0,00	0,00	(1 809 211,82)
przemieszczenia w ramach grup środków trwałych	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bilans zamknięcia	0,00	21 893 553,51	11 441 459,17	1 973 256,00	35 308 268,68
SKUMULOWANA AMORTYZACJA (UMORZENIE)					
Bilans otwarcia	0,00	(6 985 732,39)	(7 287 088,75)	(1 973 256,00)	(16 246 077,14)
Zwiększenia	0,00	(1 771 358,10)	(1 889 037,15)	0,00	(3 660 395,25)
amortyzacja za okres	0,00	(1 771 358,10)	(1 889 037,15)	0,00	(3 660 395,25)
inne	0,00	0,00		0,00	0,00
Zmniejszenia	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
sprzedaż	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
inne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bilans zamknięcia	0,00	(8 757 090,49)	(9 176 125,90)	(1 973 256,00)	(19 906 472,39)
WARTOŚĆ NETTO NA POCZĄTEK OKRESU	105 000,00	8 354 167,57	3 389 651,07	0,00	11 848 818,64
WARTOŚĆ NETTO NA KONIEC OKRESU	0,00	13 136 463,02	2 265 333,27	0,00	15 401 796,29

Rok zakończony 31 grudnia 2017 roku

	Prawo wieczystego użytkowania gruntu	Koncesje i patenty	Wytworzone we własnym zakresie	Inne	Razem wartości niematerialne i prawne
WARTOŚĆ BRUTTO					
Bilans otwarcia	105 000,00	13 246 265,49	8 570 571,95	1 973 256,00	23 895 093,44
Zwiększenia	0,00	3 224 779,57	2 106 167,87	0,00	5 330 947,44
nabycie	0,00	3 224 779,57	0,00	0,00	3 224 779,57
wytworzenie	0,00	0,00	2 106 167,87	0,00	2 106 167,87
przemieszczenia w ramach grup środków trwałych	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zmniejszenia	0,00	(1 131 145,10)	0,00	0,00	(1 131 145,10)
sprzedaż	0,00		0,00	0,00	0,00
inne	0,00	(1 131 145,10)	0,00	0,00	(1 131 145,10)
przemieszczenia w ramach grup środków trwałych	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Bilans zamknięcia	105 000,00	15 339 899,96	10 676 739,82	1 973 256,00	28 094 895,78
SKUMULOWANA AMORTYZACJA (UMORZENIE)					
Bilans otwarcia	0,00	(5 948 047,25)	(5 250 307,11)	(1 973 256,00)	(13 171 610,36)
Zwiększenia	0,00	(1 037 685,14)	(2 036 781,64)	0,00	(3 074 466,78)
amortyzacja za okres	0,00	(1 037 685,14)	(2 036 781,64)	0,00	(3 074 466,78)
inne	0,00	0,00		0,00	0,00
Zmniejszenia	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
sprzedaż	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
inne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bilans zamknięcia	0,00	(6 985 732,39)	(7 287 088,75)	(1 973 256,00)	(16 246 077,14)
WARTOŚĆ NETTO NA POCZĄTEK OKRESU	105 000,00	7 298 218,24	3 320 264,84	0,00	10 723 483,08
WARTOŚĆ NETTO NA KONIEC OKRESU	105 000,00	8 354 167,57	3 389 651,07	0,00	11 848 818,64

Grupa nie posiada zobowiązań umownych do nabycia w przyszłości wartości niematerialnych i prawnych.

Amortyzacja wartości niematerialnych i prawnych jest wykazywana odpowiednio w kosztach wytworzenia, sprzedaży oraz kosztach zarządu.

16.1. Istotne aktywa niematerialne

Wartości niematerialne i prawne wytworzone we własnym zakresie stanowią dla Grupy prace rozwojowe – opracowane we własnym zakresie receptury wyrobów. Wartości niematerialne i prawne wytworzone we własnym zakresie amortyzowane są przez okres 3 lat.

17. Zapasy

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
<i>Koszt historyczny</i>		
Materiały	27 696 588,13	25 617 277,89
Produkty gotowe	19 171 645,43	16 321 320,11
Towary	309 847,45	247 262,46
Razem	47 178 081,01	42 185 860,46
<i>Odpisy aktualizujące wartość</i>		
Materiały	0,00	0,00
Produkty gotowe	0,00	0,00
Towary	0,00	0,00
Razem	0,00	0,00
<i>Wartość możliwa do odzyskania</i>		
Materiały	27 696 588,13	25 617 277,89
Produkty gotowe	19 171 645,43	16 321 320,11
Towary	309 847,45	247 262,46
Razem	47 178 081,01	42 185 860,46
<i>Zmiana stanu odpisów aktualizujących zapasy</i>		
Bilans otwarcia	0,00	0,00
Utworzenie odpisów aktualizujących	0,00	0,00
Wykorzystanie odpisów aktualizujących	0,00	0,00
Rozwiązanie odpisów aktualizujących	0,00	0,00
Bilans zamknięcia	0,00	0,00

Zapasy wyrobów gotowych, towarów stanowią zabezpieczenie kredytów krótko i długoterminowych (patrz nota 14.1).

Koszty zapasów ujęte w kosztach bieżącego okresu wyniosły 586,0 mln zł.

Grupa nie posiada zapasów, spodziewanych do realizacji później niż 12 miesięcy od dnia bilansowego.

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2018 roku, jak i w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2017 roku, Grupa nie dokonywała odpisów aktualizujących wartość zapasów, ze względu na brak przesłanek do dokonania takich odpisów.

18. Należności z tytułu dostaw i usług

Warunki transakcji z podmiotami powiązаныmi przedstawione są w nocie 31. Odpisy aktualizujące i wiekowanie należności przedstawiono w nocie 31.3.3.

Należności z tytułu dostaw i usług nie są oprocentowane. Średni termin spłaty należności z tytułu sprzedaży wyrobów oraz towarów wynosi 30 dni.

Grupa posiada odpowiednią politykę w zakresie dokonywania sprzedaży tylko zweryfikowanym klientom. Dzięki temu, zdaniem kierownictwa, nie istnieje dodatkowe ryzyko kredytowe, ponad poziom określony odpisem aktualizującym nieściągalne należności właściwy dla należności handlowych Grupy.

Nie istnieją należności przeterminowane nieobjęte odpisami, które byłyby uznane za nieściągalne.

Maksymalną ekspozycję Spółki na ryzyko kredytowe odzwierciedla wartość bilansowa należności z tytułu dostaw i usług.

W ocenie Spółki w odniesieniu do należności handlowych nie występuje koncentracja ryzyka kredytowego z uwagi na zróżnicowaną bazę odbiorców. Wykazane salda należności obejmują 17,1 mln zł. (14,7 w 2017 roku) należności od Spółki A, największego odbiorcy Grupy (patrz Nota 12). Nie ma innych klientów, których należności przekroczyłyby 10% ogólnej wartości należności z tytułu dostaw i usług.

Należności z tytułu dostaw i usług od wybranych klientów krajowych stanowią zabezpieczenie w Santander Bank Polska S.A. i mBank S.A. i objęte są cesją wierzytelności na rzecz banku. Dodatkowo cesja wierzytelności została ustanowiona w ramach zabezpieczenia umów faktoringu zawartych z Santander Factoring Sp. z o.o..

19. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Środki pieniężne w banku są oprocentowane według zmiennych stóp procentowych, których wysokość zależy od stopy oprocentowania jednodniowych lokat bankowych.

Saldo środków pieniężnych i ich ekwiwalentów wykazywane w rachunku przepływów pieniężnych składało się z następujących pozycji:

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Środki pieniężne w banku i w kasie	20 915 692,35	11 274 935,62
Lokaty krótkoterminowe do 3 miesięcy	10 000 000,00	5 000 000,00
Środki pieniężne zabezpieczające otrzymaną gwarancję bankową	0,00	0,00
Razem saldo środków pieniężnych i ich ekwiwalentów wykazywane w bilansie	30 915 692,35	16 274 935,62
Różnice kursowe	(3 539,61)	40 934,98
Razem saldo środków pieniężnych i ich ekwiwalentów wykazywane w rachunku przepływów pieniężnych	30 912 152,74	16 315 870,60

Nadwyżki środków pieniężnych Grupy inwestowane są w krótkoterminowe płynne instrumenty finansowe – głównie depozyty bankowe. Okresy inwestycji zależą od bieżącego zapotrzebowania Grupy na środki pieniężne. Lokaty krótkoterminowe zakładane są na okresy od jednego dnia do 3 miesięcy. Instrumenty te przynoszą oprocentowanie, którego wysokość zależy od bieżących stóp rynku pieniężnego oraz długości inwestycji.

W saldzie środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych na dzień 31 grudnia 2018 roku zawarte są środki pieniężne denominowane w walutach obcych w kwocie 4 590 tys. zł., a w roku 2017 w kwocie 5 124 tys. zł..

Maksymalną ekspozycję Grupy na ryzyko kredytowe na dzień zakończenia okresu sprawozdawczego odzwierciedla wartość bilansowa środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych. Grupa lokuje środki pieniężne i ich ekwiwalenty na rachunkach prowadzonych przez wiodące instytucje finansowe.

20. Pozostałe aktywa

20.1. Udziały i akcje wyceniane do wartości godziwej

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Udziały w spółkach	80 000,00	80 000,00
RAZEM	80 000,00	80 000,00

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Udziały i akcje obejmowały udziały w spółce Dolnośląskie Centrum Hurtu Rolno Spożywczego Sp. z o.o. Procent posiadanych udziałów w kapitale podstawowym wynosi 0,06% oraz udziały w ALMA S.A. w wartości 0,00 zł. Na dzień 31 grudnia 2017 roku obejmowały udziały w spółce Dolnośląskie Centrum Hurtu Rolno Spożywczego Sp. z o.o. stanowiące udział 0,06% w kapitale podstawowym oraz udziały w ALMA S.A. o wartości 0,00 zł. Na dzień 31 grudnia 2018 roku jak i na 31 grudnia 2017 roku wystąpiła utrata wartości posiadanych udziałów w spółce ALMA S.A. w wysokości 212,00 zł. Udziały są wykazywane w bilansie według kosztu historycznego.

20.2. Pozostałe krótkoterminowe aktywa niefinansowe

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Należności z tytułu naliczonego VAT	26 835 796,92	11 573 992,81
Materiały w drodze oraz przedpłaty na wykonanie usług	333 125,00	499 688,00
Opłacone z góry ubezpieczenia majątkowe	284 451,69	208 582,16
Opłacone z góry prenumeraty i czynsze	199 471,17	186 366,44
Pozostałe należności	403 359,11	326 015,08
Pozostałe koszty rozliczane w czasie	2 107 074,98	1 968 849,87
RAZEM	30 163 278,87	14 763 494,36

20.3. Pożyczki udzielone

Na dzień 31 grudnia 2018 roku pożyczki kształtowały się następująco

Nazwa pożyczkobiorcy	Kwota umowna	Wartość należności na dzień 31.12.2017 roku	Część krótkoterminowa	Część długoterminowa	Warunki oprocentowania na dzień bilansowy	Zabezpieczenie spłaty
Jacek Tarczyński	600 000,00	600 000,00	600 000,00	0,00	3% w skali roku	weksel in blanco
Elżbieta Tarczyńska	600 000,00	600 000,00	600 000,00	0,00	3% w skali roku	weksel in blanco
Grupa pracowników	50 000,00	39 224,66	39 224,66	0,00	3%-7,5% w skali roku	weksel in blanco
RAZEM	1 250 000,00	1 239 224,66	1 239 224,66	0,00		

Na dzień 31 grudnia 2017 roku pożyczki kształtowały się następująco

Nazwa pożyczkobiorcy	Kwota umowna	Wartość należności na dzień 31.12.2017 roku	Część krótkoterminowa	Część długoterminowa	Warunki oprocentowania na dzień bilansowy	Zabezpieczenie spłaty
Jacek Tarczyński	600 000,00	600 000,00	600 000,00	0,00	3,0% w skali roku	weksel in blanco
Elżbieta Tarczyńska	600 000,00	600 000,00	600 000,00	0,00	3,0% w skali roku	weksel in blanco
Panthers Wrocław Sp. z o.o.	100 000,00	100 000,00	100 000,00	0,00	3,5% w skali roku	weksel in blanco
RAZEM	1 300 000,00	1 300 000,00	1 300 000,00	0,00		

21. Leasing

21.1. Zobowiązania z tytułu leasingu operacyjnego – Grupa jako leasingobiorca

Grupa użytkuje na podstawie umów leasingu operacyjnego środki transportu - samochody. Roczne koszty poniesione w związku z umowami leasingu operacyjnego wyniosły odpowiednio: w roku 2018: 2 895 tys. zł., w roku 2017: 3 086 tys. złotych.

Zgodnie z zawartymi umowami przedmiot leasingu przez cały okres trwania umowy pozostaje w użytkowaniu Spółki. W zamian za uzyskane prawa do używania przedmiotu leasingu Spółka obowiązana jest do wniesienia opłat leasingowych w wysokościach i terminach określonych w umowach leasingu. Okres trwania umów leasingowych zawartych przez Spółkę wynosi 36 miesięcy. Umowy leasingu są zabezpieczone weksłami in blanco.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku przyszłe minimalne opłaty z tytułu umów leasingu operacyjnego przedstawiają się następująco:

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
w okresie 1 roku	1 390 155,97	1 429 983,29
w okresie od 1 do 5 lat	550 052,30	1 047 173,57
Powyżej 5 lat	0,00	0,00
RAZEM	1 940 208,27	2 477 156,86

21.2. Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego- Grupa jako leasingobiorca

Umowy leasingu finansowego w większości dotyczą urządzeń i maszyn produkcyjnych i zawierane są na okres 5 lat. Na zakończenie umowy Grupa ma możliwość wykupienia urządzeń po wartości nominalnej. Zobowiązania Grupy w ramach leasingu finansowego są zabezpieczone weksłami in blanco.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku przyszłe minimalne opłaty leasingowe z tytułu umów leasingu finansowego oraz wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych netto przedstawiają się następująco:

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
<i>Opłaty minimalne:</i>		
W okresie 1 roku	14 054 943,73	16 989 435,79
W okresie od 1 do 5 lat	27 789 644,09	30 566 385,86
Powyżej 5 lat	0,00	0,00
Minimalne opłaty leasingowe ogółem	41 844 587,82	47 555 821,65
<i>Wartość bieżąca opłat:</i>		
W okresie 1 roku	14 059 766,94	15 630 213,28
W okresie od 1 do 5 lat	27 195 213,10	29 116 611,64
Powyżej 5 lat	0,00	0,00
Wartość bieżąca opłat ogółem	41 254 980,04	44 746 824,92
Koszty finansowe	589 607,78	2 808 996,73

W okresie od dnia 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku oraz od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 roku istotne warunkowe opłaty leasingowe ujęte jako koszt danego okresu sprawozdawczego nie wystąpiły.

W okresach objętych niniejszym sprawozdaniem finansowym nie wystąpiły przypadki niewywiązywania się z płatności lub naruszenia warunków umów dotyczących leasingu finansowego.

Oprocentowanie wszystkich zobowiązań z tytułu leasingu finansowego jest zmienne. Dla istotnych umów leasingu finansowego Grupa zawiera umowy zabezpieczające przed istotnymi wahaniami stóp procentowych poprzez zawarcie umów zabezpieczających przyszłe przepływy pieniężne (umowy IRS) – opisano w nocie 30.

22. Pozostałe zobowiązania

22.1. Pozostałe zobowiązania krótkoterminowe

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Zobowiązania z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń społecznych i innych, w tym:	0,00	173 583,00
Podatek VAT	0,00	173 583,00
Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych	8 683 085,81	9 069 576,42
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń społecznych	3 759 536,92	3 847 308,77
Podatek dochodowy od osób fizycznych	1 021 143,00	1 060 872,00
PFRON	0,00	0,00
Rozrachunki z pracownikami z tytułu wynagrodzeń	3 497 817,13	3 512 391,36
Rozliczenia z tytułu niewykorzystanych urlopów	404 588,76	649 004,29
Nagrody dla Zarządu	0,00	0,00
Pozostałe zobowiązania niefinansowe, w tym:	11 963 540,85	6 763 803,15
Zobowiązania z tytułu środków trwałych	10 845 703,99	6 581 842,71
Rozrachunki pracownicze do przekazania innym podmiotom	188 055,41	99 961,94
Rozliczenie bonów towarowych	49 309,20	81 998,50
Nadwyżka zobowiązań nad aktywami ZFŚS	0,00	0,00
Pozostałe	880 472,25	0,00
RAZEM	20 646 626,66	16 006 962,57

Spółka ujmuje rezerwy na świadczenia pracownicze w postaci rezerwy na roczne urlopy. Rezerwa ta obejmuje narosłe prawa do urlopów.

22.2. Rozliczenia międzyokresowe przychodów

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Rozliczenia międzyokresowe przychodów		
Dotacje otrzymane	21 839 775,25	23 227 030,57
Programy lojalnościowe	0,00	0,00
Leasing zwrotny	96 647,75	191 543,01
Razem, w tym:	21 936 423,00	23 418 573,58
długoterminowe	20 482 369,02	21 913 114,85
krótkoterminowe	1 454 053,98	1 505 458,73

W 2004 roku Grupa otrzymała 3 717 tys. złotych bezzwrotnej pomocy z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z funduszy Unii Europejskiej i z funduszy krajowych – Program SAPARD w ramach osi: „Poprawa efektywności sektora rolno – spożywczego”, działanie: „Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych”. Środki finansowe zostały przeznaczone na zakup maszyn i urządzeń oraz specjalistycznych środków transportu.

W 2007 roku Grupa otrzymała 20 000 tys. złotych bezzwrotnej pomocy z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006”. Środki finansowe zostały przeznaczone na budowę i wyposażenie zakładu przetwórstwa mięsnego celem przeniesienia produkcji z dotychczasowego zakładu produkcyjnego do nowego obiektu, przy jednoczesnej poprawie warunków sanitarnohigienicznych i weterynaryjnych produkcji.

W 2010 roku Grupa otrzymała 681 tys. złotych bezzwrotnej pomocy z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w ramach programu „Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego”. Środki finansowe zostały przeznaczone na zakup maszyn i urządzeń produkcyjnych.

W 2012 roku Grupa otrzymała 652 tys. złotych bezzwrotnej pomocy z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w ramach „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich”. Środki finansowe zostały przeznaczone na zakup maszyn i urządzeń produkcyjnych.

W 2014 roku Grupa otrzymała pierwszą transzę bezzwrotnej pomocy z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w ramach „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w kwocie: 3 304 608,50 zł.. Środki zostały przeznaczone na rozbudowę zakładu produkcyjnego w Ujeźdźcu Małym.

W 2015 roku Grupa otrzymała końcową transzę bezzwrotnej pomocy z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w ramach „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w kwocie: 10.834.793,75 zł.. Środki zostały przeznaczone na rozbudowę zakładu produkcyjnego w Ujeźdźcu Małym.

23. Świadczenia na rzecz pracowników

23.1. Program określonych świadczeń

Na podstawie wyceny dokonanej metodami aktuarialnymi Grupa ujmuje rezerwy na przyszłe świadczenia pracownicze, takie jak: odprawy emerytalne, rentowe i pośmiertne. Jednostki Grupy wypłacają pracownikom przechodzącym na emerytury kwoty odpraw emerytalnych w wysokości określonej przez Kodeks pracy.

Wycenę aktuarialną wartości bieżącej zobowiązania z tytułu określonych świadczeń przeprowadziła firma "Halley Aktuariusze", pod przewodnictwem Aktuariusza Pawła Kawy, nr licencji zawodowej 189/09. Wyceny dokonano według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku. Wartość bieżąca zobowiązań z tytułu określonych świadczeń i związanych z nimi kosztów bieżącego i przeszłego zatrudnienia wyceniono metodą prognozowanych uprawnień jednostkowych.

Grupa ustala rezerwy na przyszłe świadczenia pracownicze w wysokości oszacowanej metodami aktuarialnymi, z uwzględnieniem stopy dyskonta, definiowanej na podstawie rynkowych stóp zwrotu z obligacji skarbowych. Podziału rezerw na długo- i krótkoterminowe Grupa dokonuje na podstawie szacunków dotyczących rozkładu wypłat w czasie przygotowanego przy pomocy technik aktuarialnych. Główne założenia przyjęte przez aktuarusza na dzień bilansowy do wyliczenia kwoty zobowiązania są następujące:

	Wycena na dzień 31.12.2018	Wycena na dzień 31.12.2017
Stopy dyskonta	2,73%	3,59%
Oczekiwane tempo wzrostu wynagrodzeń	0,00%	1,00%
Założona stopa rotacji	1,0%	12%
Prawdopodobieństwo przejścia na rentę	0,1%	0,1%

Kwoty ujmowane w całkowitych dochodach w odniesieniu do omawianych programów określonych świadczeń wyniosły:

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Koszty świadczeń:		
Koszty bieżącego zatrudnienia	152 585	0
Koszty przeszłego zatrudnienia i (zysk)/strata z rozliczenia	0	0
Koszty odsetkowy netto	29 296	0
Wypłacone świadczenia		
Składniki kosztów programu określonych świadczeń ujęte w wyniku finansowym	181 881	0
Przeszacowanie zobowiązania netto z tytułu określonych świadczeń:		
Zwrot z aktywów programu (bez kwot ujętych w kosztach odsetkowych netto)		
Aktuarialne zyski i straty wynikające ze zmian założeń demograficznych	(61 417)	0
Aktuarialne zyski i straty wynikające ze zmian założeń finansowych	0	0
Aktuarialne zyski i straty wynikające z korekt doświadczalnych	138 999	0
Korekty o ograniczenia nałożone na aktywa programu określonych świadczeń		
Składniki kosztów programu świadczeń ujęte w pozostałych całkowitych dochodach	77 582	0
Razem	259 463	0

Koszt bieżącego zatrudnienia i koszty odsetkowe netto za dany rok uwzględniono w kosztach świadczeń pracowniczych w wyniku finansowym.

Kwota ujęta w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, wynikająca ze zobowiązania Grupy dotyczącego programu określonych świadczeń:

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Wartość bieżąca zobowiązania z tytułu finansowanych określonych świadczeń	631 189	469 382
Wartość godziwa aktywów programu	0	0
Status finansowania	631 189	469 382
Ograniczenia dotyczące ujętych aktywów	0	0
Zobowiązanie netto wynikające z programu określonych świadczeń	631 189	469 382

Zmiany wartości bieżącej zobowiązania z tytułu określonych świadczeń w bieżącym roku:

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Zobowiązania z tytułu określonych świadczeń, BO	469 382	469 382
Koszt bieżących świadczeń	152 585	0
Koszt odsetkowy	29 296	0
(Zyski) /straty z przeszacowania:	0	0
Aktuarialne zyski i straty wynikające ze zmian założeń demograficznych	138 999	0
Aktuarialne zyski i straty wynikające ze zmian założeń finansowych	0	0
Aktuarialne zyski i straty wynikające z korekt doświadczalnych	(61 417)	0
Koszt przeszłego zatrudnienia, w tym (straty) /zyski z tytułu ograniczeń	0	0
Zobowiązania wygasłe na dzień rozliczone	0	0
Różnice kursowe z programów zagranicznych	0	0
Świadczenia wypłacone	(97 656)	0
Zobowiązania z tytułu określonych świadczeń, BZ	631 189	469 382

Znaczące założenia aktuarialne przyjęte przy obliczaniu zobowiązania z tytułu określonych świadczeń obejmują stopę dyskonta, prognozowany wzrost wynagrodzeń i śmiertelność.

Ze względu na nieistotność wartości świadczeń z tytułu odpraw emerytalnych i podobnych nie przeprowadzono analizy wrażliwości zmian odpowiednich założeń występujących na koniec okresu sprawozdawczego, przy pozostałych założeniach niezmiennych, jak również nie przedstawiono duracji aktuarialnej oraz nie prezentowano profilu przewidywanych przepływów pieniężnych w najbliższych latach w podziale na odpowiednie świadczenia.

24. Kapitał podstawowy i pozostałe kapitały

24.1. Kapitał podstawowy

	Ilość akcji	Udział w kapitale podstawowym	Ilość głosów	Udział w ogólnej liczbie głosów na WZA
EJT Investment S.a.r.l	4 346 936,00	38,3%	7 346 936,00	51,2%
EJT Sp. z o.o.	2 188 306,00	19,3%	2 188 306,00	15,3%
AVIVA OFE	1 491 783,00	13,1%	1 491 783,00	10,4%
Nationale Nederlanden OFE (dawniej ING OFE)	1 000 000,00	8,8%	1 000 000,00	7,0%
Elżbieta Tarczyńska	500 000,00	4,4%	500 000,00	3,5%
Jacek Tarczyński	500 000,00	4,4%	500 000,00	3,5%
Poostali	1 319 911,00	11,6%	1 319 911,00	9,2%
Razem	11 346 936,00	100%	14 346 936,00	100%

Na dzień 31 grudnia 2018 roku kapitał akcyjny (podstawowy) podmiotu dominującego (Grupy) wynosi 11.346.936,00. zł i jest podzielony na 11.346.936 akcji o wartości nominalnej 1 złoty każda.

Wszystkie akcje zostały w pełni opłacone.

	Ilość akcji	Udział w kapitale podstawowym	Ilość głosów	Udział w ogólnej liczbie głosów na WZA
EJT Investment S.a.r.l	4.346.936,00	38,3%	7.346.936,00	51,2%
AVIVA OFE	1.491.783,00	13,2%	1.491.783,00	10,4%
Nationale-Nederlanden OFE (dawniej ING OFE)	1.000.000,00	8,8%	1.000.000,00	7,0%
Elżbieta Tarczyńska	500.000,00	4,4%	500.000,00	3,5%
Jacek Tarczyński	500.000,00	4,4%	500.000,00	3,5%
Pozostali	3.508.217,00	30,9%	3.508.217,00	24,4%
Razem	11.346.936,00	100%	14.346.936,00	100%

Na dzień 31 grudnia 2017 roku kapitał akcyjny (podstawowy) podmiotu dominującego (Grupy) wynosi 11.346.936,00. zł i jest podzielony na 11.346.936 akcji o wartości nominalnej 1 złoty każda.

Wszystkie akcje zostały w pełni opłacone.

Dane o strukturze własności kapitału podstawowego

KAPITAŁ AKCYJNY (ZAKŁADOWY)				Wartość nominalna jednej akcji (udziału) = 1 zł			
Seria/ emisja	Rodzaj akcji (udziałów)	Rodzaj uprzywilejowania	Liczba akcji	Wartość serii/emisji wg wartości nominalnej	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy (od daty)
Seria A	uprzywilejowane	2 głosy/akcje	3 000 000	3 000 000,00	przekształcenie z spółki z o.o.-aport	30.12.2004	30.12.2004
Seria B	zwykłe	nieuprzywilejowane	1 346 936	1 346 936,00	przekształcenie z spółki z o.o.-aport	30.12.2004	30.12.2004
Seria C	zwykłe	nieuprzywilejowane	2 000 000	2 000 000,00	wkład pieniężny	14.11.2007	14.11.2007
Seria F	zwykłe	nieuprzywilejowane	5 000 000	5 000 000,00	wkład pieniężny	21.06.2013	21.06.2013
Liczba akcji razem			11 346 936				

W dniu 5 czerwca 2013 roku Spółka zakończyła publiczną subskrypcję 5.000.000 (pięć milionów) akcji zwykłych na okaziciela serii F o wartości nominalnej 1 zł i wartości emisyjnej 9 zł. W wyniku subskrypcji Spółka pozyskała 45.000.000 zł. Koszty emisji wyniosły 2.475.222,32 zł. Dnia 8 lipca 2013 roku na konto bankowe jednostki dominującej wpłynęły środki z emisji akcji serii F.

Dnia 13 czerwca 2013 roku prawa do akcji serii F oraz 1.346.936 akcji serii B i 2.000.000 akcji serii C zostało dopuszczonych do publicznego obrotu. Z dniem 8 lipca 2013 roku 1.346.936 akcji serii B, 2.000.000 akcji serii C oraz 5.000.000 akcji serii F zostało wprowadzonych do obrotu giełdowego na rynku podstawowym Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie.

Akcje notowane są w systemie notowań ciągłych pod nazwą skróconą TARCZYNSKI i oznaczeniu TAR.

24.1.1 Prawa akcjonariuszy

Akcje serii A uprzywilejowane są, co do głosu w ten sposób, że na jedną akcję przypadają dwa głosy. Akcje wszystkich serii są jednakowo uprzywilejowane, co do dywidendy oraz zwrotu z kapitału.

24.2. Nadwyżka z emisji akcji

W dniu 5 czerwca 2013 roku Spółka dokonała publicznej emisji 5.000.000 (pięć milionów) akcji zwykłych na okaziciela serii F o wartości nominalnej 1 zł i wartości emisyjnej 9 zł. W wyniku emisji Spółka pozyskała 45.000.000 zł. Koszty emisji wyniosły 2.475.222,32 zł. Nadwyżka ponad wartość nominalną emisji (40.000.000 zł), skorygowana o koszty emisji zwiększyła kapitał z tytułu nadwyżki z emisji akcji.

24.3. Kapitał rezerwy

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Kapitał rezerwy o charakterze ogólnym	109 173 044,18	85 581 949,65
Kapitał rezerwy tworzony zgodnie z KSH (8%)	907 754,88	907 754,88
Z emisji akcji powyżej wartości nominalnej	37 524 777,68	37 524 777,68
Rachunkowość zabezpieczeń	(2 004 227,44)	(0,00)
Zmiany założeń aktuarialnych	55 246,86	55 246,86
Razem	145 656 596,16	124 069 729,07

24.3.1 Kapitał rezerwy o charakterze ogólnym

Kapitał rezerwy o charakterze ogólnym tworzony jest przez jednostkę dominującą z wypracowanych zysków.

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Bilans otwarcia	85 581 949,65	81 791 507,26
Zmiany:		
Przekazanie wypracowanego zysku	23 591 094,53	3 790 442,39
Bilans zamknięcia	109 173 044,18	85 581 949,65

Zmiany dotyczące kapitału rezerwowego o charakterze ogólnym związane były z przeznaczeniem zysku za rok obrotowy 2017 w kwocie 23 591 094,53 zł na kapitał rezerwy.

24.3.2 Kapitał rezerwy na zabezpieczenia

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Bilans otwarcia	(0,00)	(380 775,34)
Ujęty zysk/(strata) na instrumentach zabezpieczających przepływy pieniężne - swapy stóp procentowych	(2 474 354,86)	
Podatek dochodowy dotyczący ujętych zysków i strat	470 127,42	380 775,34
Przeniesienia do rachunku zysków i strat:		
Swapy stóp procentowych		
Podatek dochodowy dotyczący przeniesień do rachunku zysków i strat		
Bilans zamknięcia	(2 004 227,44)	(0,00)

Kapitał z aktualizacji wyceny zmniejszył się w okresie 12 miesięcy 2018 roku o 2 004 227,44 zł w związku z odniesieniem wyceny instrumentów zabezpieczających na kapitał własny.

Rezerwa na zabezpieczenie przepływów pieniężnych stanowi skumulowaną część zysków i strat wynikających ze zmiany wartości godziwej instrumentów zabezpieczających, które Grupa utrzymuje, jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych. Skumulowane zyski lub straty wynikające ze zmian wartości godziwej instrumentów zabezpieczających ujmowanych i kumulowanych w pozycji rezerwy na zabezpieczenia przepływów pieniężnych przenosi się na wynik tylko w przypadku, gdy zabezpieczana transakcja ma wpływ na ten wynik lub jako korektę podstawy niefinansowej pozycji zabezpieczanej zgodnie z odpowiednimi zasadami rachunkowości.

Środki z kapitału z aktualizacji wyceny nie są dostępne do podziału. Ograniczenia nie dotyczą jednak kwot przekazywanych na zysk zatrzymany.

24.4. Zyski zatrzymane oraz ograniczenia w wypłacie dywidendy

Skonsolidowany zysk Grupy Kapitałowej nie podlega podziałowi, a jedynie zatwierdzeniu.

Statutowe sprawozdania finansowe wszystkich spółek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej Tarczyński S.A. są przygotowywane zgodnie z polskimi standardami rachunkowości oraz regulacjami niemieckimi. Dywidenda może być wypłacona w oparciu o wynik finansowy ustalony w jednostkowym rocznym sprawozdaniu finansowym przygotowanym dla celów statutowych.

Jak zadeklarowano w dokumencie informacyjnym dla subskrypcji akcji serii F, za lata obrotowe 2013-2014, a w szczególności w okresie realizacji inwestycji polegającej na rozbudowie zakładu produkcyjnego w Ujeźdźcu Małym, Zarząd Jednostki Dominującej będzie wnioskował o nie wypłacaniu akcjonariuszom dywidendy i przekazanie całego wypracowanego zysku na zwiększenie kapitałów Spółki.

Obecnie w Spółce nie ma żadnych formalnych ograniczeń w wypłacie dywidendy.

Zgodnie z art. 396 par. 1 Kodeksu Spółek Handlowych, któremu podlega jednostka dominująca Grupy na pokrycie straty należy utworzyć kapitał zapasowy, co do którego przelewa się co najmniej 8% zysku za dany rok obrotowy, dopóki kapitał ten nie osiągnie co najmniej jednej trzeciej kapitału akcyjnego. Ta część kapitału akcyjnego (zysków zatrzymanych) nie jest dostępna do dystrybucji na rzecz Akcjonariuszy i na dzień 31 grudnia 2018 wynosi 907.754,88 zł (na 31 grudnia 2017 roku wynosiła 907.754,88 zł).

24.5. Zysk na akcję – zwykły i rozwodniony

Zysk podstawowy przypadający na jedną akcję oblicza się poprzez podzielenie zysku netto za okres przypadającego na zwykłych akcjonariuszy Spółki dominującej przez średnią ważoną liczbę wyemitowanych akcji zwykłych występujących w ciągu okresu.

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące zysku oraz akcji, które posłużyły do wyliczenia podstawowego zysku na jedną akcję (zwykłego i rozwodnionego) oraz wyniki tych wyliczeń za lata zakończone 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku.

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Zysk netto z działalności kontynuowanej przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	25 696 527,86	23 446 535,29
Zysk netto z działalności zaniechanej przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	0,00	0,00
Zysk netto	25 696 527,86	23 446 535,29
Zysk netto przypadający na zwykłych akcjonariuszy, zastosowany do obliczenia rozwodnionego zysku na jedną akcję	25 696 527,86	23 446 535,29
Średnio ważona liczba akcji zwykłych zastosowana do obliczenia podstawowego zysku na jedną akcję	11 346 936	11 346 936
Średnio ważona liczba akcji zwykłych zastosowana do obliczenia rozwodnionego zysku na jedną akcję	11 346 936	11 346 936
Zysk na jedną akcję (w złotych):		
Podstawowy z zysku za rok obrotowy przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	2,26	2,07
Podstawowy z zysku z działalności kontynuowanej przypadającego akcjonariuszom jednostki dominującej	2,26	2,07
Rozwodniony z zysku za rok obrotowy przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	2,26	2,07
Rozwodniony z zysku z działalności kontynuowanej przypadającego akcjonariuszom jednostki dominującej	2,26	2,07

Średnio ważona liczba akcji użyta do wyliczenia zysku rozwodnionego na akcję jest taka sama jak średnioważona liczba akcji służąca do wyliczenia zwykłego wskaźnika.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku nie występowały akcje, które mogą potencjalnie rozwodnić podstawowy zysk na akcję w przyszłości.

24.6. Dywidendy wypłacone i zaproponowane do wypłaty

Na dzień publikacji sprawozdania Zarząd Spółki nie będzie rekomendował na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy wypłaty dywidendy z zysku za 2018 rok.

25. Rezerwy

Na dzień 31 grudnia 2018 oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku nie wystąpiły istotne tytuły zdarzeń przeszłych, które skutkowałyby koniecznością utworzenia rezerw.

26. Zobowiązania inwestycyjne

Zobowiązania inwestycyjne w Grupie na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosiły 10 688 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2017 roku wynosiły 6 582 tys. zł), z tego największą pozycję stanowiły zobowiązania inwestycyjne związane rozbudową zakładu i parku maszynowego w Ujeźdźcu Małym.

27. Zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe

W roku 2013 jednostka dominująca zawarła umowę poręczenia z Donchauem Polska Sp. z o.o. Poręczenie dotyczy zobowiązań wynikających z kredytu kupieckiego przyznanego Spółce Tarella Sp. z o.o. – jednostka powiązana osobowo z Jednostką Dominującą do kwoty 40.000 zł.

Spółki Grupy nie udzielały żadnych poręczeń innym podmiotom.

Dodatkowo, umowy leasingu operacyjnego zabezpieczone są weksłami własnym in blanco, które mogą być wystawione do kwoty aktualnego zobowiązania Spółki (łącznie z odsetkami).

Dnia 23 października 2013 roku Tarczyński S.A. złożył do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa („ARiMR”) wniosek o płatność w związku z realizacją pierwszego etapu rozbudowy zakładu, zgodnie z umową dotacji na częściowe finansowanie wydatków inwestycyjnych na „Rozbudowę zakładu w Ujeźdźcu Małym”. Wnioskowana kwota pomocy wyniosła 3.504.059,50 zł. Płatność została objęta gwarancją bankową na rzecz ARiMR udzieloną przez Powszechną Kasę Oszczędności Bank Polski SA (dalej także „PKO BP SA”) na podstawie zawartej 22 października 2013 roku pomiędzy Spółką a PKO BP SA umowy o udzielenie gwarancji bankowej zapłaty. Na zabezpieczenie gwarancji została ustanowiona hipoteka umowna na rzecz PKO BP SA do kwoty 5.280.000,00 zł na stanowiącej własność Tarczyński S.A. nieruchomości położonej w Ujeźdźcu Małym, o czym Spółka poinformowała raportem bieżącym nr 23/2013. Ponadto zabezpieczenie gwarancji stanowią: weksel własny in blanco, umowne prawo potrącenia wierzytelności z tyt. transakcji kredytowej z wierzytelnością posiadacza rachunku wobec PKO BP SA, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej oraz przelew środków na rachunek PKO BP SA w wysokości 360.000,00 zł.

W dniu 26 sierpnia 2014 roku pomiędzy PKO BP SA a Tarczyński SA został zawarty aneks, w wyniku którego zmianie uległ termin ważności gwarancji, tj. do dnia 30 czerwca 2015 roku. Dodatkowo w celu zabezpieczenia gwarancji ustanowiono zastaw rejestrowy na środkach trwałych o wartości 3.561.358 zł oraz przelew wierzytelności pieniężnej z umowy ubezpieczenia przedmiotów w/w zastawu rejestrowego.

W dniu 18 czerwca 2015 roku w/w gwarancja została wydłużona do dnia 31 grudnia 2015 roku.

Przyznane przez ARiMR środki z tytułu zakończenia pierwszego etapu rozbudowy w wysokości 3 304 608,50 zł wpłynęły do Spółki 3 października 2014 roku. Druga transza w kwocie 10.834.793,75 zł wpłynęła 28 sierpnia 2015 roku.

W związku z powyższym gwarancja bankowa zapłaty na rzecz ARiMR wygasła.

W dniu 7 sierpnia 2015 roku wygasła gwarancja bankowej zapłaty do kwoty 2,0 mln zł, udzielona w dniu 31 marca 2014 roku przez Powszechną Kasę Oszczędności Bank Polski S. A. z siedzibą w Warszawie na zlecenie Tarczyński S.A. na rzecz PKO BP Faktoring S.A. z siedzibą w Warszawie. Powyższa gwarancja dotyczyła umowy faktoringowej nr 425/03/2014 z dnia 26 marca 2014 roku, na stałe świadczenie przez PKO BP Faktoring S.A. na rzecz dostawców Tarczyński S.A. usług finansowych, polegających na nabywaniu, administrowaniu i rozliczaniu wierzytelności wobec Tarczyński S.A. z tyt. sprzedaży dokonywanej przez jego dostawców. Gwarancja wygasła w związku z rozwiązaniem w/w umowy faktoringowej.

W dniu 23 marca 2018r. Spółki : Tarczyński S.A , Tarczyński Marketing sp. z o.o. , EJT Sp. z o.o. /zwanym Pierwotnym Kredytobiorcą/ przystąpiły jako dłużnik solidarny do Umowy Kredytu z dnia 11 grudnia 2017 r.

Pierwotny Kredytobiorca zawarł umowę kredytu terminowego do kwoty 90.000.000 PLN

Nadzwyczajne walne Zgromadzenie Spółki wyraziło zgodę na finansowanie przez Spółkę nabycia do 6.000.000

Akcji Spółki poprzez :

- przystąpienie przez Spółkę jako dłużnik solidarny do Umowy Kredytu,

- ustanowienie przez Spółkę lub jej spółki zależne zabezpieczeń wierzytelności na rzecz Kredytodawców przewidzianych

Umową Kredytu, w tym w formie poręczeń, hipotek na nieruchomościach Spółki i zastawu na przedsiębiorstwie Spółki lub jej spółek zależnych.

28. Rozliczenia podatkowe

Rozliczenia podatkowe oraz inne obszary działalności podlegające regulacjom (na przykład sprawy celne czy dewizowe) mogą być przedmiotem kontroli organów administracyjnych, które uprawnione są do nakładania wysokich kar i sankcji. Brak odniesienia do utrwalonych regulacji prawnych w Polsce powoduje występowanie w obowiązujących przepisach niejasności i niespójności. Często występujące różnice w opiniach co do

interpretacji prawnej przepisów podatkowych zarówno wewnątrz organów państwowych, jak i pomiędzy organami państwowymi i przedsiębiorstwami, powodują powstawanie obszarów niepewności i konfliktów. Zjawiska te powodują, że ryzyko podatkowe w Polsce jest znacząco wyższe niż istniejące zwykle w krajach o bardziej rozwiniętym systemie podatkowym.

Rozliczenia podatkowe mogą być przedmiotem kontroli przez okres pięciu lat, począwszy od końca roku, w którym nastąpiła zapłata podatku. W wyniku przeprowadzanych kontroli dotychczasowe rozliczenia podatkowe Grupy mogą zostać powiększone o dodatkowe zobowiązania podatkowe.

Zdaniem Grupy na dzień 31 grudnia 2018 roku nie występują kwestie podatkowe, na które należałoby utworzyć rezerwy na rozpoznane i policzalne ryzyko podatkowe.

Na dzień sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego w spółkach Grupy Kapitałowej nie toczą się żadne postępowania dotyczące rozliczeń publicznoprawnych.

29. Informacje o podmiotach powiązanych

29.1. Jednostka dominująca całej Grupy

Jednostka bezpośrednio dominująca i ostatecznie kontrolująca Grupę to Tarczyński S.A.

W dniu 31 grudnia 2018 roku postanowieniem Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej, VI Wydział Gospodarczy nastąpiło połączenie Spółki Tarczyński Marketing Sp. z o.o. Ujeździec Wielki 45, 55-100 Trzebnica w trybie z art.492 par.1 pkt 1 KSH poprzez przeniesienie całego majątku Spółki : Tarczyński Marketing Sp. z o.o. na spółkę Tarczyński S.A., bez wydawania akcji Tarczyński S.A. jednemu wspólnikowi Tarczyński Marketing Sp. z o.o. z uwagi na fakt, że Tarczyński S.A. posiada 100 % udziałów w kapitale zakładowym Tarczyński Marketing Sp. z o.o. Rozliczenie i ujęcie w księgach rachunkowych dokonano metodą łączenia udziałów.

29.2. Podmioty o znaczącym wpływie na Grupę

Podmiotem dominującym całej Grupy Kapitałowej TARCZYŃSKI S.A. są Państwo Elżbieta i Jacek Tarczyńscy.

29.3. Jednostki współkontrolowane

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku Grupa nie posiada jednostek współkontrolowanych.

29.4. Wspólne przedsięwzięcie, w którym Spółka jest wspólnikiem

W latach sprawozdawczych 2018 oraz 2017 jednostka Dominująca, jak i jej Jednostki Zależne nie były zaangażowane w żadne wspólne przedsięwzięcia.

29.5. Pożyczki udzielone członkom Zarządu

W dniu 9 sierpnia 2017 roku Spółka udzieliła Prezesowi Zarządu pożyczkę w kwocie 600 tys. złotych z terminem spłaty przypadającym na 31 grudnia 2019 roku.

29.6. Inne transakcje z udziałem członków Zarządu

W latach 2017 – 2018 członkowie Zarządu nie świadczyli usług dla Grupy.

29.7. Wynagrodzenie kadry kierowniczej

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Jednostka dominująca		
Zarząd jednostki	2 257 410,41	2 377 947,69
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (płace i narzuty)	331 410,41	346 947,69
Świadczenia po okresie zatrudnienia	0,00	0,00
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	0,00	0,00
Inne - pełnienie funkcji	1 926 000,00	2 031 000,00
Rada Nadzorcza jednostki	510 375,12	461 805,08
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (płace i narzuty)	270 506,12	268 105,08

Świadczenia po okresie zatrudnienia	0,00	0,00
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	0,00	0,00
Inne - pełnienie funkcji	239 869,00	193 700,00
RAZEM	2 767 785,53	2 839 752,77
Jednostki zależne		
Zarząd jednostki	550 000,00	420 000,00
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (płace i narzuty)	0,00	0,00
Świadczenia po okresie zatrudnienia	0,00	0,00
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	0,00	0,00
Inne - pełnienie funkcji	550 000,00	420 000,00
Rada Nadzorcza jednostki	0,00	0,00
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (płace i narzuty)	0,00	0,00
Świadczenia po okresie zatrudnienia	0,00	0,00
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	0,00	0,00
Inne - pełnienie funkcji	0,00	0,00
RAZEM	550 000,00	420 000,00

29.8. Warunki transakcji z podmiotami powiązanymi

Transakcje z jednostkami powiązanymi są dokonywane w oparciu o ceny rynkowe dostarczanych towarów, produktów lub usług oparte o koszt ich wytworzenia.

Transakcje między Grupą a jej jednostkami zależnymi będącymi stronami powiązanymi Spółki zostały wyeliminowane w trakcie konsolidacji i nie wykazano ich w niniejszej notce. Szczegółowe informacje o transakcjach między Grupą a pozostałymi stronami powiązanymi przedstawiono poniżej.

29.9. Nierozliczone salda zobowiązań/należności wynikające z transakcji z podmiotami powiązanymi

W okresie obrachunkowym nie ujęto kosztów z tytułu należności wątpliwych i zagrożonych wynikających z transakcji ze stronami powiązanymi.

Kwoty nieregulowanych płatności nie są zabezpieczone i zostaną rozliczone w środkach pieniężnych. Ich saldo na koniec poszczególnych okresów zaprezentowano w poniższych tabelach.

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Powiązanie przez osobę lub bliskiego członka tej osoby		
Agro-Jet Sp. z o.o.	3 466,19	138 882,34
Tarella	96 300,64	73 323,57
RAZEM	99 766,83	212 205,91
Transakcje z osobami sprawującymi kontrolę lub współkontrolę		
Jacek Tarczyński	600 000,00	600 000,00
Elżbieta Tarczyńska	600 000,00	600 000,00
RAZEM	1 200 000,00	1 200 000,00

29.10. Transakcje z podmiotami powiązanymi

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Koszty		
Powiązanie przez osobę lub bliskiego członka tej osoby		
Agro-Jet Sp. z o.o.	1 470 699,51	1 140 505,71
Tarella	1 212 638,70	1 082 361,42
RAZEM	2 683 338,21	2 222 867,13
Transakcje z osobami sprawującymi kontrolę lub współkontrolę		
Jacek Tarczyński	0,00	0,00

Elzbieta Tarczyńska	283 226,32	276 658,32
RAZEM	283 226,32	276 658,32
Sprzedaż		
Powiązanie przez osobę lub bliskiego członka tej osoby		
Agro-Jet Sp. z o.o.	86 698,35	238 241,45
Tarella	480,00	480,00
RAZEM	87 178,35	238 721,45
Transakcje z osobami sprawującymi kontrolę lub współkontrolę		
Jacek Tarczyński	0,00	0,00
Elzbieta Tarczyńska	0,00	0,00
RAZEM	0,00	0,00

30. Instrumenty finansowe

30.1. Wartość bilansowa i wartość godziwa klas instrumentów finansowych

Kategorie i klasy aktywów finansowych	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	80 000,00	80 000,00
Udziały i akcje	80 000,00	80 000,00
Aktywa finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	95 699 550,01	87 107 659,70
Należności z tytułu dostaw i usług	94 460 325,35	85 807 659,70
Pożyczki	1 239 224,66	1 300 000,00
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	4 750,00	0,00
Forwardy	4 750,00	
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	30 915 692,35	16 274 935,62
Razem aktywa finansowe	126 699 992,36	103 462 595,32

Kategorie i klasy zobowiązań finansowych	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	0,00	60 650,00
Zobowiązania finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	292 510 488,85	228 907 961,76
Kredyty i pożyczki	181 035 419,49	127 925 999,87
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	111 475 069,36	100 981 961,89
Zobowiązania z tytułu gwarancji, faktoringu i wyłączone z zakresu MSSF 9	63 652 228,35	64 871 709,67
Zobowiązania z tytułu leasingu	41 254 980,04	44 746 824,92
Zobowiązania z tytułu faktoringu	22 397 248,31	20 124 884,75
Instrumenty pochodne zabezpieczające	2 474 354,86	0,00
Razem zobowiązania finansowe	358 637 072,06	293 840 321,43

Wartość godziwa instrumentów finansowych, jakie Grupa Kapitałowa posiadała na dzień 31 grudnia 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku, nie odbiegała istotnie od wartości prezentowanej w sprawozdaniach finansowych za poszczególne lata z następujących powodów:

- w odniesieniu do instrumentów krótkoterminowych ewentualny efekt dyskonta nie jest istotny;
- instrumenty te dotyczą transakcji zawieranych na warunkach rynkowych;
- w odniesieniu do udziałów i akcji niebędących przedmiotem obrotu na aktywnych rynkach, ich wartość bilansowa została ustalona z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości tam, gdzie było to konieczne i stanowi przybliżenie wartości godziwej.

Wartość godziwa kredytów, pożyczek i zobowiązań z tytułu leasingu finansowego równa jest wartości przyszłych przepływów zdyskontowanych bieżącą rynkową stopą procentową.

30.2. Analiza poziomów wartości godziwej

Poniższe tabele przedstawiają analizę zobowiązań finansowych Spółki, które po początkowym ujęciu wyceniane są w wartości godziwej, pogrupowanych w Poziomy 1-3 w zależności od stopnia obserwowalności danych źródłowych wykorzystywanych do wyceny wartości godziwej.

Rok zakończony 31 grudnia 2018 roku

	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	RAZEM
Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej poprzez wynik finansowy	0,00	0,00	0,00	0,00
instrumenty pochodne	0,00	0,00	0,00	0,00
Zabezpieczające instrumenty pochodne	0,00	(2 474 354,86)	0,00	(2 474 354,86)
RAZEM	0,00	(2 474 354,86)	0,00	(2 474 354,86)

Rok zakończony 31 grudnia 2017 roku

	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	RAZEM
Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej poprzez wynik finansowy	0,00	(60 650,00)	0,00	(60 650,00)
instrumenty pochodne	0,00	(60 650,00)	0,00	(60 650,00)
Zabezpieczające instrumenty pochodne	0,00	0,00	0,00	0,00
RAZEM	0,00	(60 650,00)	0,00	(60 650,00)

W latach zakończonych 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku nie wystąpiły przesunięcia pomiędzy Poziomem 1 i Poziomem 2 hierarchii pomiaru wartości godziwej oraz nie nastąpiły przesunięcia z/do Poziomu 3.

30.3. Charakterystyka instrumentów pochodnych

Na dzień 31 grudnia 2018 i 2017 roku większość portfela instrumentów pochodnych Grupy stanowiły instrumenty finansowe, dla których nie istnieje aktywny rynek tj. transakcje swap zabezpieczające ryzyko stopy procentowej oraz ryzyko walutowe. W celu wyceny tych instrumentów Grupa stosuje standardowe techniki wyceny, w których podstawą do kalkulacji czynników dyskontowych są obowiązujące na dzień wyceny rynkowe krzywe zerokuponowe. Wartość godziwa jest obliczana na podstawie bieżącej wartości netto przyszłych przepływów pieniężnych związanych z tymi instrumentami finansowymi, kwotowanych rynkowych terminowych stóp procentowych, kwotowanych rynkowych terminowych kursów wymiany walut lub jeżeli kwotowane rynkowe terminowe kursy wymiany walut nie są dostępne, na podstawie kursów terminowych obliczanych w oparciu o bieżące kursy walutowe z wykorzystaniem metody parytetu stóp procentowych.

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Instrumenty pochodne zabezpieczające przepływy pieniężne	(2 474 354,86)	0,00
Transakcja typu IRS	(2 474 354,86)	0,00
Instrumenty przeznaczone do obrotu	4 750,00	(60 650,00)
Transakcja typu Forward 2018	4 750,00	(60 650,00)
Razem instrumenty pochodne	(2 469 604,86)	(60 650,00)

W roku 2018 nie było konieczności ujmowania w rachunku zysków i strat kwot z tytułu nieefektywności zabezpieczeń.

Wszystkie podmioty, z którymi Grupa zawiera transakcje pochodne, działają w sektorze finansowym. Są to polskie banki posiadające wysoki rating finansowy, a także dysponujące odpowiednią wysokością kapitału własnego oraz silną i ustabilizowaną pozycją rynkową.

Grupa zabezpiecza za pomocą pochodnych instrumentów finansowych głównie ryzyko walutowe związane z zakupami surowców w walutach obcych oraz ryzyko zmiany stóp procentowych związane z posiadaniem zadłużeniem z tytułu kredytów oraz umów leasingu finansowego.

Ryzyko kursu walutowego związane z zakupami surowców w EUR zabezpieczane jest walutowymi kontraktami terminowymi (forward).

30.4. Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa zawiera liczne transakcje terminowe w celu zabezpieczania się przed ryzykiem walutowym oraz ryzykiem stopy procentowej. Instrumenty pochodne używane przez Grupę to swapy procentowe oraz walutowe kontrakty forward.

Pewne instrumenty pochodne używane przez Grupę są klasyfikowane jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych. Grupa stosuje zasady rachunkowości zabezpieczeń zgodnie z MSR 39. Zabezpieczenie przepływów pieniężnych pozwala wyeliminować zmienność w przyszłych przepływach pieniężnych wynikającą z danego ryzyka, która mogłaby wpływać na rachunek zysków i strat.

Zgodnie z polityką Grupy, instrumenty pochodne używane są wyłącznie jako narzędzie do zabezpieczania przed ryzykiem finansowym i nie są wykorzystywane do celów spekulacyjnych. Niemniej jednak niektóre transakcje terminowe zawarte przez Grupę są klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu, ponieważ nie spełniają wszystkich wymagań rachunkowości zabezpieczeń zgodnie z MSR 39 i zasady rachunkowości zabezpieczeń nie są stosowane w ich przypadku. Instrumenty pochodne klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu są traktowane przez Grupę jako zabezpieczenie operacyjne, ponieważ ekonomicznie zabezpieczają Grupę przed ryzykiem walutowym.

Szczegółowe informacje o instrumentach pochodnych wykorzystywanych przez Grupę, wraz z opisem powiązań zabezpieczających, znajdują się w Nocie 31.

30.5. Pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w podziale na kategorie instrumentów finansowych.

Rok zakończony 31 grudnia 2018 roku

	Pożyczki i należności	Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	Zobowiązania finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	Zobowiązania z tytułu gwarancji, leasingu, faktoringu i wyłączone z zakresu MSSF 9	Instrumenty pochodne zabezpieczające	Razem
Przychody/koszty z tytułu odsetek	553 708,96	104 681,64	(4 268 804,34)		(5 379 857,39)	(2 124 858,91)	(575 461,46)	(11 690 591,50)
Różnice kursowe zrealizowane		0,00	(101 741,51)					(101 741,51)
Różnice kursowe niezrealizowane	9 581,90	3 539,61	(240 167,56)					(227 046,05)
Odpisy aktualizujące	(202 894,82)							(202 894,82)
Utworzenie odpisów aktualizujących								0,00
Zysk/strata ze zbycia inwestycji								0,00
Wycena do wartości godziwej				(157 830,00)				(157 830,00)
Zysk/strata netto	360 396,04	108 221,25	(4 610 713,41)	(157 830,00)	(5 379 857,39)	(2 124 858,91)	(575 461,46)	(12 380 103,88)

Rok zakończony 31 grudnia 2017 roku

	Pożyczki i należności	Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	Zobowiązania finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	Zobowiązania z tytułu gwarancji, leasingu, faktoringu i wyłączone z zakresu MSR 39	Instrumenty pochodne zabezpieczające	Razem
Przychody/koszty z tytułu odsetek	421 340,04	36 220,49	(25 049,85)		(3 853 926,61)	(2 378 843,58)	(707 124,51)	(6 928 724,06)
Różnice kursowe zrealizowane		49 413,46	(225 642,98)					(176 229,52)
Różnice kursowe niezrealizowane	(176 154,73)	(41 787,89)	251 846,19					33 903,57
Odpisy aktualizujące	(277 621,24)							(277 621,24)
Utworzenie odpisów aktualizujących								0,00
Zysk/strata ze zbycia inwestycji								0,00
Wycena do wartości godziwej				(279 665,00)				(279 665,00)
Zysk/strata netto	(32 435,93)	43 846,06	1 153,36	(279 665,00)	(3 853 926,61)	(2 378 843,58)	(707 124,51)	(7 628 336,25)

30.6. Opis istotnych pozycji w ramach poszczególnych kategorii instrumentów finansowych

30.6.1 Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

30.6.1.1 Kredyty i pożyczki

Zaciągnięte kredyty i pożyczki według stanu na 31 grudnia 2018 roku

Lp.	Rodzaj kredytu/pożyczki	Nazwa banku/pożyczkodawcy	Kwota umowna	Wartość zobowiązania na dzień 31.12.2018 roku	Część krótkoterminowa	Część długoterminowa	Termin wygaśnięcia umowy	Warunki oprocentowania na dzień bilansowy	Zabezpieczenie spłaty
1.	Kredyt inwestycyjny	PKO BP SA	25 000 000	25 000 000	2 957 760	22 042 240	2024-12-11	zmienna	Hipoteka na nieruchomościach, zastaw rejestrowy, zastaw finansowy, weksel
2.	Kredyt -refinansowanie	PKO BP SA	50 000 000	44 939 759	5 060 241	39 879 518	2024-12-11	zmienna	Hipoteka na nieruchomościach, zastaw rejestrowy, zastaw finansowy, weksel
3.	Kredyt obrotowy	PKO BP SA	35 000 000	25 026 742	0	25 026 742	2020-12-11	zmienna	Hipoteka na nieruchomościach, zastaw rejestrowy, zastaw finansowy, weksel
4.	Kredyt inwestycyjny	Santander Bank Polska S.A.	25 000 000	25 000 000	2 957 760	22 042 240	2024-12-11	zmienna	Hipoteka na nieruchomościach, zastaw rejestrowy, zastaw finansowy, weksel
5.	Kredyt -refinansowanie	Santander Bank Polska S.A.	50 000 000	44 939 759	5 060 241	39 879 518	2024-12-11	zmienna	Hipoteka na nieruchomościach, zastaw rejestrowy, zastaw finansowy, weksel
6.	Kredyt obrotowy	Santander Bank Polska S.A.	15 000 000	5 245 545	0	5 245 545	2020-12-11	zmienna	Hipoteka na nieruchomościach, zastaw rejestrowy, zastaw finansowy, weksel
7.	Kredyt inwestycyjny	PKO BP SA	15 250 000	1 158 280	0	1 158 280	2023-06-26	zmienna	Hipoteka na nieruchomościach, zastaw rejestrowy, zastaw finansowy, weksel

8.	Kredyt inwestycyjny	Santander Bank Polska S.A.	15 250 000	1 158 280	0	1 158 280	2023-06-26	zmienna	Hipoteka na nieruchomościach, zastaw rejestrowy, zastaw finansowy, weksel
9.	Pożyczka	Santander Leasing S.A.	239 122	150 665	42 114	108 551	2021-12-20	zmienna	weksel własny in blanco
10.	Pożyczka	Santander Leasing S.A.	434 794	279 890	76 576	203 314	2021-12-21	zmienna	weksel własny in blanco
11.	Pożyczka	Santander Leasing S.A.	418 158	263 727	85 176	178 551	2021-11-22	zmienna	weksel własny in blanco
12.	Pożyczka	mLeasing Sp.z o.o.	14 782 454	6 493 227	0	6 493 227	2026-09-15	zmienna	weksel własny in blanco
13.	Pożyczka	mLeasing Sp.z o.o.	2 128 957	2 128 957	232 863	1 896 094	2026-11-30	zmienna	weksel własny in blanco
Razem				181 784 830	16 472 731	165 312 099			
11.	Prowizja rozliczana efektywną stopą procentową			-749 411	-264 034	-485 377			
Razem wartość bilansowa kredytów				181 035 419	16 208 698	164 826 722			

Zaciągnięte kredyty i pożyczki według stanu na 31 grudnia 2017 roku

Lp.	Rodzaj kredytu/pożyczki	Nazwa banku/pożyczkodawcy	Kwota umowna	Wartość zobowiązania na dzień 31.12.2017 roku	Część krótkoterminowa	Część długoterminowa	Termin wygaśnięcia umowy	Warunki oprocentowania na dzień bilansowy	Zabezpieczenie spłaty
1.	Kredyt inwestycyjny	PKO BP SA	25 000 000	7 888 619	0	7 888 619	2024-12-11	WIBOR 1M + marża	hipoteka na nieruchomości zastaw rejestrowy zastaw finansowy , weksel
2.	Kredyt -refinansowanie	PKO BP SA	50 000 000	50 000 000	5 060 241	44 939 759	2024-12-11	WIBOR 1M + marża	hipoteka na nieruchomości zastaw rejestrowy zastaw finansowy , weksel
3.	Kredyt obrotowy	PKO BP SA	35 000 000	10 545 182	0	10 545 182	2020-12-11	WIBOR 1M + marża	hipoteka na nieruchomości zastaw rejestrowy zastaw finansowy , weksel
4.	Kredyt inwestycyjny	Bank Zachodni WBK SA	25 000 000	7 888 619	0	7 888 619	2024-12-11	WIBOR 1M + marża	hipoteka na nieruchomości zastaw rejestrowy zastaw finansowy , weksel
5.	Kredyt -refinansowanie	Bank Zachodni WBK SA	50 000 000	50 000 000	5 060 241	44 939 759	2024-12-11	WIBOR 1M + marża	hipoteka na nieruchomości zastaw rejestrowy zastaw finansowy , weksel
6.	Kredyt obrotowy	Bank Zachodni WBK SA	15 000 000	0	0	0	2020-12-11	WIBOR 1M + marża	hipoteka na nieruchomości zastaw rejestrowy zastaw finansowy , weksel
7.	Pożyczka	BZ WBK Leasing	239 122	200 970	42 114	158 856	2021-12-20	WIBOR 1M + marża	weksel własny in blanco
8.	Pożyczka	BZ WBK Leasing	434 794	365 423	76 576	288 847	2021-12-21	WIBOR 1M + marża	weksel własny in blanco
9.	Pożyczka	BZ WBK Leasing	418 158	342 761	85 176	257 585	2021-11-22	WIBOR 1M + marża	weksel własny in blanco
	Razem			127 231 574	10 324 348	116 907 225			
11.	Prowizja rozliczana efektywną stopą procentową			694 426	129 486	564 940			
	Razem wartość bilansowa kredytów			127 926 000	10 453 834	117 472 166			

30.6.2 Naruszenie postanowień umowy kredytowej

W okresie od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2018 r. nie wystąpiły.

30.6.3 Zabezpieczenie spłaty zobowiązań

W celu zabezpieczenia spłaty zobowiązań Grupa stosuje wiele form zabezpieczeń. Do najpowszechniejszych należą hipoteki, zastawy rejestrowe, przewłaszczenia na innych rzeczowych aktywach trwałych, ale również na należnościach.

Wartość bilansową składników majątku stanowiących zabezpieczenie spłaty zobowiązań na poszczególne dni bilansowe przedstawia poniższa tabela.

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Nieruchomości	121 185 942,81	133 401 285,25
Urządzenia techniczne i maszyny, pozostałe środki trwałe	78 761 637,46	75 450 643,93
Zapasy	47 178 081,01	42 185 860,46
Należności z tytułu dostaw i usług	94 460 325,35	85 807 659,70
RAZEM wartość aktywów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań	341 585 986,63	336 845 449,34

31. Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym

Spółki z Grupy Kapitałowej świadomie i w sposób odpowiedzialny zarządzają ryzykiem finansowym w oparciu o opracowane i przyjęte do stosowania polityki zarządzania ryzykiem finansowym. Całościowe i spójne z procesami biznesowymi zarządzanie ryzykiem pozwala na identyfikowanie i zarządzanie zależnościami pomiędzy ponoszonym ryzykiem a poziomem możliwego do osiągnięcia dochodu. Intencją zarządzających ryzykiem w spółkach Grupy nie jest całkowita eliminacja zagrożeń wynikających ze zmian zidentyfikowanych i monitorowanych czynników ryzyka, lecz to, by zagrożenia te nie przekraczały ustalonych i zatwierdzonych wcześniej bezpiecznych poziomów.

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem finansowym jest takie nim zarządzanie, aby maksymalnie ograniczyć wrażliwość przepływów finansowych Grupy na zmieniające się czynniki ryzyka finansowego oraz minimalizacja kosztów finansowych i kosztów zabezpieczenia w ramach przeprowadzanych transakcji z wykorzystaniem instrumentów pochodnych.

Poza instrumentami pochodnymi, do głównych instrumentów finansowych, z których korzysta Grupa, należą kredyty bankowe i faktoring, umowy leasingu finansowego i umowy dzierżawy z opcją zakupu, środki pieniężne i lokaty. Głównym celem wykorzystania tych instrumentów finansowych jest pozyskanie środków finansowych na działalność jednostek z Grupy Kapitałowej. Grupa, ze względu na charakter swoich procesów biznesowych, posiada i wykorzystuje również inne instrumenty finansowe, takie jak należności i zobowiązania z tytułu dostaw i usług, które powstają bezpośrednio w toku prowadzonej przez nią działalności.

Grupa zawiera również transakcje z udziałem instrumentów pochodnych, przede wszystkim kontrakty na walutowe kontrakty terminowe typu forward. Celem tych transakcji jest ciągłe zarządzanie ryzykiem stopy procentowej oraz ryzykiem walutowym powstającym w toku działalności Grupy oraz wynikającym z używanych przez nią źródeł finansowania.

Zasadą stosowaną przez spółki z Grupy obecnie i przez cały okres objęty niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym jest nieprowadzenie obrotu instrumentami finansowymi.

Przyjęto, iż zarządzanie ryzykiem jest odpowiedzialnością każdego pracownika. Zarządy weryfikują, uzgadniają i zatwierdzają zasady zarządzania każdym z tych rodzajów ryzyka, pracownicy znają ryzyka występujące w ich obszarach działalności i czują się odpowiedzialni za zarządzanie ryzykiem. Spółki z Grupy monitorują również ryzyko cen rynkowych dotyczące wszystkich posiadanych przez nią instrumentów finansowych.

31.1. Ryzyko stopy procentowej

Grupa narażona jest na ryzyko zmian stóp procentowych w związku z pozyskiwaniem kapitałów oprocentowanych zmienną stopą procentową. Spółki Grupy są również narażone na materializację ryzyka związanego z utraconymi korzyściami w związku ze spadkiem stóp procentowych, w przypadku zadłużenia o stałym oprocentowaniu.

W poniższych tabelach przedstawione zostały wartości bilansowe instrumentów finansowych Grupy narażonych na ryzyko stopy procentowej, w podziale na poszczególne kategorie wiekowe.

Oprocentowanie stałe

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Pożyczki udzielone	1 239 224,66	1 300 000,00
RAZEM	1 239 224,66	1 300 000,00

Oprocentowanie zmienne

Rok zakończony 31 grudnia 2018 roku						
Instrumenty finansowe	< 1 rok	1-2 lata	2-3 lata	3-5 lat	>5lat	Ogółem
Zobowiązania finansowe						
Kredyty i pożyczki udzielone na warunkach rynkowych	16 472 731,38	32 072 003,40	34 878 979,98	48 108 006,00	19 980 822,59	151 512 543,35
Kredyty w rachunku bieżącym udzielone na warunkach rynkowych	0,00	30 272 286,77	0,00	0,00	0,00	30 272 286,77
RAZEM	16 472 731,38	62 344 290,17	34 878 979,98	48 108 006,00	19 980 822,59	181 784 830,12

Rok zakończony 31 grudnia 2017 roku						
Instrumenty finansowe	< 1 rok	1-2 lata	2-3 lata	3-5 lat	>5lat	Ogółem
Zobowiązania finansowe						
Kredyty i pożyczki udzielone na warunkach rynkowych	203 866,32	26 694 007,33	10 120 482,00	20 240 964,00	59 518 072,00	116 777 391,65
Kredyty w rachunku bieżącym udzielone na warunkach rynkowych	0,00	10 454 182,03	0,00	0,00	0,00	10 454 182,03
RAZEM	203 866,32	37 148 189,36	10 120 482,00	20 240 964,00	59 518 072,00	127 231 573,68

Oprocentowanie instrumentów finansowych o zmiennym oprocentowaniu jest aktualizowane w okresach poniżej jednego roku. Pozostałe instrumenty finansowe Grupy, które nie zostały ujęte w powyższych tabelach, nie są oprocentowane i w związku z tym nie podlegają ryzyku stopy procentowej. Dla istotnych instrumentów finansowych o zmiennym oprocentowaniu w celu zabezpieczenia ryzyka zmiany stóp procentowych Spółka zawarła w 2018 roku umowy zamiany stopy zmiennej na stałą (umowy IRS).

31.2 Ryzyko walutowe

Spółki z Grupy Kapitałowej narażone są na zmiany kursów walutowych EUR/PLN i GBP/PLN, przede wszystkim w związku z transakcjami związanymi z zakupem surowców od podmiotów zagranicznych. Polityka zabezpieczenia Spółki przed ryzykiem walutowym, minimalizująca wpływ wahań kursów walutowych, jest ustalana okresowo. Akceptowalny poziom ekspozycji walutowej jest wynikiem analizy ryzyka dla otwartej pozycji w danej walucie przy uwzględnieniu oczekiwań rynków finansowych co do kształtowania się kursów walutowych w określonej perspektywie czasu.

W ramach obowiązującej polityki zabezpieczeń, Spółka zabezpiecza ryzyko walutowe wykorzystując walutowe kontrakty forward, które pozwalają zamienić kwotę kapitału denominowanego w walucie obcej na kwotę wyrażoną w złotych. W efekcie zastosowania kontraktów forward, zmienność kursów walutowych ma ograniczony wpływ na zyski/straty okresu.

Poniższe tabele prezentują ekspozycję Grupy na ryzyko walutowe w podziale na poszczególne klasy instrumentów finansowych w latach 2018–2017.

Rok zakończony 31 grudnia 2018 roku

	Łącznie wartość bilansowa w PLN	EUR		GBP		USD	
		w walucie	w PLN	w walucie	w PLN	w walucie	w PLN
Aktywa finansowe							
Należności z tytułu dostaw i usług	94 460 325,35	4 044 786,37	17 383 082,02	29 240,55	139 965,07	0,00	0,00
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	30 915 692,35	1 067 518,55	4 590 329,77			0,00	0,00
Razem	125 376 017,70	5 112 304,92	21 973 411,79	29 240,55	139 965,07	0,00	0,00
Zobowiązania finansowe							
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	(111 475 069,36)	(6 746 297,84)	(28 769 464,89)	0,00	0,00	0,00	0,00
Razem	(111 475 069,36)	(6 746 297,84)	(28 769 464,89)	0,00	0,00	0,00	0,00
Pozycja walutowa netto	13 900 948,34	(1 633 992,92)	(6 796 053,10)	29 240,55	139 965,07	0,00	0,00

Rok zakończony 31 grudnia 2017 roku

	Łącznie wartość bilansowa w PLN		EUR		GBP		USD	
			w walucie	w PLN	w walucie	w PLN	w walucie	w PLN
Aktywa finansowe								
Należności z tytułu dostaw i usług	85 807 659,70	3 067 621,98	12 794 744,52	29 851,63	140 305,65	0,00	0,00	
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	16 274 935,62	528 642,71	2 204 915,88			0,00	0,00	
Razem	102 082 595,32	3 596 264,69	14 999 660,40	29 851,63	140 305,65	0,00	0,00	
Zobowiązania finansowe								
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	(100 981 961,89)	(8 781 953,07)	(36 628 648,06)	(1 816,68)	(9 345,00)	(1 045,50)	(3 639,70)	
Razem	(100 981 961,89)	(8 781 953,07)	(36 628 648,06)	(1 816,68)	(9 345,00)	(1 045,50)	(3 639,70)	
Pozycja walutowa netto	1 100 633,43	(5 185 688,38)	(21 628 987,66)	28 034,95	130 960,65	(1 045,50)	(3 639,70)	

31.3. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe jest związane z potencjalnym zdarzeniem kredytowym, które może zmaterializować się w postaci następujących czynników: niewypłacalności kontrahenta, częściowej spłaty należności, istotnego opóźnienia w spłacie należności lub innego nieprzewidzianego odstępstwa od warunków kontraktowych.

Spółki Grupy zawierają transakcje wyłącznie z wiarygodnymi podmiotami o dobrej zdolności kredytowej.

Wszyscy klienci, którzy pragną korzystać z kredytów kupieckich, poddawani są procedurom weryfikacji. Ponadto, dzięki bieżącemu monitorowaniu stanów należności, narażenie Grupy na ryzyko nieściągalności należności jest nieznaczne.

W Grupie nie występują istotne koncentracje ryzyka kredytowego związane z działalnością podstawową.

W odniesieniu do aktywów finansowych ryzyko kredytowe Grupy powstaje w wyniku niemożności dokonania zapłaty przez drugą stronę umowy, a maksymalna ekspozycja na to ryzyko równa jest wartości bilansowej tych instrumentów.

31.3.1. Należności z tytułu dostaw i usług

Należności z tytułu dostaw i usług dotyczą głównie należności z tytułu sprzedaży wyrobów gotowych oraz towarów. Dzięki bieżącej kontroli należności handlowych nie istnieje dodatkowe ryzyko kredytowe, ponad poziom określony odpisem aktualizującym.

Grupa zarządza ryzykiem kredytowym wobec kontrahentów głównie poprzez stosowanie następujących mechanizmów oraz technik:

- ocenę standingu finansowego kontrahentów wraz z nadawaniem limitów kredytowych;
- wymaganie określonych zabezpieczeń kredytowych od klientów o słabym standingu finansowym;
- standaryzację zapisów umownych z zakresu ryzyka kredytowego i standaryzacja zabezpieczeń kredytowych;
- system bieżącego monitoringu płatności i system wczesnej windykacji;
- systematyczny pomiar ryzyka kredytowego wynikający z prowadzonej działalności handlowej;
- bieżące monitorowanie kondycji finansowej kontrahenta, współpraca z wywiadowcami gospodarczymi i firmami windykacyjnymi.

31.3.2. Lokaty, depozyty, środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Zarządzanie ryzykiem kredytowym związanym ze środkami pieniężnymi Grupa realizuje poprzez dywersyfikację banków, w których lokowane są nadwyżki środków pieniężnych. Wszystkie podmioty, z którymi Grupa zawiera transakcje depozytowe, działają w sektorze finansowym. Są to wyłącznie banki zarejestrowane w Polsce i w Niemczech, bądź działające w Polsce w formie oddziałów banków zagranicznych, posiadających rating na wysokim poziomie, a także dysponujące odpowiednim kapitałem własnym oraz silną i ustabilizowaną pozycją rynkową.

31.3.3. Odpisy aktualizujące i wiekowanie należności z tytułu dostaw i usług

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku odpisem aktualizującym objęte były należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności. Zmiana stanu odpisów aktualizujących w poszczególnych latach została zaprezentowana w poniższej tabeli.

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Odpis aktualizujący na dzień 1 stycznia	(3 286 516,06)	(3 098 338,69)
Utworzenie odpisów aktualizacyjnych w ciężar kosztów operacyjnych	(202 894,82)	(277 621,24)
Rozwiązanie w uznanie pozostałych przychodów operacyjnych	155 285,55	89 443,87
Wykorzystanie odpisów aktualizujących		
Odpis aktualizujący na dzień 31 grudnia	(3 334 125,33)	(3 286 516,06)
Wartość pozycji przed uwzględnieniem odpisu aktualizującego	97 794 450,68	89 094 175,76
Wartość pozycji netto (wartość bilansowa)	94 460 325,35	85 807 659,70

Ustalając utratę wartości aktywów, Grupa wzięła pod uwagę czynniki, które zostały opisane w nocie 9 niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Grupa nie posiada istotnych pozycji, które na dzień bilansowy byłyby nieściągalne, lecz nieobjęte odpisem aktualizującym. Poniżej przedstawiono analizę wiekową należności z tytułu dostaw i usług, uwzględniającą odpisy z tytułu utraty wartości.

Wiekowanie należności z tytułu dostaw i usług według stanu na 31 grudnia 2018 roku przedstawiono poniżej.

	Nie		Przeterminowane		
	przeterminowane	< 90 dni	90-180 dni	180-360 dni	>360 dni
Przed uwzględnieniem odpisu aktualizującego	69 145 447,88	22 974 342,41	2 925 358,33	159 940,82	2 589 361,24
Odpisy aktualizujące	0,00	0,00	(1 044 899,36)	(79 970,43)	(2 209 255,54)
Po uwzględnieniu odpisu aktualizującego	69 145 447,88	22 974 342,41	1 880 458,97	79 970,39	380 105,70

Wiekowanie należności z tytułu dostaw i usług według stanu na 31 grudnia 2017 roku przedstawiono poniżej.

	Nie		Przeterminowane		
	przeterminowane	< 90 dni	90-180 dni	180-360 dni	>360 dni
Przed uwzględnieniem odpisu aktualizującego	67 721 771,49	17 220 597,88	302 689,96	143 932,27	3 705 184,16
Odpisy aktualizujące	0,00	0,00	0,00	(71 966,17)	(3 214 549,89)
Po uwzględnieniu odpisu aktualizującego	67 721 771,49	17 220 597,88	302 689,96	71 966,10	490 634,27

31.4. Ryzyko związane z płynnością

Polityka zarządzania ryzykiem utraty płynności finansowej w Grupie, polega na zapewnieniu środków finansowych niezbędnych do wywiązywania się Spółki ze zobowiązań finansowych i inwestycyjnych przy wykorzystaniu najbardziej atrakcyjnych źródeł finansowania. Zarządzanie płynnością Spółki koncentruje się na szczegółowej analizie, planowaniu i podjęciu odpowiednich działań w obszarach: inwestycji w aktywa trwałe, kapitału pracującego, zadłużenia finansowego netto.

Grupa utrzymuje równowagę pomiędzy ciągłością a elastycznością finansowania, poprzez korzystanie z rozmaitych źródeł finansowania, takich jak kredyty w rachunku bieżącym, kredyty bankowe, umowy leasingu finansowego oraz umowy dzierżawy z opcją zakupu. Takie wykorzystanie źródeł finansowania pozwala na zarządzanie ryzykiem płynności i skutecznie minimalizuje jego negatywne skutki materializacji.

Poniżej przedstawiono analizę wymagalności i zapadalności instrumentów finansowych Grupy na dzień 31 grudnia 2018 i 31 grudnia 2017.

Instrumenty finansowe według stanu na 31 grudnia 2018 roku

	Razem	<6 miesięcy	6-12 miesięcy	1-2 lata	2-5 lat	>5 lat
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	30 915 692,35	30 915 692,35	0,00	0,00	0,00	0,00
Należności z tytułu dostaw i usług- wartość netto	94 460 325,35	94 460 325,35	0,00	0,00	0,00	0,00
Udzielone pożyczki	1 239 224,66	0,00	1 239 224,66	0,00	0,00	0,00
Kredytyt bankowe *	151 512 543,35	8 236 365,69	8 236 365,69	32 072 003,40	82 986 985,98	19 980 822,59
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	41 254 980,04	7 029 883,47	7 029 883,47	13 597 606,55	13 597 606,55	0,00
Kredyty bankowe w rachunku bieżącym*	30 272 286,77	0,00	0,00	30 272 286,77	0,00	0,00
Zobowiązania z tytułu dostaw robót i usług	111 475 069,36	111 475 069,36	0,00	0,00	0,00	0,00
Razem instrumenty finansowe	461 130 121,88	252 117 336,22	16 505 473,82	75 941 896,72	96 584 592,53	19 980 822,59
Instrumenty pochodne przeznaczone do obrotu	4 750,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zabezpieczające instrumenty pochodne	2 474 354,86	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Razem instrumenty pochodne	2 479 104,86	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

* wartość kredytów bankowych wykazana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej pomniejszona jest o koszty prowizji i odsetek

Instrumenty finansowe według stanu na 31 grudnia 2017 roku

	Razem	<6 miesięcy	6-12 miesięcy	1-2 lata	2-5 lat	>5 lat
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	16 274 935,62	16 274 935,62	0,00	0,00	0,00	0,00
Należności z tytułu dostaw i usług- wartość netto	85 807 659,70	85 807 659,70	0,00	0,00	0,00	0,00
Udzielone pożyczki	1 300 000,00	1 300 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kredytyt bankowe *	116 777 391,65	5 162 174,16	5 162 174,16	26 694 007,33	30 361 446,00	49 397 590,00
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	44 746 824,92	7 815 106,64	7 815 106,64	14 558 305,82	14 558 305,82	0,00
Kredyty bankowe w rachunku bieżącym*	10 454 182,03	0,00	0,00	10 454 182,03	0,00	0,00
Zobowiązania z tytułu dostaw robót i usług	100 981 961,89	100 981 961,89	0,00	0,00	0,00	0,00
Razem instrumenty finansowe	376 342 955,81	217 341 838,01	12 977 280,80	51 706 495,18	44 919 751,82	49 397 590,00
Instrumenty pochodne przeznaczone do obrotu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zabezpieczające instrumenty pochodne	(60 650,00)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Razem instrumenty pochodne	(60 650,00)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

* wartość kredytów bankowych wykazana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej pomniejszona jest o koszty prowizji i odsetek

31.5. Ryzyko rynkowe – analiza wrażliwości

Grupa identyfikuje następujące główne rodzaje ryzyka rynkowego, na które jest narażona:

- ryzyko stopy procentowej,
- ryzyko walutowe.

Obecnie Grupa Kapitałowa narażona jest głównie na działanie czynników ryzyka zmian kursu walutowego EUR/PLN. Ponadto Grupa narażona jest na zmiany referencyjnych stóp procentowych dla waluty PLN.

Na potrzeby analizy wrażliwości na zmiany czynników ryzyka rynkowego Grupa Kapitałowa wykorzystuje metodę analizy scenariuszowej. Grupa wykorzystuje scenariusze eksperckie odzwierciedlające subiektywną ocenę Grupy odnośnie kształtowania się pojedynczych czynników ryzyka rynkowego w przyszłości.

Prezentowane w niniejszym punkcie analizy scenariuszowe mają na celu analizę wpływu zmian czynników ryzyka rynkowego na wyniki finansowe Grupy. Przedmiotem analizy zostały objęte wyłącznie te pozycje, które spełniają definicję instrumentów finansowych zgodnie z MSSF.

Potencjalne możliwe zmiany kursów walutowych są określone w horyzoncie do daty następnego sprawozdania finansowego i zostały obliczone na podstawie zmiany kursów o +/- 5%.

W analizie wrażliwości na ryzyko stopy procentowej Grupa stosuje równoległe przesunięcie krzywej stóp procentowych o potencjalną możliwą zmianę referencyjnych stóp procentowych w horyzoncie do daty następnego sprawozdania finansowego. Dla celów analizy wrażliwości na ryzyko zmian stóp procentowych wykorzystano średnie poziomy referencyjnych stóp procentowych w danym roku. Skala potencjalnych zmian stóp procentowych została określona na poziomie +/- 0,5 pp.

W przypadku analizy wrażliwości na zmiany stóp procentowych efekt zmian czynników ryzyka został odniesiony do wartości przychodów/kosztów odsetkowych dla instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz do wartości godziwej na datę bilansową instrumentów finansowych o zmiennym oprocentowaniu wycenianych do wartości godziwej.

Poniżej przedstawiono analizę wrażliwości dla każdego rodzaju ryzyka rynkowego, na które Grupa jest narażona na dzień bilansowy, pokazując, jaki wpływ na wynik finansowy brutto miałyby potencjalnie możliwe zmiany poszczególnych czynników ryzyka według klas aktywów i zobowiązań finansowych.

31.5.1. Analiza wrażliwości na ryzyko walutowe

Do pomiaru ryzyka walutowego Grupa wykorzystuje analizę wrażliwości. W tabeli poniżej zaprezentowane zostały główne ekspozycje walutowe Grupy oraz potencjalne zyski/straty kursowe na tych ekspozycjach będące wynikiem hipotetycznej pięcioprocentowej aprecjacji/deprecjacji złotego względem innych walut, przy założeniu niezmienności innych czynników ryzyka. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych zostały wyłączone z analizy.

Rok zakończony 31 grudnia 2018 roku

Klasy instrumentów finansowych	Wartość bilansowa w PLN	Wartość narażona na ryzyko	kurs EUR/PLN +5%		kurs EUR/PLN -5%	
			Wynik finansowy	Kapitały	Wynik finansowy	Kapitały
Należności z tytułu dostaw i usług	94 460 325,35	17 523 047,09	876 152,35	0,00	(876 152,35)	0,00
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	(111 475 069,36)	(28 769 464,89)	(1 438 473,24)	0,00	1 438 473,24	0,00
Razem	(17 014 744,01)	(11 246 417,80)	(562 320,89)	0,00	562 320,89	0,00

Rok zakończony 31 grudnia 2017 roku

Klasy instrumentów finansowych	Wartość bilansowa w PLN	Wartość narażona na ryzyko	kurs EUR/PLN +5%		kurs EUR/PLN -5%	
			Wynik finansowy	Kapitały	Wynik finansowy	Kapitały
Należności z tytułu dostaw i usług	85 807 659,70	12 935 050,17	646 752,51	0,00	(646 752,51)	0,00
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	(100 981 961,89)	(36 637 993,06)	(1 831 899,65)	0,00	1 831 899,65	0,00
Razem	(15 174 302,19)	(23 702 942,89)	(1 185 147,14)	0,00	1 185 147,14	0,00

31.5.2. Analiza wrażliwości na ryzyko stopy procentowej

Grupa identyfikuje ekspozycję na ryzyko zmian stóp procentowych WIBOR. Polityka zabezpieczania Grupy przed ryzykiem stopy procentowej, ograniczająca wpływ niekorzystnych zmian stóp procentowych, jest ustalana okresowo. Preferowany podział pomiędzy zadłużeniem opartym na zmiennej stopie, a tym opartym na stałej stopie procentowej, jest wynikiem analizy wpływu potencjalnych zmian stóp procentowych na koszty finansowe. Grupa w roku 2018 zabezpieczała ryzyko stopy procentowej wykorzystując swapy procentowe. W rezultacie zastosowania zabezpieczeń, struktura zobowiązań zmienia się w kierunku struktury docelowej, jako że zobowiązania oparte na zmiennej/stałej stopie procentowej efektywnie zamieniane są na zobowiązania o stałej/zmiennej stopie procentowej.

Poniższe tabele przedstawiają wrażliwość wyniku finansowego brutto na racjonalne możliwe do zaistnienia zmiany stóp procentowych w horyzoncie do daty następnego sprawozdania finansowego, przy założeniu niezmienności innych czynników ryzyka (w związku ze zobowiązaniami o zmiennym oprocentowaniu).

Rok zakończony 31 grudnia 2018 roku

Klasy instrumentów finansowych	Wartość bilansowa w PLN	Wartość narażona na ryzyko	WIBOR +0,5 pp		WIBOR -0,5 pp	
			Wynik finansowy	Kapitały	Wynik finansowy	Kapitały
Kredyty i pożyczki	(181 035 419,49)	(181 035 419,49)	(103 137,45)	0,00	103 137,45	0,00
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	(41 254 980,04)	(41 254 980,04)	946 886,32	0,00	(946 886,32)	0,00
Instrumenty pochodne zabezpieczające	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00
Razem	(222 290 399,53)	(222 290 399,53)	843 748,87	0,00	(843 748,87)	0,00

Rok zakończony 31 grudnia 2017 roku

Klasy instrumentów finansowych	Wartość bilansowa w PLN	Wartość narażona na ryzyko	WIBOR +0,5 pp		WIBOR -0,5 pp	
			Wynik finansowy	Kapitały	Wynik finansowy	Kapitały
Kredyty i pożyczki	(127 925 999,87)	(127 925 999,87)	(413 192,85)	0,00	413 192,85	0,00
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	(44 746 824,92)	(44 746 824,92)	(113 042,29)	0,00	113 042,29	0,00
Instrumenty pochodne zabezpieczające	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00
Razem	(172 672 824,79)	(172 672 824,79)	(526 235,14)	0,00	526 235,14	0,00

31.6. Zarządzanie kapitałem

Grupa zarządza kapitałem poprzez stosowanie zrównoważonej polityki finansowej, której celem jest dostarczanie odpowiednich środków finansowych na rozwój biznesowy przy jednoczesnym zabezpieczeniu właściwej struktury finansowania i płynności finansowej.

Polityka zarządzania kapitałem Grupy uwzględnia poniższe kluczowe elementy:

- wyniki działalności w połączeniu z planami inwestycyjnymi i rozwojowymi,
- harmonogram spłat długu,
- rating kredytowy Grupy oraz warunki rynku finansowego,
- zasady dystrybucji zysku akcjonariuszom Grupy.

W celu połączenia tych czynników, Grupa okresowo ustala ramy dla struktury finansowania. Aktualne cele Grupy w obszarze zarządzania kapitałem są następujące:

- wskaźnik długu finansowego netto do EBITDA – w okresie realizacji inwestycji – rozbudowy zakładu w Ujeźdźcu Małym na poziomie poniżej 4,0

W tabeli poniżej przedstawiono wskaźniki kapitałowe wyliczone na dzień 31 grudnia 2018 i 2017 roku oraz dane liczbowe, które posłużyły do ich kalkulacji.

Brak jest zewnętrznych wymagań w stosunku do kapitału Grupy.

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Oprocentowane kredyty i pożyczki	181 035 419,49	127 925 999,87
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	41 254 980,04	44 746 824,92
Pozostałe zobowiązania finansowe	2 469 604,86	60 650,00
Zobowiązania z tytułu faktoringu	19 921 508,52	20 064 234,75
Minus środki pieniężne i ich ekwiwalenty	(30 915 692,35)	(16 274 935,62)
Zadłużenie netto	213 765 820,56	176 522 773,92
EBITDA	73 351 743,70	65 480 819,38
Wskaźnik zadłużenia netto/EBITDA	2,91	2,70

32. Struktura zatrudnienia

Przeciętne zatrudnienie w Grupie w okresach sprawozdawczych objętych niniejszym sprawozdaniem kształtowało się następująco:

	Okres zakończony 31.12.2018	Okres zakończony 31.12.2017
Pion produkcji	568	654
Pracownicy umysłowi	390	457
Uczniowie	19	23
Osoby korzystające z urlopów wychowawczych	38	43
Razem	1 015	1 177

33. Wynagrodzenie biegłego rewidenta lub podmiotu uprawnionego

Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdania finansowego za badanie niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnego z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku wyniosło 42 tys. złotych, za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 roku 42 tys. złotych.

Podmiotem uprawnionym, badającym niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Tarczyński S.A. jest BDO spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k. z siedzibą w Warszawie, ul. Postępu 12.

34. Zdarzenia następujące po dniu bilansowym

Po dniu bilansowym, tj. 31 grudnia 2018 roku nie zaistniały znaczące zdarzenia, mogące mieć wpływ na ocenę sytuacji finansowej Spółki, a które powinny być a nie zostały ujęte w sprawozdaniu finansowym.

Sprawozdanie finansowe przedstawił Zarząd Spółki Dominującej:

Jacek Tarczyński - Prezes Zarządu

Dawid Tarczyński - Wiceprezes Zarządu

Radosław Chmurak - Wiceprezes Zarządu

Podpis osoby sporządzającej:

Barbara Kühn – Główna Księgowa

Sporządzono: Ujeździec Mały, dnia 29 marca 2019 roku